

မြန်မာနိုင်ငံ၏

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနိုင်ငံရေး နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲ

အဓိက အချက်များ

- ရာစုနှစ် တစ်ဝက်ကျော်ကြာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်မှ မြန်မာနိုင်ငံ အသွင်ကူးပြောင်းချိန် အကျပ်အတည်းကာလတစ်ခုတွင် ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို လုပ်ဆောင်ရန် စီစဉ်ထားလျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်မှ အစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ် စတင်ခဲ့ခြင်းသည် စစ်မှန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးမှ ကြိုဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုအချိန်မှစ၍ တိုင်းရင်းသား ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်မှာ ယိမ်းယိုင်တုံ့ဆိုင်းလာခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံပြန်လည် ပြင်ဆင်မှု မစတင်နိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံတွင်း နေရာတော်တော်များများ၌ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှုများ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ အရေးပေါ် အာရုံစိုက်မှုများ ခံလာရခြင်းတို့ ဖြစ်လာခဲ့သည်။
- ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် လွတ်လပ်ပြီး မျှတသည့် ရွေးကောက်ပွဲများအား ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် (အလေးအနက်ထားရမည့်) စိန်ခေါ်မှုအသစ်တစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသည်။ ရွေးဆိုင်းမှုများဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံအရ သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်ကာလများအတိုင်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားနေစဉ်တစ်လျှောက်တွင် ကပ်ရောဂါပျံ့ပွားမှုအခြေအနေမှာလည်း ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်အပေါ် ထူးခြားသည့် သက်ရောက်မှုရှိလာရန် မမျှော်လင့်နိုင်ပေ။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အနေဖြင့် ခန့်မှန်းထားသည်ထက်မဲအရေအတွက် လျော့နိုင်သော်လည်း ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်လက်အနိုင်ရရှိရန် ခန့်မှန်းကြလျက်ရှိသည်။ သို့သော် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းနှင့် မကြုံဖူးသည့် တားမြစ်ချက်များရှိနေသည့် အချိန်ကာလအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲများအပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချရမှုဆိုင်ရာ မေးခွန်းများမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။

- အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်အောင်နိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်သော အဓိက အကြောင်းပြချက် ၃ ခု ရှိသည်။ တိုင်းပြည်၏ ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံရေးစနစ်အောက်တွင် ဗမာလူမျိုးအများစုကြား အဓိက ပါတီကြီးမှာ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အမြဲနိုင်လေ့ရှိသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ အောင်ပွဲ မှာတစ်ဖန်ပြန်လာမည့် စစ်အစိုးရအား ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် လူအများစုမှာ မှတ်ယူထားသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအကျပ်အတည်းနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး ကန့်သတ်ချက် များသည် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်နှင့် လက်ရှိအာဏာရှိသူများအား နိုင်ငံရေး အကျိုးအမြတ် အရ အသာစီးရစေသည်။
- ရွေးကောက်ပွဲတွင် ထိရောက်စွာ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ အနေဖြင့် “ပါတီများပေါင်းစည်းခြင်း” နှင့် “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘောတူညီချက်များ အပါအဝင် ပုံစံသစ် အစီအမံများအားစတင်လျက်ရှိသည်။ “မဲကွဲခြင်း” မှာ အတိတ်ကာလ၌ ရွေးကောက်ပွဲတွင်း အားနည်းစေသော အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်ကို ကြီးစွာသတိမူခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ပိုမိုစနစ်တကျ ရှိသောပါတီများအတွက် ထိုအခြေအနေအား ကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သော်လည်း ပြည်နယ်လွှတ်တော်များအတွက်သာ အပြောင်းအလဲဖြစ်စေနိုင်ပြီး အမျိုးသားအဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် နိုင်ငံရေး တန်းတူညီမျှရှိစေရန် ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အလားအလာ သိပ်မရှိပေ။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေး ရသည့်အချိန်မှ စ၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ အနေဖြင့် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် သိသာထင်ရှားသည့် မှတ်တိုင်တစ်ခုမျှ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။
- လက်ရှိနိုင်ငံရေးခေတ်တွင် ဗမာလူမျိုးမဟုတ်သည့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် နိုင်ငံ၏ “အနိုင်ရသူအကုန်ယူ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်” အောက်တွင် ရှိရင်းစွဲ အသားကျနေသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုမှုအချို့အား ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအောက်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော်လည်း အခွင့်အရေးများအား ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများသည် “နိုင်ငံ” အား ကိုယ်စားပြုလျက်ရှိခြင်း၊ “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ (စီရင်စုများ) ဒေသများ”၊ “တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ”၊ နှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီများမှ မဲဆန္ဒနယ်များတွင် အနိုင်ရခဲ့သည်။ သို့သော် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် အနည်းငယ်သာရှိပြီး တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတွင် ဗမာလူမျိုး အများစုရှိသည့် ပါတီများသာ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ၏ ဝန်ကြီးချုပ်များအား မြန်မာနိုင်ငံသမ္မတ မှ အဓိက ခန့်အပ်ပြီး လက်နက်ကိုင် အင်အားစု (တပ်မတော်) က ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင်ကိုယ်စားလှယ်နေရာအားလုံး၏ လေးပုံတစ်ပုံ အားဆက်လက် ထိန်းသိမ်းနေရာယူထားသည်။ လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကိုယ်စားပြုမှုများရှိစေရန် အမျိုးသမီးများနှင့် လူငယ်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ပိုမိုအားပေးမြှင့်တင်မှုများ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် မည်သည့်ကြီးမားသော ပြောင်းလဲမှုမျှ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်မရှိပေ။
- ရွေးကောက်ပွဲများအား တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှ ခွဲထုတ်၍ မရနိုင်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံသည်အာရှတွင် ပဋိပက္ခအများဆုံးနိုင်ငံများထဲ၌ တစ်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ အချို့

သောတိုင်းရင်းသားနယ်မြေများရှိ မဲဆန္ဒနယ်များတွင် လုံးဝ သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရွေးကောက်ပွဲဖျက်သိမ်းမှုများ ပေါ်ပေါက်လာမည်ဖြစ်ပြီး ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်မှုများ၊ မသာမာမှုများနှင့် စည်းကမ်းမညီညွတ်သည့် မဲပေးမှုများအပေါ် စိုးရိမ်မှု မြင့်တက်လျက် ရှိသည်။ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာစစ်ဘေး တိမ်းရှောင်သူများ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ မှာ အဓိကအားဖြင့် ချန်လှပ်ထားခြင်းခံရမည်ဖြစ်ပြီး မဲဆန္ဒရှင်မှတ်ပုံတင်ခြင်းကိစ္စရပ်မှာ အရေးကြီးသော ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ အရေးပေါ်အခြေအနေမှာ ထိုစိုးရိမ်ခက်ခဲမှုများအားလုံးကို ပိုမိုဆိုးဝါး အကျပ်ရိုက်စေမည်ဖြစ်သည်။

- ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ရှေ့ဆက်သွားမည့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းကြောင်း သာမက လက်ရှိနိုင်ငံရေးစနစ်တွင်း အားနည်းချက်များအားလည်း ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ရွေးကောက်ပွဲအလွန်တွင် သိသာထင်ရှားသည့် ပြန်လည်ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုနှင့် ပြန်လည်အသားကျအောင်လုပ်ဆောင်မှုများမှာ မရှိမဖြစ် လိုအပ်လိမ့်မည်။ ရွေးကောက်ပွဲများအား အောင်မြင်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမှာ နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်လမ်းကြောင်းတွင် ရှေ့ခြေလှမ်း တစ်ဆင့်တက်လှမ်းနိုင်မှုအဖြစ် မှတ်ယူသင့်သည်ဟု အာရှနှင့် အနောက်နိုင်ငံအစိုးရများ အုပ်စုနှစ်စုလုံးမှ ယုံကြည်ကြသည်။ သို့သော် အရေးကြီးဆုံးရလဒ်မှာ ပြည်သူပြည်သားများအားလုံး စစ်မှန်စွာ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် တန်းတူညီမျှရှိသည့် ပြည်ထောင်စုတစ်ခုတည်ဆောက်ရာတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတစ်ကျပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မည်သို့လမ်းဖွင့်လှုပ်ဆောင်ခဲ့သနည်း ဆိုသည့်အချက်နှင့် ဖြစ်စဉ်အပေါ်တွင် သင်ခန်းစာယူနိုင်မှု တို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုအတွက် စတင်ခြင်း အဆင့်၌သာရှိပြီး အဆုံးသတ် မဟုတ်ပေ။

က။ ရွေးကောက်ပွဲအား ခြုံငုံရှုမြင်ခြင်း

နိဒါန်း

၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ လုပ်ဆောင်ရန် လျာထားလျက်ရှိပြီး ဤသည်မှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖြေလျော့မှုဖြစ်စဉ် စတင်ခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ နှစ်ကြိမ်မြောက်သာဖြစ်သည်။ ယခု ဒုတိယအကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲကာလသည် မဲပုံးများမှတစ်ဆင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အာဏာလွှဲပြောင်းခြင်း သဘောတရားအခြေခံသည့် နိုင်ငံတွင်း ဒီမိုကရေစီကျသော ရွေးကောက်ပွဲ အစဉ်အလာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ရန် အကျပ်အတည်း ဖြစ်နေသည်။ နိုင်ငံ၏ လက်နက်ကိုင်အင်အားစု (တပ်မတော်) မှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စတင်အာဏာသိမ်းခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များစွာ စစ်အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ထိုအစဉ်အလာများမှာ ပျောက်ဆုံးနေခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ အခြေအနေများကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲ စိန်ခေါ်မှုများမှာ ကြီးမားလျက်ရှိသည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ အတွက်ခန့်မှန်းထားသည့် အချိန်ဇယားမှာအောက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

- စက်တင်ဘာလ ၈ ရက် - နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်။
မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး ကာလ
- အောက်တိုဘာလ။
ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်မှဖျက်သိမ်းသည့် မဲဆန္ဒနယ်များအား အသိပေးကြေငြာခြင်း
- နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်။ ရွေးကောက်ပွဲနေ့
- ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်။
လွှတ်တော် အသစ် အစည်းအဝေးကျင်းပခြင်း
- ဖေဖော်ဝါရီလ ။
လွှတ်တော်အတွင်းရှိရွေးချယ်ရေး ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ မှ သမ္မတ အား ရွေးချယ်ခြင်း

- မတ်လ ၃၀ ရက်။
သမ္မတမှ ကျမ်းသစ္စာ ကျိန်ဆိုခြင်းနှင့် အလုပ်အမှုဆောင်သစ်သက်တမ်း စတင်ခြင်း (ခန့်မှန်းထားသောနေ့ရက်)။

ရွေးကောက်ပွဲသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏နိုင်ငံရေးအတွက် အားကောင်းသောအချိန်တစ်ခုတွင် ရောက်ရှိနေသည်။ ပြီးခဲ့သော သမ္မတဦးသိန်းစိန် လက်ထက်တွင် စတင်ခဲ့သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် (NCA) မှ ဖော်ပြခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အပေါ်မျှော်လင့်ချက် မြင့်တက်နေချိန်အတွင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအောင်နိုင်မှု ရရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ NCA ဖြစ်စဉ်နှင့် နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု နှစ်ဖက်စလုံးမှာ ယိမ်းယိုင်တုံ့ဆိုင်းလာခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် လူဦးရေ ၅၄ သန်း၏ ခန့်မှန်းခြေ သုံးပုံတစ်ပုံရှိသော တိုင်းရင်းသား “လူနည်းစု” သို့မဟုတ် “ဗမာလူမျိုး မဟုတ်သော” လူမှုအသိုက်အဝန်းများ^၁ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်သည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားပြုမှု ပြည့်ဝစွာ မပါရှိဘဲ အနည်းငယ်သော နိုင်ငံရေး ဩဇာအာဏာသာပေးထားပြီး ၎င်းတို့အား ချန်လှပ်ထားခဲ့သကဲ့သို့ အဖိနှိပ်ခံအဖြစ် ခံစားနာကျင်ရမှုများ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ယနေ့ထိတိုင် နယ်စပ်ဒေသများတွင် အသက်ဆုံးရှုံးမှုများ၊ နေရပ်ဖယ်ရှားရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းများနှင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။^၂ နိုင်ငံ၏ရှည်ကြာပြီဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ သမိုင်းကြောင်းအား ပြန်လည်ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ထိုကိစ္စမှာ အရေးကြီး ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သော တိုင်းပြည်အတွက်အန္တရာယ်ရှိသည့် ကိစ္စရပ်ကြီးအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။

ဤသုံးသပ်ချက်စာတမ်းအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုသည်ထက် ကျော်လွန်၍ နိုင်ငံအကူးအပြောင်းကာလအတွင်း သမိုင်းဝင်မည့် အချိန်ကာလတစ်ခု၌

တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ၏ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းများ အားလေ့လာရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများ ဆက် လက်ဖြစ်ပွားနေသောကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာစီမံ ခန့်ခွဲခြင်းဖြစ်စဉ်များ နှင့်အတူ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု လှုပ်ရှားမှုများ၊ ဗမာလူမျိုးမဟုတ်သော လူမျိုးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် အတားအဆီး စိန် ခေါ်မှုများ၊ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ နှင့် ကျယ်ပြန့်သည့် သက်ရောက်မှုများနှင့် လူမျိုးစုပါတီများအတွက် နိုင်ငံ ရေးမျှော်လင့်ချက်များမှာ အထူးသဖြင့် အာရုံစူးစိုက် ခြင်းခံရလျက်ရှိသည်။ လက်ရှိအခြေအနေများအရ ရွေး ကောက်ပွဲရလဒ်အနေဖြင့် သိသာထင်ရှားသည့် ပြောင်း လဲမှုကို မမျှော်လင့်နိုင်ပေ။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲများ လုပ်ဆောင်ပုံနှင့် ရလဒ်များမှာ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်း လဲမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအား မျှော်လင့်ကာ ရှေ့ဆက်သွား မည့်နိုင်ငံ၏ ဦးတည်ချက်များအား အဆုံးအဖြတ်ပေး နိုင်သောအရေးကြီး စံမှတ်တစ်ခု ဖြစ်လာဖွယ် ရှိသည်။ ထိုကိစ္စရပ်များ အားလုံးသည် အသေးစိတ် အာရုံစိတ် မှုနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှုများ လိုအပ်သည်။

ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတကျ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှု

ယခင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံ များကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်မှာ အနိုင်ရ သူအကုန်ယူစနစ် (သို့မဟုတ် “ဗဟု/အများစု ကိုယ်စား ပြုစနစ်”) ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်အောက်တွင် မဲဆန္ဒနယ် တစ်ခုအတွင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ဦးအား မဲဆန္ဒ ရှင်များမှ ရွေးချယ်ပြီး (အများစုဖြစ်ရန် မလိုအပ်သော) ကိုယ်စားပြု မဲအများဆုံးရရှိသည့် (ပါတီမှ) ကိုယ်စား လှယ်လောင်းက ရွေးချယ်ခံရမည် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေများအောက်မှ ကြိုတင်သဘော တူညီမှုဖြင့် သတ်မှတ်ထားသည့် ရာခိုင်နှုန်းပေးထား ခြင်းဖြင့် အဓိကပါတီကြီး မဟုတ်သော သို့မဟုတ် လူနည်းစုပါတီများအတွက် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုယ်

စားလှယ် နေရာများ ပံ့ပိုးပေးထားသည့်အခြေခံမဲများ ရေတွက်ရာတွင် “အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ်” အတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက် မရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံကိစ္စရပ်၌ အနိုင်ရသူအကုန်ယူစနစ် မှာနိုင်ငံ၏ အစောပိုင်းဒီမိုကရေစီကာလ (၁၉၄၇ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှ ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းသည့် ကာလအထိ) နှင့် အတွေ့အကြုံ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုများ မှလူသိများသည့် အချိုးမညီမျှခြင်း သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထင်ရှားသည့် ညီမျှမှုမရှိသော ပုံစံ ၃ မျိုး မှာ-

- အနည်းစုသာရှိသော အမျိုးသားရေးအပေါ်အခြေ ပြုသည့် နိုင်ငံရေးပါတီကြီးများမှ ဩဇာလွှမ်းမိုး ထားခြင်း။
- အထူးသဖြင့် ပထဝီနယ်မြေဒေသအရ စုစည်းနေ ထိုင်မှုမရှိခဲ့လျှင် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ (ဥပမာ- ဗမာ မဟုတ်သောလူမျိုးများ) ၏ ကိုယ် စားပြုမှုနည်းပါးခြင်း လုံလောက်မှု မရှိခြင်း။
- မဲဆန္ဒရှင်များမှ အလားအလာ အားနည်းသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအား ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် ၎င်း တို့၏ မဲအား “အလဟဿ” ဖြစ်ခြင်းထက် နိုင်ခြေ ရှိသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြား ရွေး ချယ်သည့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း ဗျူဟာအတွက် ဆွဲ ဆောင်မှုမက်လုံးများ။

ဤရလဒ်များအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်း ၂ ခု ဖြင့် ပံ့ပိုးပေးထားသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မြို့နယ်များပေါ် အခြေခံသည့် မြန်မာ နိုင်ငံ၏မဲဆန္ဒနယ်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ-အဓိပ္ပာယ်မှာ အမျိုးသားအဆင့် လွှတ်တော်၌ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးမှာ ဗမာလူမျိုးများ၏ ဗဟိုအချက် အခြာကျသော နေရာတွင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗမာမဲ ဆန္ဒရှင်များမှာ မည်သည့်ပါတီအတွက်မဆို အမျိုးသား အဆင့်အောင်ပွဲခံနိုင်ရန်အဓိကကျသည်။ ဒုတိယအချက် အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးစနစ်မှာ တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်နေခြင်း-

ဆိုလိုသည်မှာ အစိုးရအာဏာအား ဗဟိုမှ ချုပ်ကိုင် ထားပြီး ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ဖယ်ဒရယ်စနစ် တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့လျှင်တောင် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ဒေသန္တရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အရေးများ မရှိပေ။

လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအရ မြေပုံတွင် နိုင်ငံ၏ စီမံ အုပ်ချုပ်ရေး နယ်နိမိတ်များမှာ ဗမာလူမျိုး အများစု နေ ထိုင်သည့် တိုင်း ၇ ခု (ယခင်မူလမှာ ခရိုင်များ) နှင့် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုး” ပြည်နယ် ၇ ခု -ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင် နှင့် ရှမ်း တို့အကြား နိုင်ငံရေး အရညီမျှမှုရှိပုံပေါ်သည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဖွဲ့ စည်းပုံအောက်တွင် ပထမဆုံးသတ်မှတ် ဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့သော ဗမာလူမျိုး နှင့် ဗမာ မဟုတ်သော လူမျိုးများကြား အချိုးကျပုံဖော်မှုသည် ရွေးကောက်ပွဲစနစ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးစနစ် အတွက် ထင်ဟပ်သက်ရောက်မှု မရှိပေ။ စင်စစ် အပြင်ပန်းအား ဖြင့် ပိုမိုအခွင့်အရေးများ ပေးထားဟန်ရှိသော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမှာ အမျိုးသားရေး ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာများအား ကွဲပြားသောပုံစံလေးမျိုး - ပြည်နယ် များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရဒေသများ၊ တိုင်းရင်းသား ရေးရာဝန်ကြီးများနှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီများမှ အနိုင် ရရှိသောမဲဆန္ဒနယ်များတို့ဖြင့်ကိုယ်စားပြုသည့်ထူးခြား ရှုပ်ထွေးသော အခင်းအကျင်းအား သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ထားခဲ့သည်။ (“ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ”၊ “တိုင်း ရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ” တွင်ကြည့်ပါ။)

ထိုကဲ့သို့အသေးစိတ် သတ်မှတ်ဖော်ပြထား သော်လည်း ဗမာမဟုတ်သော လူမျိုးများအတွက် နိုင်ငံ ရေးကိုယ်စားပြုမှု နှင့် ပါဝင်မှုအား အမှန်တကယ် မြှင့် တင်ပေးမှုရှိသည်လားဆိုသည်မှာ လုံးဝ အငြင်းပွားဖွယ် ရာဖြစ်လျက် ရှိသည်။ ထိုအကြောင်းရင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်တိုင်းပြည်အဖက်ဖက်မှခြွတ်မြီကျ မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများကြား အကျပ်ရိုက်နေရမှုတို့၏ အဓိကအချက်များ ဖြစ်သည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်လာကာ ရွေးကောက်ပွဲ

ဝင်ပါတီများ ဖြစ်စေ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့ အစည်းများဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများမှ ဖယ်ဒရယ်ဦးစားပေးမှု သို့မဟုတ် အခြား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှ အစိုးရ အပြောင်းအလဲစနစ် တစ်ခုအတွက် ဆက်လက်တောင်းဆိုလျက် ရှိကြသည်။ ယခုစာတမ်း၌ လက်ရှိရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခင်း အကျင်းများ၏ မရေရာ မသေချာမှုများနှင့် အခက်အခဲ များအား လေ့လာဆန်းစစ် ဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသားနိုင်ငံရေးပါတီ လွှမ်းမိုးမှု

မတူကွဲပြားမှုများနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုး ပေါင်းစုံ သဘောသဘာဝ ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပါတီစုံ ရွေးကောက်ပွဲများမှာ အင်အားကြီးပါတီ တစ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် နှစ်ဖွဲ့၏ အမြဲတစေ လွှမ်းမိုးထားခြင်း ခံရ လျက်ရှိသည်။ ထိုအတွေ့အကြုံမှာ လွတ်လပ်ရေးကာလ ၁၉၄၇၊ ၁၉၅၁၊ ၁၉၅၆ နှင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ် အမျိုးသား ရွေးကောက်ပွဲများအား နောက်ကြောင်းပြန်မြင်ယောင် စေခဲ့သည်။^၆ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အောက်တွင် ရွေးကောက်ပွဲအစိုးရမှာ ရွေးကောက်ပွဲ တစ်ခုချင်းစီတွင် အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ပြိုင်ဘက်ပါတီ တစ်ဖွဲ့အဖြစ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ရသော ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ (ဖဆပလ) ၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၆၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဖဆပလအတွင်းမှာပင် နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သည်။ (ပုံစံကွက်-၁ တွင် ကြည့်ပါ)

၁၉၈၈ခုနှစ် “ဗမာ့ ဆိုရှယ်လစ်စနစ် လမ်းစဉ်” တစ်ပါတီတစ်ရပ် ရှုံးနိမ့်ပြီးနောက် ရွေးကောက်ပွဲများ တွင်တစ်ပါတီတည်းမှ လွှမ်းမိုးမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည်။ မအောင်မြင်ခဲ့သော ၁၉၉၀ ခုနှစ် ရွေးကောက် ပွဲနှင့် လတ်တလော ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ ချုပ် (NLD) မှာ အပြတ်အသတ် အနိုင်ရခဲ့ပြီး တပ်မတော်

ပုံစံကွက်-၁

၁၉၆၀၊ ၁၉၉၀၊ ၂၀၁၀၊ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရလဒ်များ

ဤပုံစံကွက်တွင် က) အနိုင်ရပါတီ ခ) အများဆုံးအောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သော အမျိုးသား အဆင့်အတိုက်အခံပါတီ ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အခြေပြုပါတီများ ဃ) အခြား ပါတီများ နှင့်တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ်လောင်းများတို့၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် အနိုင်ရခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အရေအတွက်များ (အဓိက ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် သတ်မှတ်ခြင်းသာရှိခဲ့သော လွှတ်တော်) အား ဖော်ပြထားပါသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီ နေရာများ	ကိုယ်စားလှယ် နေရာများ	ရာခိုင်နှုန်းအလိုက် ကိုယ်စားလှယ် နေရာများ*
၁၉၆၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ		
သန့်ရှင်း ဖဆပလ	၁၅၈	၆၃.၂
တည်မြဲ ဖဆပလ	၄၁	၁၆.၄
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ	၂၁	၈.၄
အခြားအတိုက်အခံပါတီများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ	၁၈	၇.၂
၁၉၉၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ (ရလဒ်အား လုံးဝ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ)		
အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်	၃၉၂	၈၀.၈
တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ	၁၀	၂.၁
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ	၇၀	၁၄.၄
အခြား အတိုက်အခံပါတီများ နှင့် တစ်သီး ပုဂ္ဂလများ	၁၃	၂.၇
၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ (ရာခိုင်နှုန်းများမှာ ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသော နေရာများ အတွက်သာ ဖြစ်ပြီး တပ်မတော်အုပ်စု ၂၅% မပါဝင်ပါ)		
ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	၂၅၈	၇၉.၄
တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ	၁၂	၃.၇
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ	၄၆	၁၄.၂
အခြား အတိုက်အခံပါတီများ နှင့် တစ်သီး ပုဂ္ဂလများ	၉	၂.၈
၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ (ရာခိုင်နှုန်းများမှာ ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသော နေရာများ အတွက်သာ ဖြစ်ပြီး တပ်မတော်အုပ်စု ၂၅% မပါဝင်ပါ)		
အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်	၂၅၅	၇၇.၃
ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	၃၀	၉.၁
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီများ	၃၇	၁၁.၂
အခြား အတိုက်အခံပါတီများ နှင့် တစ်သီး ပုဂ္ဂလများ	၁	၀.၃

အခြေပြုသော ပါတီများဖြစ်သည့် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (တစည-၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်) နှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (ပြည်ခိုင်ဖြိုး- ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်) တို့မှာ လက်တစ်ဆုပ်စာ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ သာအနိုင်ရရှိခဲ့သည်။^၈ ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှု အစီရင်ခံစာများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထွက်ပေါ်ခဲ့ကာ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် ဖြစ်ခဲ့ပြီး NLD မှ ရွေးကောက်ပွဲသပိတ်မှောက် ကန့်ကွက်ခြင်းကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှအလားတူ အပြတ်သတ်အနိုင်ရခြင်းဖြင့် ၂၀၁၀ ခုနှစ် တွင် ထိုအခြေအနေမှာ ပြောင်းပြန်အနေအထား ဖြစ်ခဲ့သည်။^၉

မတူညီသော ခေတ်ကာလများအရ ဆန္ဒမဲရလဒ်များနှင့် နိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုမှုများတို့အား တိတိကျကျ နှိုင်းယှဉ်ရန်မှာ ခက်ခဲပါသည်။ ဤသည်မှာ အထူးသဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအောက် ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်၏အဆင့်သုံးဆင့်စလုံး (အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်^၆ နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များ) တွင်တပ်မတော် ကိုယ်စားလှယ်များ အတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အားလုံး၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းအား ကြိုတင်ထားရှိသည့် ကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ရပ်အား ပုံပေါ်စေရန်အတွက် ပုံစံကွက်-၁ တွင် သမိုင်းကြောင်းအရ ရှင်းလင်းမှုရှိပြီး အမျိုးသားအဆင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ စနစ်များမှာ တူညီနေသည့် ၁၉၆၀၊ ၁၉၉၀၊ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်များ၏ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ရလဒ်များအား ဖော်ပြထားသည်။

၁၉၆၀ ခုနှစ်တွင် သန့်ရှင်းဖဆပလ ပါတီခေါင်းဆောင်ဦးနုက “ပြည်သူတွေ ကျွန်တော်တို့ကို နှစ်သက်တယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်” ဟု မှတ်ချက်ပြောခဲ့သည်။^{၁၀} ထိုအချိန်၌ဦးနု၏လှုပ်ရှားမှုထင်ပေါ်ကျော်ကြားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယအနည်းငယ် ရှိခဲ့သည်။ “စစ်အာဏာအား ထိန်းသိမ်းသူ” ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း

(၁၉၅၈-၆၀) ၏ အုပ်ချုပ်မှု နောက်ပိုင်းတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ ချက်ချင်းပြန်သွားရန်အတွက် ပြည်သူအများ ကြိုက်နှစ်သက်သော တောင်းဆိုမှုများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အတိုက်အခံပါတီများ၏ ဘေးဖယ်ကျဉ်းရံမှုနှင့် အတူ သူ၏အောင်နိုင်မှု ဆက်လက်ရှိခြင်းသည် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်လုပ်ဆောင်ပုံတွင် ကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ် အလွန်ကွဲပြားသောနိုင်ငံရေး ခေတ်အခြေအနေများတွင် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းများမှာ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အထူးသဖြင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးမတိုင်မှီ ၁၈ လ ၌ နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သော ဖဆပလ အုပ်စု နှစ်ဖွဲ့၏ ရလဒ်များအား ပေါင်းခဲ့ချိန်တွင် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကျော် ကာလတစ်လျှောက် ပါတီစုံရွေးကောက်ပွဲများလေးကြိမ်စလုံးတွင်ယေဘုယျ ရလဒ်များမှာ သိသိသာသာ ပုံစံတူ ဖြစ်ခဲ့သည်။

အနိုင်ရသူအကုန်ယူစနစ် အောက်၌ ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတကျ ကိုယ်စားပြုမှုများအတွက် အဆုံးသတ်များမှာ ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ခံခဲ့ရသည်။ ဖဆပလ၊ NLD နှင့်ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ အစရှိသော အင်အားကြီးသည့် “အမျိုးသား” နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု၏ ရွေးကောက်ပွဲတိုင်း၌ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုမှာ နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏အဓိက ပြိုင်ဘက်ပါတီများအတွက် ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အနည်းစုသာ ကျန်ခဲ့သည်။ အတိုက်အခံအမျိုးသားပါတီငယ်များနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများမှာ အနည်းငယ်သောကိုယ်စားလှယ်နေရာများကို အလားတူစွာ ရရှိခဲ့သည်။ အနိုင်ရပါတီ၏ အဓိကလက်တွေ့ကျသော စိန်ခေါ်မှုမှာ နိုင်ငံရေးအရ စနစ်တကျဖွဲ့စည်းတည်ရှိပြီး လွှမ်းမိုးမှုရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အုပ်စုတစ်စုတည်းရှိသည့် နယ်မြေဒေသများတွင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အခြေပြုပါတီများမှာ အမျိုးသားဥပဒေပြုရေး လွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ အနိုင်ရရှိမှု မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် လူနည်းစု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများမှာ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ပါတီကြီးများ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်မှု

မရှိခဲ့လျှင် လွတ်လပ်ရေး ကာလမှစ၍ ၎င်းတို့သည် ဆက်တိုက်ဆိုင်သလို အစိုးရ အဖြစ်မှ ဘေးဖယ်ထုတ်ခံခဲ့ရသည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်း နှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ

တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စုများမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေ ပြုရေးလွှတ်တော်များတွင် ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် အချို့သော အခက်အခဲအတားအဆီးများကြုံတွေ့ရသည်။ ပထမဦးဆုံးမှာ မဲဆန္ဒနယ်တည်ဆောက်ပုံ ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ကဲ့သို့ပင် ယခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၉ ရက် နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (UEC) မှ စုစုပေါင်း မဲဆန္ဒနယ်ပေါင်း ၁၁၇၁ နေရာအား သတ်မှတ်ခဲ့ပြီးအောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၁}

	ပြည်နယ်များ	တိုင်းဒေသကြီးများ	စုစုပေါင်း
အထက်လွှတ်တော်	၈၄	၈၄	၁၆၈
အောက်လွှတ်တော်	၁၂၃	၂၀၇	၃၃၀
စုစုပေါင်း ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်	၂၀၇	၂၉၁	၄၉၈
ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး	၂၆၅	၄၀၈	၆၇၃
စုစုပေါင်း အားလုံး	၄၇၂	၆၉၉	၁၁၇၁

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ခွဲထားခြင်း၌ ရွေးချယ်ရမည့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာပေါင်း ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါး ရှိသည့်နေရာမှာ ဗမာလူမျိုး အများစုရှိသော တိုင်းဒေသကြီးများဘက်သို့ မဲတင်းပေးထားခဲ့သည်။^{၁၂} ဤသည်မှာ

ဗမာလူမျိုးအများစု စိတ်ဝင်စားမှုများအပေါ် ဗဟိုအချက်အချာပြုထားသည့် အင်အားကြီး အမျိုးသားပါတီများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို ဆက်လက်ဖြစ်စေသည်။ ထို့ပြင် လွှတ်တော်များအားလုံး၏ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ ခန့်အပ်သောဗမာလူမျိုးများလည်း အများဆုံး ဦးဆောင်သည့် စစ်တပ်အရာရှိများအတွက် သီးသန့်ဖယ်ထားပြီးဖြစ်သည်။

ယခုအချက်များသည် အုပ်ချုပ်မှုနယ်မြေ ၁၄ ခုစီတိုင်းအတွက် (ဥပမာ- ၎င်းတို့မှာအတူတကွ စုပေါင်းထားခြင်းမရှိပါ) သီးခြား ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ ဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားကြည့်လျှင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်၌ ကွာဟမှုမှာ သက်ရောက်မှုများ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှုအား မြှင့်တင်ရန် ကြိုးစားရာတွင် အပြင်ပန်းအားဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၁၆၁ အရ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု” ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ၂၉ နေရာ နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ၆ မျိုး၏ “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု/ဒေသများ” လည်းပါဝင်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် ဤအချက်များသည် ပုံမှန်မဟုတ်သော အုပ်စုအမျိုးအစား ခွဲထားမှုများဖြစ်ပြီး အခွင့်အရေးများအား သတ်မှတ်ထားမှုနှင့် ခွဲဝေပေးထား မှုများမှာ ရှုပ်ထွေးလျက် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်ကာ ကျယ်ပြန့်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်အား အခြေခံအားဖြင့် ထင်ဟပ်သက်ရောက်မှု မရှိပေ။ (“တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ”၊ “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ” တွင်ကြည့်ပါ။)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှုအတွက် ဒုတိယအတားအဆီးမှာ အနိုင်ရသူ အကုန်ယူရွေးကောက်ပွဲစနစ်ဖြစ်သည်။ မဲဆန္ဒနယ်များ အများစုတွင် ဗမာလူမျိုးအများစုနေထိုင်သည့် တိုင်းဒေသကြီး ခုနစ်ခု၌^{၁၂} လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီများအတွက်ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အနိုင်ရရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ချေမရှိပေ။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မည်သည့်တိုင်းရင်းသားပါတီများမှ တိုင်းဒေသကြီး ခုနစ်တိုင်းလုံး၏ မည်သည့်နေရာတွင်မျှ အမျိုးသား လွှတ်တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ တစ်နေရာမျှ အနိုင်မရရှိခဲ့ပေ။ စစ်ကိုင်းတိုင်းရှိ ဟုမ္မလင်း မဲဆန္ဒနယ်-၁ တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီ ဖြစ်သည့် တိုင်းလိုင်း (ရှမ်းနီ) အမျိုးသားများဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး ပါတီ (TNDP) မှ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ပေါင်း ၄၀၈ နေရာ ၏တစ်နေရာသာ အနိုင်ရခဲ့ပြီး တိုင်းဒေသကြီး ခုနစ်ခု၏ လွှတ်တော်များ တွင် အလားတူ အခြေအနေဖြစ်ခဲ့သည်။

နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ဗမာတိုင်းရင်းသား လူမျိုး များမှာ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ် ခုနစ်ခုတွင် အားလုံး မဟုတ်သော်လည်း နယ်မြေအများစု၌ လူနည်းစုဖြစ် သည်။ သို့သော် ထိုအချက်မှာ တိုင်းရင်းသားပါတီများ အတွက် သိသာသောကိုယ်စားပြုမှု အာမခံချက်မရှိပေ။ ဤနေရာတွင် အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုများအတွက် စိန်ခေါ် မှုမှာ မဲဆန္ဒနယ်အများစုတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း စုံရှိပြီး အချို့နေရာများတွင် လက်ရှိလူဦးရေ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှုနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်လုပ် ကိုင်နေထိုင်မှုများ မှာအရှိန်အဟုန်မြင့်တက်နေသည့် လားရာအရွေ့တစ်ခု ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ (“နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်း” တွင်ကြည့်ပါ။) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပါတီ များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အဝန်းအဝိုင်းအတွင်း ဒေသခံပြည်သူများ၏ ခိုင်မာသောထောက်ခံမှုများ ရှိ လျှင်တောင် ထိုကွဲပြားခြားနားမှုများကြောင့် တိုင်းရင်း သားလူမျိုး ပါတီတစ်ခုတည်းအတွက် ဆန္ဒမဲအများစု အား အနိုင်ရရှိရန်မှာ ပိုမိုခက်ခဲစေသည်။^{၁၃} အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နယ်မြေများတွင်လည်း အထူး သဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဗမာလူမျိုးအများစု ပါဝင်သည့် တပ်မတော်စစ်တပ်အများအပြား တပ်စခန်းစွဲထားခြင်း မှာတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုပါတီများအား ထောက်ခံမှု၌ သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။^{၁၄}

ထပ်တူအရေးကြီးသည့် အချက်မှာ ၂၀၀၈ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသမ္မတ

အနေဖြင့် ကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်မှုများအား သတ်မှတ် အဆိုပြုသော ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ အားလုံး ၏ဝန်ကြီးချုပ်များအား ခန့်အပ်နိုင်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေ ခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးရှိပြီး အစိုးရ အနိုင်ရပါတီ ဖြစ်လျှင်တောင် နယ်မြေများတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အများစုအား အနိုင်မရရှိနိုင်ခဲ့ပေ။ ဤသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အရေအတွက် အများဆုံး အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီးနောက် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ (ANP) အနေဖြင့် NLD ၏ ထုတ် ပယ်ခံခဲ့ရအပြီး ဖြစ်ခဲ့သော အငြင်းပွားမှု၏ အဓိကကျ သည့် အခြေခံရင်းမြစ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည် (“တိုင်းရင်း သား နိုင်ငံရေးပါတီ ပေါင်းစည်းမှုများ” တွင်ကြည့်ပါ။)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် ပတ် သက်၍ ထိုအတားအဆီးနှစ်ခုဖြစ်သော ရွေးကောက်ပွဲ ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အနိုင်ရသူအကုန် ယူရွေးကောက်ပွဲစနစ်တို့သည် မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုနှင့် အရေးကြီးသော ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ မရှိဘဲ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရှိရင်းစွဲ အခြေအနေအား အနည်း ငယ်သာ ပြောင်းလဲလာနိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေ သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုင်ငံရေး အကူးအပြောင်းကာလ စတင်ခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် နိုင်ငံတော်အကြံပေး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်မှုအောက် မှအောင် နိုင်ခဲ့သော NLD ပါတီစီမံအုပ်ချုပ်မှု နှစ်ခုလုံးမှာ တိုင်း ရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးသည် အစိုးရ၏ ဦးစားပေးမှု တစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း မကြာခဏဆိုသလို ထုတ်ဖော်ပြော ကြားခဲ့ကြသည်။ နှစ်ဖက်ခေါင်းဆောင်များမှာလည်း ဖက်ဒရယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အားပေးလှုံ့ဆော်ကြ သည်။ သို့သော် လက်ရှိအချိန်ကာလတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်မှုများမှာ ခရီးရောက်ခြင်း မရှိ သကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာလည်း ပေးထားသော ကတိကဝတ်များအား သေချာစွာအကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်မှုများ ဖြစ်မြောက်အောင်မြင်မှုမရှိခဲ့ပေ။

ဤကွာဟချက်တွင် အမျိုးသားခေါင်းဆောင် အများအပြားမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံသည် နိုင်ငံရေး ပါဝင်မှုနှင့် သာတူညီမျှရှိသော ကိုယ်စားပြုမှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများအား ရင်ဆိုင်ကိုင်တွယ်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးဝါးကြောင်း အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ တပ်မတော် အတွက် ခေါင်းဆောင်ပိုင်း အခန်းကဏ္ဍ (ဤနည်းဖြင့် ဗမာလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှုအား မြှင့်တင်ခြင်း) တစ်ရပ် သီးသန့်ထားရှိပေးရုံမက နိုင်ငံရေးစနစ်တွင်လည်း တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအား ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းနှင့်အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ကွဲခြင်းများအပေါ် ကြီးမားစွာ သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ကိုလိုနီခေတ် အုပ်ချုပ်မှုအလွန် နိုင်ငံတွင် မအောင်မြင်မှုနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများ၏ အရင်းအမြစ်အဖြစ် ထိုနစ်နာမှု နာကြည်းမှုများမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။

မည်သည့်နိုင်ငံတွင်မဆို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနှင့်ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအရေးအား ဆွေးနွေးရာတွင် ထိလွယ်ရှလွယ် အကဲဆတ်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုစိန်ခေါ်မှုပြဿနာများမှာ အထူးသဖြင့် ပိုမိုကြီးမားလျက်ရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတွင်နေထိုင်သော ပြည်သူအများစုမှာ အခြေခံသဘော သဘာဝပုံစံအရ မတူကွဲပြားမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးအားနားလည်ကြသည်။^{၁၅} ဥပမာ-ဇီဝဗေဒ သဘောတရားအရ အဆုံးဖြတ်ပေးထားပြီး ပုံသေသတ်မှတ်ထားသော “လူမျိုး” (“လူအမျိုးအစားအုပ်စုများ” အဖြစ် တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်သော) အမျိုးအစား အများအပြားရှိခြင်းစသဖြင့်။ ဤသည်မှာ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သုံးခုစလုံး (၁၉၄၇၊ ၁၉၇၄၊ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်) တွင် ပါဝင်ထင်ဟပ်လျက်ရှိပြီး “တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ” ၁၃၅ မျိုး အမျိုးအစားခွဲထားသည့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူဦးရေနှင့် အိမ်ထောင်စု သန်းခေါင်စာရင်းတွင်လည်း ဆက်လက်ဖော်ပြထားခဲ့သည်။^{၁၆} သို့သော် ထိုသို့သော ခွဲခြားခြင်းများသည် မပြည့်စုံဘဲ အားနည်းချက်များရှိပြီး လုံးဝတရားဝင် အသိအမှတ်ပြု မခံခဲ့ရသော သို့မဟုတ် မှားယွင်းစွာ သတ်မှတ်ထားခြင်း ခံခဲ့

ရသော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများအား ဆက်လက် ဖယ်ကြည့်ခံရမှုများ ဖြစ်စေသည်။ (“တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ” တွင်ကြည့်ပါ)

ဆယ်စုနှစ်များစွာစစ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့်ပဋိပက္ခများသည် တိုင်းပြည်နိုင်ငံရေးတွင် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေး” ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများအား ဆက်လက်ကြီးထွားဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေး” သည် “နိုင်ငံရေးအတွေးအမြင်စနစ်” ဖြစ်လာပြီး မကြာခဏ ပြောဆိုလာခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စုများမှာမူဝါဒလမ်းကြောင်းများထက် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအသိအမှတ်ပြုမှု လမ်းကြောင်းများအား ဖော်ဆောင်စဉ် “ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒ” အယူအဆသည် လူနည်းစုများအား ဘေးဖယ် ထုတ်ထားခြင်းဆိုသည့် အသိခံစားမှုမှာမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုများ၌ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ယဉ်ကျေးမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအခြေပြု အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံလက်ရှိကာလမှာ မျက်မှောက်ခေတ်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား အရှုပ်ထွေးဆုံးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းများ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအား သွားမည့်အခြေအနေကိုကြည့်လျှင် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၅၅ ပါတီ (ပုံစံကွက်-၃ တွင်ကြည့်ပါ)၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ၂၀ ကျော် (အချို့မှာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားပြီး အချို့မှာ ရပ်စဲထားခြင်းမရှိပေ)၊ တပ်မတော်ကျောထောက်နောက်ခံ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့ တစ်ရာကျော်နှင့်များပြားလာသည့် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ရှိနေသည်။^{၁၇}

သို့သော် လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ နိုင်ငံရေးစနစ်သည် စစ်မှန်သောတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအား ဖော်ဆောင်သည့် ပုံစံများဖြင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် ကိုယ်စားပြုခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုအတားအဆီးများ

အားဖြေရှင်းကိုင်တွယ်မှု မရှိခဲ့ပေ။ ထိုအစား တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအကြား ဆက်ဆံရေးများမှာ ပြိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် လူမျိုးစုအဖွဲ့များ ရှင်သန်ခြင်း သို့မဟုတ် အင်အားလျော့ နည်းလာခြင်းတို့မှာ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ အင်အားရှိမှု နှင့် ပမာဏများပေါ် မူတည်သဖြင့် ယေဘုယျအားဖြင့် စုပေါင်းရလဒ်သည်သာ ဖြစ်ခြင်း သဘောတရား (အုပ်စုတစ်ဖွဲ့နိုင်သော်လည်း အားလုံးပေါင်းရလဒ်မှာ အရှုံးဖြစ်ခြင်း) များကိုသာ စိတ်ပျက်ဝမ်းနည်းဖွယ် တွေ့မြင်ရသည်။ ၂၀၁၁ မှစတင်၍ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေများမှာ “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ” နှင့် “တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ” ဆိုသည့်ပုံစံပြောင်းလုပ်ဆောင်မှုနှစ်ခုဖြင့် ဤ “အရေအတွက်ကစားပွဲ” အဆုံးသတ်များအား ပိုမိုအရှိန် မြှင့်တင်ခဲ့ကြသည်။ အခြေခံသဘောတရားအားဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ မြေပုံတွင် ယခုအချိန်ထိ ကိုယ်စားမပြုခဲ့သော နာဂါ၊ ပအိုဝ်းနှင့် ဝ လူမျိုးများကဲ့သို့သော လူမျိုးစုများအား ဖွင့်ဟပြောဆိုခွင့်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် နယ်နိမိတ်များ နှင့်အခွင့်အရေးများအတွက် မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြား အာဏာယှဉ်ပြိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ရန် အားပေးအားမြှောက်ပြုလျက်ရှိသည်။ (“ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ”၊ “တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ” တွင် ကြည့်ပါ)

ဝေဖန်ထောက်ပြမှု နောက်တစ်ချက်မှာ ဤအခြေအနေများအားဖန်တီးမှုသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနိုင်ငံရေး ပါတီများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုအခွင့်အလမ်းများအားမြှင့်တင်နိုင်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲများတွင်မဲပေးခြင်းပုံစံများမှမီးမောင်းထိုးပြသကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံရှိသော တိုင်းဒေသကြီးများ၌ မဲဆန္ဒရှင်များမှာ အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးအား ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုအတွက် မဲပေးရန် စဉ်းစားလေ့မရှိပေ။ ၎င်းတို့၏ ရွေးချယ်မှုမှာ NLD သို့မဟုတ် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ ကဲ့သို့သောဗမာလူမျိုးအများဆုံးပါသည့် နိုင်ငံရေးပါတီကြီး

များကြားမှ တစ်ပါတီ သို့မဟုတ် မိမိတို့၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီအကြား ဖြစ်နိုင်ချေပိုများသည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် ဤသည်မှာမဲပေးသူများအနေဖြင့် အကယ်၍ ၎င်းတို့မှ နိုင်ခြေမရှိသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်း တစ်ဦးအားရွေးချယ်မိလျှင် ၎င်းတို့၏ မဲများ အလဟဿဆုံးရှုံးမည်ဟု ခံစားရသည့်အခါ “ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” ဟုခေါ်သော အလေ့အထအား ပြုလုပ်ရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည်။ ထိုအခြေအနေများတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသ သို့မဟုတ် စိတ်ဝင်စားမှုများအား ကိုယ်စားပြုမှုမရှိသော်လည်း ပိုမိုနိုင်ချေရှိသည် ဟုယူဆသည့်အခြားနိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုအား ရွေးချယ်ကြသည်။

ထိုသို့သော အလေ့အထအား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမည်သည့်နေရာတွင်မဆို အနိုင်ရသူ အကုန်ယူ ရွေးကောက်ပွဲ စနစ်များအားလုံးတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ရှင်းလင်းသောအနိုင်ရမှု ရလဒ်များရှိသော်လည်း ရေရှည်သက်ရောက်မှုများလည်း ရှိသည်။ “အနိုင်ရသော” ပါတီများအတွက် တွက်ဆကာ မဲပေးခြင်းသည် သေချာသော ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်သည်။ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များပေါ် မူတည်၍ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ သို့မဟုတ် ပါတီများမှာ ဆန္ဒမဲများ ရရှိနိုင်မှု အလားအလာ အနည်းငယ်သာ ရရှိနိုင်သည်ဟုတွက်ဆခဲ့လျှင် တစ်နည်းအားဖြင့်ရလဒ် အဓိပ္ပာယ်မှာ နောက်ပိုင်းရွေးကောက်ပွဲများ၌ ၎င်းတို့အနေဖြင့်မဲများ ရရှိနိုင်ချေ နည်းပါးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအရေးကိစ္စတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ၌ NLD အတွက် အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိမှုသည် အစိုးရတွင်း တပ်မတော်အား စိန်ခေါ်ရန်နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီအား အနိုင်ယူနိုင်ချေရှိသော တစ်ခုတည်းသောပါတီ ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်မှုပေါ် အခိုင်အမာအခြေခံခဲ့သည်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ကိုယ်စားပြုသောပါတီများမှာ အဓိကဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်အတွင်း

ရွေးကောက်ပွဲ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၃၇ နေရာ သို့မဟုတ် ၁၁.၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ အနိုင်ရရှိခဲ့သည် (ပုံစံကွက်-၁ တွင် ကြည့်ပါ)။ ဤအားနည်းချက်များအား ပေါင်းစပ်ကြည့်လျှင် တိုင်းရင်းသားပါတီများ အများအပြားမှ ယေဘုယျအားဖြင့် တူညီသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအဖွဲ့များ တစ်နေရာတည်းတွင် ကိုယ်စားပြုရန် ကြိုးစားကြပြီးဖြစ်နိုင်ခြေမှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် ပို၍ မဲများကွဲခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{၁၈} တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး မတူကွဲပြားမှုများလည်း ရှိနေသည်။ ဥပမာ-ရခိုင်နှင့် ရှမ်း ပါတီများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုအနိုင်ရရှိကြသည်။ သို့သော် ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ၁၉၉၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း နိုင်ငံတွင်း အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတိုင်း၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ဆန္ဒမဲများမှာ ထိုကဲ့သို့ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ကွဲခြင်းများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည် (ပုံစံကွက်- ၁ ကို ကြည့်ပါ)။

တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ ပေါင်းစည်းခြင်းများ

မဲကွဲခြင်း စိန်ခေါ်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အလို့ငှာ ကယား (ကရင်နီ)၊ ကရင်၊ ကချင်၊ ချင်း၊ မွန် နှင့် ၀ လူမျိုးများ ကိုယ်စားပြုသော လူမျိုးစု ခြောက်အုပ်စုမှ တိုင်းရင်းသားပါတီများသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှ စတင်ကာ ပေါင်းစည်းမှုများ ပြုခဲ့သည် (ပုံစံကွက်-၂ တွင်ကြည့်ပါ)။ အချို့ပေါင်းစည်းခြင်းများတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အဓိကအုပ်စု နှစ်စုအဖြစ် မဟာမိတ် ဖွဲ့ခဲ့သော တိုင်းရင်းသား ပါတီများအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှု ပုံစံသစ်များလည်း အတူအတွဲဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ ၂၀၁၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအား သပိတ်မှောက်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ပါဝင်ခဲ့သော ပါတီများ ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ညီညွတ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (UNA-၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်) နှင့် ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ပြီး အသစ်ဖွဲ့စည်းသောပါတီများ ပိုမိုပါဝင်သည့် တိုင်းရင်းသား ညီနောင်များ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (NBF) တို့ဖြစ်သည်။^{၁၉}

အပေါ်ယံအားဖြင့် ဤပေါင်းစည်းခြင်းများသည် အရေးကြီးသော ခြေလှမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် တွေ့မြင်ရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နိုင်ငံရေးပါတီအများစုအနေဖြင့် အားနည်းပြီး ထိရောက်မှုမရှိသော လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်ပြီး နောက် ပြန်လည်ဆန်းစစ် သုံးသပ်မှုများမှတစ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဆုံးဖြတ် လုပ်ဆောင်ခြင်းမှာ ပါတီခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အောင်မြင်မှု နှုန်းနည်းပါးခြင်းအား အဓိကဖြစ်စေသော ကိစ္စရပ်မှာ မဲကွဲခြင်းကြောင့်ဟု သုံးသပ်ကောက်ချက်ချခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့မှတ်ချက်ချသကဲ့သို့ သိသာထင်ရှားသော ခြွင်းချက်တစ်ခုသာ ရှိခဲ့ပြီး - အဓိက အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ပါတီကြီး နှစ်ပါတီနှင့် ပေါင်းစည်းမှု ပြုခဲ့ပြီးနောက် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အောင်ပွဲခံ အနိုင်ရရှိခဲ့သော ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ (ANP) ဖြစ်သည်။^{၂၀} ANP ၏ ရွေးကောက်ပွဲလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများသည် NLD နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီများပြီးလျှင် နိုင်ငံ၌ တတိယ မဲအများဆုံး အနိုင်ရရှိသော နိုင်ငံတွင်း တိုင်းရင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏တစ်ခုတည်းသော သိသာထင်ရှားသည့် အောင်မြင်မှု ဖြစ်ခဲ့သည်။^{၂၁}

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပေါင်းစည်းခဲ့သောပါတီသစ်များအတွက် အခက်အခဲများစွာ ဆက်လက် တည်ရှိနေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ယှဉ်ပြိုင်ရန် ပေါင်းစည်းမှုမပြုခင် မူလပါတီ တစ်ခုချင်းစီမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အရေအတွက်နှင့် မည်သည့်မဲဆန္ဒနယ်တွင် မည်သူမှ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်မည် ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ လိုအပ်သည်။ ANP ၏ အတွေ့အကြုံမှလည်း သတိပေးလျက်ရှိသည်။ (ALD- ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော) ရခိုင်ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် နှင့် (RNDP- ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော) ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ တိုးတက်ရေးပါတီတို့မှာ ပေါင်းစည်းခဲ့ကာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သော ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ (ANP)၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ အောင်မြင်မှုသည် ပါတီများအတွင်း၌ လှိုက်စားနေသော အား

ပြိုင်တင်းမာမှုများကို အမြစ်ပြတ်ဖယ်ရှားရန် လုံလောက်မှုမရှိခဲ့ပေ။ ဤသည်မှာ အချို့သော ရခိုင်ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (ALD) ခေါင်းဆောင်များမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ခွဲထွက်မှုများ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ALD နာမည်အောက်မှ တစ်ဖန်ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။^{၂၂} ANP နှင့် ယခင် RNDP ခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာအေးမောင် (လွှတ်တော်အမတ်) မှာလည်း ရခိုင်ဦးဆောင်ပါတီအသစ်အား ဖွဲ့စည်းရန် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် နှုတ်ထွက်ခြင်းဖြင့် တုန့်လှုပ်အံ့ဩမှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် သူ့အားရရှိခဲ့သော အဖွဲ့ချုပ်-ရရှိခဲ့သော တပ်တော် (ULA-AA) ၏လက်နက်ကိုင်တော်လှန်မှုအား ကူညီထောက်ပံ့ပေးသည်ဟု ဆိုကာ နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်မှုအဖြစ် စွဲချက်တင်ကာ ဖမ်းဆီးခံပြီးထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အနှံ့အပြား ပဋိပက္ခများနှင့် နေရပ်ရွေးပြောင်းခံရခြင်းများဖြစ်သည့်အလျောက်ဤသည်မှာလက်ရှိကာလတွင်တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များ အားလုံး၌ ပြည်သူများ ဆက်လက် ရင်ဆိုင်နေရသော ဒေသတွင်း အချိန်မရွေးဖြစ်နိုင်သည့် ဆိုးရွားမှုများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများအား သတိပေး နှိုးဆော်နေမှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည် (“ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းများ”တွင် ကြည့်ပါ)။^{၂၃}

ဤကဲ့သို့သော အကြောင်းရင်းများကြောင့် တိုင်းရင်းသားများအချင်းချင်း ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် ပါတီသစ်များ၏ တက်လမ်းမှုအလားအလာ သိသိသာသာ တိုးတက်လာလိမ့်မည်မှာ လတ်တလော သေချာမှု မရှိပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှ သက်သေသာဓကမှာယခုအခြေအနေအား တစ်ဖန်မြင်ယောင်စေသည်။ ပထမဦးဆုံး အနေဖြင့် ANP ၏ ရွေးကောက်ပွဲအောင်မြင်မှုမှာ နိုင်ငံတွင်းအခြားနေရာများရှိ မဲပေးသူများမှ ၎င်းတို့၏ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်မှုများ လုပ်ဆောင်မည့် ပုံစံအားသေချာသလောက် ထင်ဟပ်နိုင်မှု မရှိပေ။ ဒုတိယအချက်မှာ တူညီသော မဲဆန္ဒနယ်တွင် ကိုယ်စားပြုကြသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများအကြား မဲကွဲခြင်းမှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ကြီးကြီး

မားမားသက်ရောက်မှုရှိပုံ မပေါ်ခဲ့ပေ။ မဲပေးခြင်း အရေအတွက်များအား စိစစ်သုံးသပ်ချက်မှ (စုစုပေါင်း ၁၁၇၁ နေရာ ၏ ၁၇ နေရာ) ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အနည်းငယ်သာရရှိမှု ရလဒ်မှာ ထိုအချိန်တွင် မဲကွဲခြင်းအားဖြင့် အမှန်တကယ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ကြောင်း ညွှန်ပြခဲ့သည်။^{၂၄}

ဤရလဒ်များရှင်းလင်းဖော်ပြမှုတွင် မဲပေးခြင်းနည်းဗျူဟာနှင့် မဲကွဲခြင်းများကြား ချိတ်ဆက်နေမှု ရှိခဲ့ခြင်းမှာဖြစ်နိုင်ပေသည်။ထိုအခြေအနေ၌ NLD သို့မဟုတ် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ ကဲ့သို့သော အမျိုးသားပါတီကြီး တစ်ပါတီအား မဲဆန္ဒရှင်များမှ အစားထိုးရွေးချယ်ခဲ့ပြီး မဲကွဲခြင်းမှာ တိုင်းရင်းသားပါတီများ၏ အခွင့်အလမ်းဖြစ်နိုင်ချေများအား ဆုတ်လျော့အားနည်း စေနိုင်ကြောင်း ယုံကြည်လာကြသည်။ ဤသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားအဆင့် ပြောင်းလဲမှုအတွက် ရွေးကောက်ပွဲသဘောသဘာဝအရ NLD အတွက် ထင်ရှားသော ရလဒ်အကျိုးကျေးဇူး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ပြီးမျှတသော အခြေအနေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ဖော်ဆောင်မည်ဆိုလျှင် NLD မှာ ထိုကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးနိုင်သည့် အပြတ်အသတ်အောင်ပွဲအား တစ်ဖန်ရရှိလာနိုင်ခြေနည်းပါးသည်။ သို့သော် မဲဆန္ဒနယ် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်မှုများ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံရှိသော နေရာများသည် မဲကွဲခြင်းသက်သက်ထက် ပိုမိုအရေးကြီးကြောင်း ပြီးခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲများ၏မဲပေးခြင်း ပုံစံများက ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

ပါတီပေါင်းစည်းမှုများ၏ နောက်ထပ်ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများအား အခြေခံမည်ဆိုလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသအခြေခံသောရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးသဘောသဘာဝအား တွန်းအားပေးခိုင်းစေသည်။ ဤသည်မှာလည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးလှုပ်ရှားမှုများ အားလုံးအတွက် အလုပ်ဖြစ်မည် မဟုတ်ပေ။ ဆယ်စုနှစ်များစွာဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခများနောက်တွင်နိုင်ငံတွင်း ပါတီအများစုမှာ မူဝါဒလမ်းကြောင်းများ

ပုံစံကွက်-၂

၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမှ စတင်ခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ ပေါင်းစည်းမှုများ

ပေါင်းစည်းခဲ့သည့် ပါတီများ	မပေါင်းစည်းမှီ မူလပါတီများ (မှတ်ပုံတင်ခြင်းအား ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်)
ချင်း ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်	ချင်းအမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
	ချင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
	ချင်းတိုးတက်ရေးပါတီ
ကချင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ	ကချင် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
	ကချင်ပြည်နယ် ဒီမိုကရေစီပါတီ
	စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့်ဒီမိုကရေစီပါတီကချင်ပြည်နယ်
ကရင်အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ကရင်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
	ကရင်ပြည်နယ် ဒီမိုကရေစီ နှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
	ကရင် ညီညွတ်သော ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
ကယားပြည်နယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ*	လူမျိုးပေါင်းစုံ ဒီမိုကရေစီပါတီ (ကယား ပြည်နယ်)
	ကယားလူမျိုးစု ဒီမိုကရေစီပါတီ
မွန် ညီညွတ်ရေးပါတီ	မွန်ဒေသလုံးဆိုင်ရာ ဒီမိုကရေစီပါတီ
	မွန်အမျိုးသားပါတီ
ဝ အမျိုးသားပါတီ	ဝ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
	ဝ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရက်တစ် တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
	ဝ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးပါတီ

*ကယားပြည်နယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီမှာ ရှမ်းပြည်နယ် ဖယ်ခုံမြို့နယ်ရှိ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများနှင့် ကယားပြည်နယ်ရှိ ကယန်းလူမျိုး အများအပြားနေထိုင်သော နေရာများတွင်လည်း ကယန်းအမျိုးသား ပါတီဖြင့် “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘောတူညီမှုအားလည်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ထက်ကျယ်ပြန့်သော အတွေးအခေါ်များ သို့မဟုတ် မိမိ တို့၏ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများ ပေါ်တွင် အခြေခံကြသည်။^{၁၅} ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှ နှစ်လကြာ မဲဆွယ်စည်းရုံး ကာလ စတင်ခဲ့သကဲ့သို့ ပါတီပေါင်း ၉၄ ပါတီအနက် ပါတီအနည်းငယ်သာ အသေးစိတ် ရွေးကောက်ပွဲ ကြေညာစာတမ်းများအား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည် (ပုံစံကွက်-၃ တွင် ကြည့်ပါ)။^{၁၆} ထို့ကြောင့် ကျယ်ပြန့်သော မူဝါဒများအား

ဆွေးနွေးခြင်းထက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အသိုင်းအဝိုင်း တစ်ခုအား ကိုယ်စားပြုသောပါတီ တစ်ပါတီသာ မဲပါဝင် သင့်ကြောင်း အဆိုထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး တစ်နည်းအားဖြင့် မဲ ဆန္ဒရှင်များမှာ နိုင်ငံရေးထက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေး လမ်းကြောင်းများအတိုင်း မဲပေးသင့်သည် ဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီ ပေါင်းစည်းမှုများအတွက် အန္တရာယ် စွန့်စားရမှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သေချာသည်မှာ

ပေါင်းစည်းသောပါတီများမှ ပိုမိုလုပ်ဆောင်နိုင်ချေ ရှိသည်။ သို့သော် ပေါင်းစည်းခြင်းသက်သက်အားဖြင့် မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ ရှိသော နယ်မြေများနှင့် မဲဆန္ဒနယ်များတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် နေရာအများစု ရရှိသည်အထိ လုံလောက်သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ပိုမိုအနိုင်ရရှိရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သော အလားအလာ မရှိပေ။

ဤစွန့်စားမှုအား လက်ခံထားသည့်အလျောက် အချို့သောပါတီများမှာ ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးထက်ကျော်လွန်ပြီး အမျိုးသားအဆင့် လမ်းကြောင်းများအသီးသီးမှ အဆိုပြုနိုင်သော မူဝါဒလမ်းစဉ်များအား ချမှတ်ရန် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ပြင်ဆင်ကာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ လုပ်ဆောင်လျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ကချင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ (KSPP) မှ ကချင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုး (သို့မဟုတ် ဂျိန်းဖော) အတွက်သာမက ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ပြည်သူများအားလုံးအတွက် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ရပ်အဖြစ်ရပ်တည်ရန်ကြိုးပမ်းသော ရည်ရွယ်ချက်ထားရှိသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (SNLD) နှင့် ကယားပြည်နယ်ရှိ ကယားပြည်နယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (KySDP) များမှာလည်း အလားတူပင် ဖြစ်သည်။^{၁၇} KSPP အနေဖြင့် ကချင်ပြည်နယ် ပြင်ပ ကချင်တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်သော အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်မှုမပြုခြင်းအားဖြင့် ထိုအချက်အား ထောက်ခံမှုပြုခဲ့သည်။ အလားတူပင် KySDP မှ ကယားနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် နယ်စပ်များ နှစ်ဖက်လုံးတွင်ရှိသော ကယန်းတိုင်းရင်းသား အစုအဖွဲ့များအတွက် ကိုယ်စားပြုရန် ကြိုးပမ်းနေသော ကယန်း အမျိုးသားပါတီ နှင့် “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘောတူညီမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ထိုနိုင်ငံရေးပါတီလေးခုမှ မြေယာ၊ သဘာဝသယံဇာတများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ မူဝါဒ ကိစ္စရပ်များပေါ်တွင် ရပ်တည်ချက်များ ချမှတ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲကြေညာစာတမ်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများမှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ ဦးတည်ရာလမ်းကြောင်းများ အကဲဖြတ်မှု၌ အဓိကအပြောင်းအလဲပြုနိုင်သော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အခြေပြုပါတီများ ဆိုသည်ထက် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ လူအများ လက်ခံလာစေရန် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်စေပြီး မတူညီသော နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများဖြင့် စိတ်ဝင်စားမှု ရှိစေခဲ့သည်။^{၁၈} သို့သော် ထိုအချက်သည် မဲအနိုင်ရရှိမှု အောင်ပွဲများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်လားဆိုသည်မှာတော့ သေချာမှု သိပ်မရှိပေ။ မဲဆန္ဒရှင်များမှ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ ကိစ္စရပ်များအား အာရုံစိုက်ရာတွင် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူများ၏ အယူအဆများနှင့် ဓလေ့အစဉ်အလာများမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးများမှာ တိုင်းပြည်၏ နေရာတော်တော်များများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အရေးပေါ်အခြေအနေများမှ အလွယ်တကူ မခွဲထုတ်နိုင်ပေ။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအား ပိုမိုထပ်မံခက်ခဲစေပြီး ဆိုလိုသည်မှာ ပေါင်းစည်းခဲ့သော ပါတီသစ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏သတင်း စကားသံများကို ပြည်သူများကြားသိစေရန် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိသည်။ (“ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး” တွင်ကြည့်ပါ)

ဤအခြေအနေများ၌ ANP နှင့် SNLD ကဲ့သို့သော ပါတီဟောင်းများ နှင့်အတူ ပေါင်းစည်းပါတီသစ်များမှာ လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အမျိုးသားသို့မဟုတ် ပြည်နယ်အခြေပြုပါတီများအကြား အကောင်းဆုံးလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် မျှော်လင့်ဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော် သွားရမည့်အခင်းအကျင်းမှာ ခက်ခဲဆဲဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များ အများစု၌ NLD နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီများ၏ မဲများမှာ ဒေသခံ နိုင်ငံရေးပါတီများသို့ မဲအပြောင်းအလဲ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်ကို ခန့်မှန်းကြ

သည်။ သို့သော် လက်ရှိရွေးကောက်ပွဲစနစ်အောက်တွင် နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းအား ပြန်လည်ကောင်းမွန် အောင်လုပ်ဆောင်ရန် ဆိုသည်မှာ အမျိုးသားလှုပ်ရှား မှုများအတွက် ထိထိရောက်ရောက် ထိုးဖောက်ကျော် လွှားနိုင်စရာအကြောင်း ဖြစ်လာနိုင်စရာဖွယ်မရှိပေ။

ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ

၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေး ရပြီးချိန်မှစ၍ (ယနေ့ ပြည်နယ်ခန့်မှန်းပြည်နယ် အဖြစ်နံပါတ် တပ်ထား သော) တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များမှာ အဓိက တိုင်းရင်း သားလူမျိုး နိုင်ငံရေးစစ်မြေပြင်များအဖြစ် ယေဘုယျ အားဖြင့် သဘောထားခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့ စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် သီးခြားကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာများနှင့် နေရာဒေသများအား ဆက်စပ်ကာ တည်ရှိနေမှုများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများလည်းရှိသည်။ ပြည် နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်များအောက်တွင် ပထမဆုံး အကြိမ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခဲ့သော ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ခြောက်နေရာ ရှိသည်။ ထိုအထဲတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီးရှိ နာဂလူမျိုးများအတွက်၊ ရှမ်း ပြည်နယ်ရှိ ဓနု၊ ကိုးကန့်၊ ပအိုဝ်း၊ နှင့် တအာင်း (ပလောင်) လူမျိုးများအတွက် “ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစုများ” (SAZs) ငါးစုံနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းတွင်ပင် တည်ရှိ သော ၀ လူမျိုးများအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကြီးမားသော “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း” တစ်ခု ပါဝင်သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် လူမျိုးစုကိစ္စရပ်များအတွက် အနည်းဆုံး တစ်ဆက်တည်းရှိသော မြို့နယ်နှစ်ခုခန့် လူဦး ရေအများဆုံးရှိသောလျှင် ဖွဲ့စည်းနိုင်မှု အခြေအနေရှိပြီး “ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်” အဆင့်အတွက် တောင်းခံလျှောက် ထားနိုင်ရန်အတွက် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး အသိအမှတ်ပြုခံရမှု မရှိသော အခြားတိုင်း ရင်းသား လူမျိုးစုများအားလည်း လမ်းဖွင့်ပေးထား

သည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်၌ ထိုကဲ့သို့ အဆင့် အခြေအနေအား တိုးမြှင့်ခံခဲ့ရသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုး စုများတွင် ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်းရှိ အာခါ နှင့် လားဟူ လူမျိုး၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသရှိ ရှမ်းနီ (တိုင်းလိုင်း) လူမျိုးနှင့် ချင်းပြည်နယ်ရှိ ခူမီး လူမျိုးများ ပါဝင်သည်။^{၁၉}

ဤကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေများ အသီး သီး၌ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းလုပ်ငန်းများ နှစ်ခုလုံးအတွက် ရွေးချယ်ထားသည့် “ဦးဆောင်အဖွဲ့” ရှိသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် ထိုဦးဆောင် အစုအဖွဲ့ များ၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရှိ သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကာလများတွင် ထိုနယ်မြေများ၏ တစ်ခုတည်းသော ကွဲပြားသည့် အင်္ဂါရပ်မှာ လူဦးရေ ပမာဏအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိဘဲ အထက်လွှတ် တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ တစ်နေရာ သတ် မှတ်ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်သည့် သီးခြားနိုင်ငံ ရေးပါတီ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအဖွဲ့ စဉ်းစား ချက်အောက်မှ လွတ်တော်အမတ်များအတွက် ကိုယ်စား လှယ်နေရာ သီးသန့်ဖယ်ပေးထားမှု မရှိပါ။ တပ်မတော် မှခန့်အပ်သူများအတွက် သီးသန့်ထားရှိသော ကိုယ်စား လှယ်နေရာများအပြင် ထိုပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ ၏မဲဆန္ဒနယ် ကိုယ်စားလှယ် နေရာများတွင် အနိုင်ရ သောမည်သည့် လွှတ်တော်အမတ်များဖြင့်မဆို ဦးဆောင် အဖွဲ့များအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရမည်ဖြစ်သည်။^{၂၀}

ဤကဲ့သို့ အစီအမံများမှတစ်ဆင့် ရလဒ်မှာ ကိုယ်ပိုင်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ တစ်ခုချင်းစီတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ နိုင်ငံရေးပါတီ တစ်ခု တည်းမှ ယေဘုယျအားဖြင့် လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။^{၂၁} ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းလွှတ်တော်များအနေဖြင့် ကိုယ်စား ပြုမှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ မြှင့်တင်ရန် အကြံ ပြုခဲ့သည့် ရှင်းလင်းသည့် ပုံစံမရှိခဲ့ပေ။ (“တိုင်းရင်းသား လူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင်ကြည့်ပါ)။ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဥပမာ

များမှ ကွဲပြားသော အတွေ့အကြုံများနှင့် ပတ်သက်၍ ခြုံငုံ ဖော်ပြထားသည်။

- ပအိုဝ်းကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန်၌ အစိုးရနှင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲပြီး တစ်ဆက်တည်းတွင် အာဏာရှိ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့တစ်ရပ်အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိကာ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် နိုင်ငံရေးပါတီ တစ်ရပ်ဖြစ်သော ပအိုဝ်းအမျိုးသား အဖွဲ့ချုပ် (PNO) မှ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားပြီး နယ်မြေထိန်းချုပ်စီမံမှုများတွင် အားကောင်းမှု ရှိသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် PNO အနေဖြင့် ဇုံအတွင်းကိုယ်စားလှယ်နေရာများအားလုံးကိုအနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ထိုနေရာများတွင် NLD ၏ ဝင်ရောက်စည်းရုံးခြင်းများမှပင် ကာကွယ်နိုင်ခဲ့သည်။^{၃၂} ဇုံပြင်ပတွင်လည်း ပအိုဝ်းလူမျိုး လူဦးရေ အများအပြားရှိပြီး PNO ခေါင်းဆောင်များမှ ထိုအုပ်စုများအား ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသအနေဖြင့် ချဲ့ထွင် လိုကြသည်။ သို့သော် မြို့နယ်နယ်နိမိတ်များသတ်မှတ်ပိုင်းခြားထားပြီး မဲဆန္ဒနယ် သတ်မှတ်ချက်များအရ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ပအိုဝ်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအား ပြည့်ပြည့်ဝဝ လက်လှမ်းမီနိုင်မှုမရှိပေ။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန်ပြင်ပ မဲဆန္ဒနယ်များအတွက် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီဖြင့် “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘောတူညီချက်အား အဆုံးသတ်ထားရှိရသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ စိတ်ပျက်မှုများအား PNO ခေါင်းဆောင်များမှ ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေမှာ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီအတွက်ပအိုဝ်းလူမျိုးများအပါအဝင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၀ နေရာအား အနိုင်ရရှိရန် လမ်းဖွင့်ပေး ခဲ့သည်။^{၃၃}
- ဓနကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန်တွင် ဓနနိုင်ငံရေးပါတီ နှစ်ရပ်ရှိသည် (ပုံစံကွက်-၃ တွင်ကြည့်ပါ)။ သို့သော် အခြားကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများနှင့် မတူ

သည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အင်အားစု သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားအခြေပြု ပြည်သူ့စစ်များ မရှိပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဓနနိုင်ငံရေးပါတီများမှာ ရွေးကောက်ပွဲ အောင်မြင်မှု မရရှိပဲ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန်ကိုယ်စားလှယ်လေးနေရာအတွက် NLD နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ နှစ်ဖွဲ့မှ ခွဲယူခဲ့ကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် NLD မှ အမျိုးသားလွှတ်တော်အတွက် မဲဆန္ဒနယ် ကိုယ်စားလှယ်နေရာသုံးနေရာအားလည်း အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။

- နာဂ၊ တအာင်း နှင့် ကိုးကန့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန်များတွင် ကိုယ်စားပြုမှုများမှာ ပုံစံတူ ရောယှက်နေပြီး ထိုနယ်မြေအားလုံးမှာ ပဋိပက္ခဇုံနေရာများဖြစ်သည်။ နာဂကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန် NLD မှ ကိုယ်စားလှယ်နေရာအများစုအား အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ဒုတိယအနေဖြင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ ဆက်လက်ရရှိခဲ့သည်။ တအာင်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန် ဒေသခံ တအာင်းအမျိုးသားပါတီ (TNPP) မှ အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး တပ်မတော်မှ နယ်ခြားစောင့်တပ် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဇုန် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အားလုံးအား ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ ရရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။
- ဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၏ နယ်မြေအများစုအား ဝ ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေး တပ်မတော်/ပါတီ (UWSA/UWSP) မှ နယ်နိမိတ်အတွင်း ထိန်းချုပ်ထားခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် ၎င်းတို့ အပစ်ခတ်ရပ်စဲပြီးချိန်မှ စတင်ကာ UWSP အနေဖြင့် တရုတ်နယ်စပ်တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်သည့် ပြည်နယ်ငယ်တစ်ခု တည်ဆောက်ခဲ့သကဲ့သို့ ဆက်လက်၍ တောင်ပိုင်း ထိုင်းနယ်စပ်တွင်လည်း သီးခြား နယ်နိမိတ်တစ်ခုအား ထိန်းချုပ်ခဲ့သည်။ UWSP အုပ်ချုပ်သူများမှာ ထိရောက်သည့် တစ်ပါတီ အစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ်ရှိပြီးအဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက် နယ်မြေများတွင်ရွေးကောက်ပွဲ

များလုပ်ဆောင်ရန် ခွင့်ပြုခြင်း မရှိခဲ့ပေ။^{၃၄} UEC မှ အဖွဲ့ဖြင့် အလွတ်သဘော ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် UWSP ထိန်းချုပ်နယ်မြေများ၌ မဲဆန္ဒပေးမှုများ တစ်ဖန် ရှိလာမည် မဟုတ်ပေ။^{၃၅} UWSP မှ လည်း ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအား တုန့်ပြန်ကာ ကွယ်ရန် ကြေညာကာ စက်တင်ဘာလ အစောပိုင်းတွင် ၎င်းတို့ နယ်မြေများ၏ ဝင်ပေါက်အားလည်း ပိတ်ခဲ့သည်။ (“ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး” တွင်ကြည့်ပါ။)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး ရပ်တည်ချက်များမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးပြီး UWSP အနေဖြင့် ဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း အဆင့်အနေအထားအား ကျေနပ်မှု မရှိပေ။ ထိုအစား ပါတီခေါင်းဆောင်များမှ ရှမ်းပြည်နယ်၏ အစိတ်အပိုင်းကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ပြည်ထောင်စုအစိုးရလက်အောက် သီးခြားတည်ရှိမှုတစ်ခုအဖြစ် “ဝပြည်” ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းအတွက် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ တရုတ်နယ်စပ် လက်ရှိ UWSP ထိန်းချုပ် နယ်မြေများအားလုံး ပါဝင်မှုမရှိခဲ့ချိန်မှစ၍ UWSP အရာရှိများမှာလည်း လက်ရှိ ဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း ၏ နယ်စပ်သတ်မှတ်ချက်များအား သဘောတူညီမှု မရှိခဲ့ပေ။ အာခါနှင့် လားဟူလူမျိုးများအပါအဝင် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများလည်း ဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ ဝ လူမျိုး လူဦးရေ အနည်းစုနေထိုင်သော ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက် UWSP ထိန်းချုပ် နယ်မြေများမှာ သီးခြားအရေး ကိစ္စတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ဆက်ဆံခြင်း ခံရသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ထိုကိစ္စရပ်များအား တစ်ခုမျှ ဖြေရှင်းနိုင်ပုံ မပေါ်ပေ။ တရုတ်ဖြင့် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးများရှိသော အကျိုးအားဖြင့် အစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) လက်မှတ် ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုကော်မတီ

(FPNCC- ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်) ၌ UWSP မှာတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအကြား ဦးဆောင်သူ ဖြစ်သည်။ ဝ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (SAD) ဦးဆောင်အဖွဲ့မှာ အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင် ရှိသော ဝ SAD ၏ သတ်မှတ်နယ်မြေအတွင်း ရှမ်းပြည်နယ်မဲဆန္ဒနယ် လေးနေရာမှ ရွေးချယ်ခံရသည့် လွှတ်တော်အမတ်များဖြင့် လက်ရှိတွင် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ UWSP ကန့်ကွက်ထားသော ထိုနေရာတွင် ဝ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၏ ရုံးချုပ်များလည်း တည်ရှိသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းမြို့တော် ကျိုင်းတုံမြို့တွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများအတွက် လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ထိုနယ်မြေများ၌ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်မည့် ဝ အမျိုးသားပါတီ အသစ်တစ်ရပ် အား ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် UWSP ဖြင့် တရားဝင် ပတ်သက်ဆက်စပ်မှု မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်ပြင်ပတွင် တည်ရှိသော ဝ နိုင်ငံရေးပါတီသုံးခုမှာ ပေါင်းစည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည် (ပုံစံကွက် ၂ တွင်ကြည့်ပါ)။^{၃၆}

တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ

လက်ရှိ ရွေးကောက်ပွဲစနစ် အောက်မှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအား ပေးထားသော အခြားထူးခြားသည့် အသိအမှတ်ပြုမှုမှာ “တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများ” အတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၏ ပုဒ်မ ၁၆၁ တွင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တစ်ခုစီ၌ (နိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ၀.၁% ဖြစ်သော) လူဦးရေ ၅၄၀၀၀ ထက်ကျော် လွန်သော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများမှာ ၎င်းတို့ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်အတွက် နောက်ထပ်ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအား မဲပေးရွေးချယ်ခွင့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ထိုတိုင်း သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တွင် အဓိက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးမဟုတ်ဘဲ ထိုတိုင်း သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသမရှိသော လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်သည်ဟု

ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အောက်မှ ရွေးချယ်ခံရသည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှာ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတွင် ရာထူးအရ တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများအဖြစ် အလိုအလျောက် ခန့်အပ်ခြင်းခံရပြီး တစ်ဦးစီတိုင်းတွင် ၎င်းတို့သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသား “လူနည်းစု” အသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ဆက်စပ်သော ကိစ္စရပ်များအတွက် တာဝန်ရှိသည်။

၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ထိုသို့သော ကိုယ်စားလှယ် ၂၉ နေရာအား ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခဲ့သည် (အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်ဇယားတွင် ကြည့်ပါ)။ သို့သော်၎င်းတို့၏စတင်လုပ်ဆောင်မှုများမှာရှင်းလင်းမှုမရှိဘဲ အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူဦးရေနှင့် အိမ်ထောင်စု သန်းခေါင်စာရင်းရလဒ် အဖြစ်အမျိုးသားစာရင်းအင်းများ ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းများနှင့် နောက်ပိုင်း လူဦးရေ အရွေ့အပြောင်းများရှိသော်လည်း ၂၀၁၅ နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင်လည်း တစ်ထပ်တည်း တူညီသော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် လုပ်ဆောင်သောဖြစ်စဉ်မှာ ဘယ်သောအခါမျှ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခဲ့ဘဲမည်သည့် နောက်ဆက်တွဲ ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်မှုမျှ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ထိုထူးခြားသော သတ်မှတ်ချက်၌ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ငါးနေရာဖြင့်ဗမာတိုင်းရင်းသားအများစု (ကရင်လူမျိုးနှင့် တူညီသော) မှာ အများဆုံး အနိုင်ရရှိသူများဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆများအား ထိုရှုပ်ထွေးမှုများမှ ပိုမိုလှုံ့ဆော်ပေးခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့်မတူညီသောပြည်နယ်နှင့်တိုင်းများတွင် အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှာ ၎င်းတို့၏ လူဦးရေများအား အလွတ်သဘော ကောက်ယူမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့အတွက် ဝန်ကြီးကိုယ်စားလှယ် နေရာများကိုလည်း ပိုမိုရရှိရန် UEC အားစည်းရုံးမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မှီ အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှ လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။^{၃၇}

လက်ရှိအနေအထား၌ ထိုကိစ္စရပ်မှာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုမရှိဘဲ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၏ အခြေခံခန့်မှန်းချက်များပေါ်မူတည်၍ တိုင်းရင်းသားလူဦးရေ အချက်အလက်များအား UEC သို့ပုံပိုး ပေးခဲ့သည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် မှားယွင်းနေသောပုံစံဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ အမြဲတမ်း ခက်ခက်ခဲခဲ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချက်အလက်များအား စုစည်းရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ (“တိုင်းရင်းသား လူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင် ကြည့်ပါ)။ စင်စစ် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင်ကောက်ယူခဲ့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး စာရင်းများမှာထုတ်ပြန်ရန် အလွန်အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်ပြီး တိကျသေချာမှုမရှိဘဲ ၎င်းတို့အား ဆက်လက်ဖုံးကွယ်ထားဆဲဖြစ်သည်။

လူဦးရေသန်းခေါင်စာရင်းအသစ်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ ရွေးချယ်သတ်မှတ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရှေ့ဆက်ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းမှုများ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်အလားအလာရှိသည်။ သို့သော်သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ပြီးချိန်မှစ၍ ပြောင်းလဲမှုမရှိခဲ့သော အချက်မှာ နောက်လမည့်ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ထိုကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား ပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်း ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကောက်ယူခဲ့သော စာရင်းများအား အသုံးပြုခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ နောက်ဆုံးတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ NLDမှတိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၉ နေရာတွင် ၂၁ နေရာ နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ ၂ နေရာ အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ထိုရာထူးနေရာများအတွက် မဲများအားလည်း အဓိကပါတီကြီးများမှ လွှမ်းမိုးထားသည်ကို ညွှန်ပြခဲ့သည်။

ဤသို့သော မရေရာမှု အငြင်းပွားမှုများရှိသော်လည်းတိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ၏အခြေခံမူများအားစတင် လုပ်ဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ သို့သော် မည်

ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်	တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ
ဧရာဝတီတိုင်း	၂ နေရာ (ကရင်၊ ရခိုင်)
ပဲခူးတိုင်း	၁ နေရာ (ကရင်)
ချင်းပြည်နယ်	ကိုယ်စားလှယ်နေရာမရှိ။
ကချင် ပြည်နယ်	၄ နေရာ (ဗမာ၊ လီဆူး၊ ရဝမ်၊ ရှမ်း)
ကယားပြည်နယ်	၁ နေရာ (ဗမာ)
ကရင်ပြည်နယ်	၃ နေရာ (ဗမာ၊ မွန်၊ ပအိုဝ်း)
မကွေး တိုင်း	၁ နေရာ (ချင်း)
မန္တလေးတိုင်း	၁ နေရာ (ရှမ်း)
မွန်ပြည်နယ်	၃ နေရာ (ဗမာ၊ ကရင်၊ ပအိုဝ်း)
ရခိုင်ပြည်နယ်	၁ နေရာ (ချင်း)
စစ်ကိုင်းတိုင်း	၂ နေရာ (ချင်း၊ ရှမ်း)
ရှမ်း ပြည်နယ်	၇ နေရာ (အာခါ၊ ဗမာ၊ အင်းသား၊ ကချင်၊ ကရင်၊ လားဟူ၊ လီဆူး)
တနင်္သာရီတိုင်း	၁ နေရာ (ကရင်)
ရန်ကုန်တိုင်း	၂ နေရာ (ကရင်၊ ရခိုင်)

သည့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော လွှမ်းမိုးမှုမျှ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။^{၇၀} ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာများတွင် ကန့်သတ်ချက်များစွာ ရှိနေပြီး အစိုးရဝန်ကြီးများ ရာထူးအဆင့်ဖြင့်လည်း တူညီမှုမရှိပေ။ ဒုတိယအချက်မှာ ထိုရာထူးသတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုများသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံအောက် သတ်မှတ်ဖော်ပြခဲ့သော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများမှာ သီးခြားဖွဲ့စည်းသော ပုံစံများ- တစ်နည်းအားဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း- ကိုမီးမောင်းထိုးပြလျက် ရှိသည်။ ထို့နောက် တတိယအချက်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးခေါင်းဆောင် အများစုအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ ခန့်အပ်မှုတွင် မူမမှန်ခြင်းများမှာ လူနည်းစုအရေးကိစ္စများ အားပျော့စေရန် ရေရှည်ထားရှိသော မူဝါဒတစ်ရပ်၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဥပမာ- အကယ်၍ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များရှိ လူမျိုးများသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံသဘောတူညီမှုစာချုပ်တွင် ကတိပေးခဲ့သော တန်းတူညီမျှမှု နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အရေးများ ရှိခဲ့လျှင်ထိုသို့သော ရှုပ်ထွေးသည့် အစီအစဉ်များ လိုအပ်လာလိမ့်မည် မဟုတ်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။^{၇၁}

သန်းမြင့်ဦးမှ လတ်တလော ရေးသားခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် “တည်ဆောက်ပြီးစီးမှုမရှိသော နိုင်ငံ” တစ်ခု၏အင်္ဂါရပ်များ ရှိနေသည်။^{၇၂}

လက်ရှိ နိုင်ငံရေး စနစ်အောက်တွင် သာဓကအများအပြားမှသမရိုးကျမဟုတ်သောခက်ခဲသည့်အရာများအား ရွေးထုတ်နိုင်သည်။ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုထားသော “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” ၁၃၅ မျိုးရှိပြီး လူမျိုး ၈ မျိုး အား “အများစု” အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး (ဗမာအပြင် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်ခုနစ်ခုနှင့် တူညီသော ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ရခိုင် နှင့် ရှမ်း)၊ ကျန်သောလူမျိုးများအား (ယေဘုယျအားဖြင့် မှားယွင်းစွာ) ထို ၈ အုပ်စု၏ အုပ်စုခွဲများ “လူနည်းစု” အဖြစ် စာရင်းသွင်းခဲ့ကြသည်။^{၇၃} ဤသည်မှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေသည့်အကြောင်းရင်းများအား ဖြစ်စေသည်။

အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများအတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ထပ်မံသတ်မှတ်ရန်နိုင်ရန်အတွက် လူများစုအုပ်စုများ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများမှာ အခြေခံအားဖြင့် အသုံးပြုခြင်း ခံရ

သည်။ ဥပမာ- ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင် သတ်မှတ်ခဲ့သော မြို့၊ ခမီ၊ အရှို၊ သို့မဟုတ် အခြားသော ချင်းလူမျိုး အုပ်စုခွဲ ၅၃ မျိုးထက် “ချင်း” ကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား မကွေးနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်များတွင် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။^{၆၂} နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုခွဲများအား ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ပေးခဲ့သော အခြားနယ်မြေများ ရှိသည်။ ဥပမာ- သန်းခေါင်စာရင်းတွင် ရှမ်းလူမျိုး အုပ်စုခွဲများအဖြစ် မှားယွင်းစွာ စာရင်းသွင်းခံခဲ့ရသော ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ အာခါနှင့် လားဟူ လူမျိုးများ နှစ်မျိုးစလုံး ရရှိသည်။ အလားတူ ရှေ့နောက်မညီမှုများ အနေဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ယခင် အုပ်စုခွဲတစ်ခုအဖြစ် လီဆူးလူမျိုးအားစာရင်းသွင်းခဲ့သော်လည်း ကချင်နှင့် လီဆူး လူမျိုးနှစ်မျိုးလုံးအတွက် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းများရှိသည်။ ထို့အတူ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ စုပေါင်းပါဝင်ပြီး အချင်းချင်းဆက်စပ်နေသော အုပ်စုအကြား လူဦးရေအများစုဖြစ်သော ကရင်နီဟု လူသိများသည့်ကယားလူမျိုးမှာ နယ်နိမိတ်တစ်ခုလုံးနှင့် လူမျိုးအုပ်စု၏ဝိသေသ လက္ခဏာများအား အထင်မြင်မှားစွာ သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။^{၆၃} တစ်ချိန်တည်းတွင် လူများစုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စု တစ်စုဖြစ်သည့် ရိုဟင်ဂျာ၏သရုပ်လက္ခဏာအား အစိုးရမှ လုံးဝအသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိပေ။ (“ရိုဟင်ဂျာ မဲပေးခွင့်အား ကန့်သတ်ထားခြင်း” တွင်ကြည့်ပါ။)

ထိုရှေ့နောက်မညီညွတ်မှုများ ဖော်ပြချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြေရှင်းရခက်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ ကိစ္စရပ်များမှာ မတူညီသောဆွေးနွေးမှုနှင့် အသစ်သော ချည်းကပ်ပုံနည်းလမ်းများ လိုအပ်ခဲ့သည်မှာ ကြာပြီဖြစ်သည်။ UEC ပြောကြားချက်အရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုမှုအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များ ပြည့်မီရန်မှာ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဌာန အရာရှိများ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။^{၆၄} သို့သော် အဓိကဖြစ်သော တိုင်းပြည်

အဖက်ဖက်မှ ခြွတ်ချုံ့ကျမှုအတွက် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းကို ဖြေရှင်းရန် ဤသည်မှာ မည်သို့မျှ လုံလောက်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

ထို့ပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများသည် အစိုးရအဝန်းအဝိုင်းတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အဆိုပြုကြသည့် နည်းလမ်းများမှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာလက်တွေ့ကျကျ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်မရှိဘဲ မြေပြင်တွင် အရာရောက်မည်မဟုတ်ကြောင်းမှာ အရေးကြီးအလေးထားရမည် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများနှင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများ၏ တန်ပြန် လှုပ်ရှားမှုများအနေဖြင့် (သက်ဆိုင်ရာ အုပ်စုခွဲများဖြင့် ဆက်စပ်သော) လူမျိုး ၂၀ ဝန်းကျင်မှာ မပြောင်းလဲဘဲ အလွန်ခိုင်မာစွာ ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး ထိုအဓိက ဝိသေသသရုပ်လက္ခဏာများမှ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ ယုံကြည်သည်မှာ နိုင်ငံရေးအရ အဖြေများရှာဖွေလ(နိုင်) သင့်သည်။^{၆၅} ဤသည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် NCA ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး မူဘောင်များလည်း ဖြစ်ပြီး ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံမှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုစာချုပ်အား ကြိုးပမ်းခြင်း ဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများနှင့်တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်း၌ သတ်မှတ်မှု ပုံစံသစ်များအားဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့မှာ လိုအပ်သောအခြေခံပြောင်းလဲမှုများအတွက်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ လွတ်လပ်ရေး ရပြီးချိန်မှစ၍ နိုင်ငံရေးခေတ်ကာလများ အားလုံးတွင် လူထုအားလုံးအတွက် ဒီမိုကရေစီ၊ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် အခွင့်အရေးများအား အမှန်တကယ် အာမခံမှုရှိသောစစ်မှန်သည့် ပြည်ထောင်စုတစ်ရပ်အား တည်ဆောက်ရန် စိန်ခေါ်မှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နိုင်ငံရေးပါတီ အခင်းအကျင်း

လတ်တလော ပေါင်းစည်းခြင်းများ ရှိသော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများ အများအပြား ဆက်လက် ကျန်ရှိဆဲဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲ များအတွက် မှတ်ပုံတင်ထားသော ပါတီအားလုံး၏ အများစု (စုစုပေါင်း ၉၄ ပါတီ အနက် ၅၅ ပါတီ) ဖြစ် သည် (ပုံစံကွက်-၃ တွင်ကြည့်ပါ)။ ထိုပါတီအများစုမှာ ဆန္ဒမဲပေးသူများအကြား ရေပန်းစားမှု မရှိခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် မဲဆန္ဒနယ်များ အနှံ့ အပြားတွင် ပထဝီနယ်မြေအရ ပြန့်ကျဲနေသော သို့မဟုတ် လူဦးရေနည်းနေသော လူမျိုးများအား ကိုယ်စားပြုခြင်း ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုအကြောင်းပြချက် နှစ် ချက်ထဲမှ တစ်ချက်ကြောင့် မည်သည့်ကိုယ်စားလှယ် နေရာမျှ အနိုင်ရရှိနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။ အောက်တွင် ဖော်ပြ ထားသော ဇယားတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အခြေပြုပါတီများ၏ အနိုင်ရရှိမှု နှုန်းများအား ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အနိုင်ရရှိခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ (၂၀၁၅ ခုနှစ်- ပြည်ထောင်စု နှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး)	တိုင်းရင်းသားလူမျိုး နိုင်ငံရေး ပါတီများ အရေအတွက်
ကိုယ်စားလှယ်နေရာ သုည။	၄၀ ပါတီ
၁ နေရာ	၇ ပါတီ
၂-၃ နေရာ	၅ ပါတီ
၄-၁၀ နေရာ	၄ ပါတီ
၁၁ နေရာ အထက်	၃ ပါတီ (ANP၊ SNLD၊ TNP)

၂၀၁၅ ခုနှစ် ၌ NLD မှာ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ် ခုနစ်ခုအနက် နှစ်ပြည်နယ်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ တွင်သာ ကိုယ်စားလှယ်နေရာအများစုအား ရှုံးနိမ့်ခဲ့ပြီး

တိုင်းဒေသကြီး ခုနစ်တိုင်း၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ အားလုံးတွင် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အများစုကို အပြတ်အသတ် အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုရှုံးနိမ့်ခဲ့သော ခြွင်း ချက်ပြည်နယ် နှစ်ခုမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ် များဖြစ်သည်။

- ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ပြည်နယ် ဥပဒေပြုရေးလွှတ် တော်၌ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၉ နေရာ (၂၆ ရာခိုင် နှုန်း) ရရှိခဲ့သော NLD နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ANP မှာ ၃၅ နေရာ အနက် ၂၃ နေရာ (၆၆ ရာခိုင်နှုန်း) အား အနိုင်ရခဲ့သည်။^{၆၆} သို့သော် တပ်မတော်မှ ခန့်အပ်သူ များအတွက် ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၁၂ နေရာအား ကြိုတင် ထည့်သွင်းထားခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ANP မှာနေရာ အများစုရရှိရန် အနည်းငယ်သာ လျော့ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ပြည်နယ် ရင်ဆိုင်နေရမှုများမှာ ပြည် နယ်ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်များတွင်ဥပဒေပြုရေး အာဏာမှာ လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းမှု အနည်း ငယ်သာရှိပြီးသမ္မတဦးထင်ကျော်မှအနိုင်ရလူနည်း စု NLDမှ ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ် သာမက ပြည်နယ် အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအား ခန့်အပ်ရန် ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာ ဏာအား အသုံးပြုခဲ့သည်။ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်၏ ရလဒ်မှာ နယ်မြေအတွင်း ပိုမိုဆိုးရွားသော အုံကြွမှု များဖြစ်ခဲ့သည်။^{၆၇}

- ရှမ်းပြည်နယ်တွင်မည်သည့်ပါတီမျှကိုယ်စားလှယ် နေရာအများစုအား အနိုင်မရရှိခဲ့ပေ။ စုစုပေါင်း ရွေး ချယ်ခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၁၀၃ နေရာ အနက် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှာ ၃၃ နေရာ (၃၂ ရာခိုင် နှုန်း) ဖြင့် ၂၅ နေရာ (၂၄ ရာခိုင်နှုန်း) ရရှိသော SNLD နှင့် ၂၃ နေရာ (၂၂ ရာခိုင်နှုန်း) ရရှိသော NLD တို့ထက် အသာရရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီငယ်များမှာအားလုံးစုပေါင်းလျှင် ၂၁ နေရာရရှိ ခဲ့သည်။^{၆၈} ဤရလဒ်များမှ ဆိုလိုသည်မှာ ရှမ်းပြည် နယ်ဥပဒေပြုရေး လွှတ်တော်များတွင် တပ်မတော်

မှခန့်အပ်ထားသူများ ၃၄ ဦးဖြင့် အကြီးဆုံးအုပ်စု ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီဖြင့် ပေါင်းခဲ့ လျှင်တောင် အများစု နေရာမရရှိပေ။ ရခိုင်ပြည် နယ်ကဲ့သို့ပင် သမ္မတဦးထင်ကျော်မှ ပြည်နယ် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်အားခန့်အပ်ရန် ၎င်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဘေးဖယ်ကြဉ်မှု သဘောတရားအား ဆက်လက်ပံ့ပိုးနေမှုများမှာ အချို့သော မဲဆန္ဒနယ်များတွင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ အခြားပါတီများနှင့် ယှဉ်လျှင် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု အားကောင်းခြင်းမှာ ဒေသခံလူထု ပံ့ပိုးမှုများကြောင့် မဟုတ်ဘဲ အစိုးရ တပ်စုများ သာမက တပ်မတော်မှ ပံ့ပိုးပေးသော ပြည်သူ့စစ် ခေါင်းဆောင်များ၏ ပံ့ပိုးပေးမှုများ ကြောင့်ဖြစ်သည် (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင် ကြည့်ပါ)။^{၁၉}

ဤအတိတ်သမိုင်းများမှ ညွှန်ပြသကဲ့သို့ ပါတီများပေါင်းစည်းခြင်းအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ပိုမိုအနိုင်ရရှိရန် အခွင့်အရေးများအား ပံ့ပိုးမြှင့်တင်ပေးနိုင်သော်လည်း ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သောပါတီ အများစုမှာ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အနိုင်ရနိုင်ဖွယ် မရှိသလို ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းများအား ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီများအတွက် သေချာပေါက် လွယ်ကူလာနိုင်ဖွယ်လည်း မရှိပေ။ ကယားပြည်နယ်ကဲ့သို့သော အချို့အခြေအနေများတွင် ဒေသတွင်း နိုင်ငံရေးများကြောင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ အသစ်များမှာ မဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ NLD ၏ ဥပက္ခာပြုမှုများနှင့် အစိုးရမှ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုမှုများသည် အမျိုးသားရေး ရပ်တည်ချက်များအား ပိုမိုနက်ရှိုင်းကြီးထွားလာစေသည်။ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဖခင်ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ရပ်တည်ချက်များ ပြည်နယ်တွင်း အတင်းအကျပ်ဆောက်လုပ်ခဲ့ခြင်းမှာ ပြည်သူအများ ကန့်ကွက်ခြင်း၏ အခြေခံ ရင်းမြစ်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။^{၂၀}

ရှမ်းပြည်နယ်တွင်လည်း မဲမသာမှုများအား လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် မဲရုံများအား တပ်မတော် အခြေစိုက်စခန်းများ၏ အဝေးတွင် ရွှေ့ပြောင်းထားခဲ့လျှင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီအနေဖြင့် တစ်ဖန်ထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်လာနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။^{၂၁} PNO မှ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီဖြင့် “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘောတူညီမှုအား ဖျက်သိမ်းခြင်းဖြင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီအား အချို့သော ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များမှ ပံ့ပိုးပေးမှု လျှော့ချလာလိမ့်မည်ဆိုသော ဖော်ပြချက်များလည်း ရှိနေသည် (“ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသများ” တွင် ကြည့်ပါ)။ သို့သော် မဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ ပေါင်းစည်းမှုများ၌ ကြီးမားသော ပြောင်းလဲမှု မရှိခဲ့လျှင် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော ရလဒ်များမှာ မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်း ဆက်လက်ထွက်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည် (“တိုင်းရင်းသားပါတီများ၏ မျှော်မှန်းချက်များ” တွင် ကြည့်ပါ)။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအောက်မှ ရွေးကောက်ပွဲ တည်ဆောက်ပုံ နိုင်ငံရေးမှာ တစ်မှုထူးခြား ဆန်းသစ်သော ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဖော်ဆောင်ရန် သို့မဟုတ် လမ်းဖွင့်ပေးရန် ရည်ရွယ်ထားခဲ့သော ပုံစံများအား သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်း မရှိပေ။

မည်သည့်အတွက်ကြောင့် တိုင်းရင်းသားပါတီ အများအပြား ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ပါသနည်း။ အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ ကိုယ်စားပြုခြင်း ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ထိုပါတီများ အများစု နေရာရရန်အတွက် အကြောင်းတရားအနည်းငယ်သာရှိသည်။ သို့သော် ကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသား နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းတွင် တိုင်းရင်းသားပါတီများမှာ ကိုယ်စားလှယ် နေရာများ အနိုင်ရရှိခြင်းများ ရှိသည်။ အခြားနိုင်ငံအများအပြားတွင်လည်း မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရှိသည်။ သို့သော် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၌ ဤစိန်ခေါ်မှုများမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလွန်အမြစ်တွယ်နေခဲ့သည်။ စစ်အုပ်ချုပ်မှုအောက် ရာစုနှစ်တစ်ဝက်ကျော်အတွင်း ဗမာလူမျိုး မဟုတ်သော တိုင်းရင်းသားကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ

များအား ထုတ်ဖော်ပြသရာတွင် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းချိန်မှစ၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများအားမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဖော်ပြောခြင်းများမှာ အသစ်တဖန် ပြန်လည်၍ တစ်ဟုန်ထိုးမြင့်တက်ခဲ့သည်။

ထို့နောက် ယခုအချိန်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီအများအပြားမှာ အမျိုးသားအဆင့်များ၌ ကိုယ်စားပြုမှုများအတွက် ကြိုးစားနေခြင်းမှာ အံ့ဩစရာမရှိပေ။ အဓိကစိတ်ဓာတ်လှုံ့ဆော်ပေးမှု တွန်းအားမှာ ဘေးဖယ်ကြဉ်ခံရမှုနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများဖြစ်သည်။ ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး စကားပိုင်းများမှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ်အား အလားအလာရှိသောပြောင်းလဲမှုများအတွက် အဓိကကျသော နှစ်တစ်နှစ်အဖြစ် သတ်မှတ်စေရန် အရှိန်မြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာလည်း ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အနိုင်ရရှိခြင်းများအတွက်သာမက နယ်နိမိတ်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုခြင်းများ ရရှိရန် လုံလောက်သော လူဦးရေ အရေအတွက်များအား သက်သေပြခြင်းဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လှုပ်ရှားမှုများအား ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်ရန် တွန်းအားပေးလျက်ရှိသည် (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင်ကြည့်ပါ)။

ထပ်တူအရေးကြီးသည်မှာ နိုင်ငံရေးပါတီများ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် တရားဝင်ဖြစ်စေရန် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန်မှာ ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများ လိုအပ်သည်။ ပါတီများမှာ အနည်းဆုံး ကိုယ်စားလှယ် နေရာသုံးနေရာ၌ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအားယှဉ်ပြိုင် အရွေးခံရန် မတင်သွင်းနိုင်ခဲ့လျှင် UEC မှ ၎င်းတို့ မှတ်ပုံတင်ထားမှုအား ဖျက်သိမ်းမည်ဖြစ်သည်။ မြို့အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီပါတီ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ တစ်ဦးမှ “ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံရေးပါတီ ဆက်လက်ရှိနေမယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့လူမျိုးအတွက် ကျွန်တော်တို့ ကူညီပံ့ပိုးမှုတွေ လုပ်ဆောင်နိုင်မယ်” ဟု ပြောကြားခဲ့

သည်။^{၁၂} မဲပေးခွင့် အခွင့်အရေးကို ၎င်းတို့အား မပေးဘဲ လူဦးရေအား မှန်ကန်စွာ မဖော်ပြနိုင်မှုအတွက် စိုးရိမ်နေသည့် ရှမ်းနီ (တိုင်းလျန်) ခေါင်းဆောင်များမှာလည်း တူညီသောစိန်ခေါ်မှုအား ကြုံတွေ့နေသည်။^{၁၃} ရိုးရှင်းစွာပြောရလျှင် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်နေခြင်းမှာ ဘေးဖယ်ကြဉ်ခံထားရသော အုပ်စုများအတွက် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအား ဖော်ပြနေခြင်း တစ်ခုအဖြစ် တွေ့မြင်နိုင်သည်။

သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူစလင်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများထက် မည်သူမျှ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအား ခံစားရခြင်း မရှိပေ (“ရိုဟင်ဂျာ မဲပေးခွင့် ကန့်သတ်ထားခြင်း” တွင်ကြည့်ပါ)။ အဓိက အကျပ်အတည်း ဖြစ်သော အချက်မှာ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပဋိပက္ခများဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသကဲ့သို့ ရခိုင်၊ ရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုး အုပ်စုများအပေါ် သက်ရောက်ထိခိုက်မှုများရှိပြီး ရွေးကောက်ပွဲ ဖျက်သိမ်းမှုများမှာ ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း နယ်မြေများတွင် သေချာနေပြီဖြစ်သည် (“ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းမှုများ” တွင်ကြည့်ပါ)။ သို့သော် ဤသည်မှာ ရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေ တစ်ခုတည်းအားပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မဟုတ်ပေ။ အခြား မူစလင်များမှာ တူညီသော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဖိအားများအားခံစားရသည်။ ထိုအထဲတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း၌ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုး” တစ်မျိုးအဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခံခဲ့ရသည့် တစ်ခုတည်းသော မူစလင်အများစုအုပ်စုဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ကမန်လူမျိုးလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ကမန်တိုင်းရင်းသားတိုးတက်ရေးပါတီ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ပြောကြားချက်အရ “ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ပါတီဆက်လက်ရပ်တည်နိုင်ဖို့အတွက် အနည်းဆုံး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသုံးဦးကို ရွေးကောက်ပွဲမှာ ကိုယ်စားပြုအရွေးခံစေဖို့ လိုအပ်တယ်”။^{၁၄}

ကမန်ပြည်သူများအတွက် အနာဂတ်မှာ အလွန်သေချာမှု မရှိပေ။ တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေ

သည်နှင့်အမျှ ကမန်တိုင်းရင်းသား တိုးတက်ရေးပါတီ မှာရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ၎င်းတို့ တိုင်းရင်းသား ဆိုင်ရာနယ် မြေများ အများအပြားတွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများ မည်သို့ မျှလုပ်ဆောင် နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ လည်းပါတီ၏ အခက်အခဲများကို ထပ်မံ၍သာ တိုးစေ ခဲ့သည်။ ထိုအစား ကမန်ဒုက္ခသည် အများအပြား ရွှေ့ ပြောင်း နေထိုင်ခဲ့သော ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၌ ၎င်းတို့ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းငါးဦးအနက်သုံးဦးမှာဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်မှာ နိုင်ငံရေး ဝိရောဓိ

တစ်ခုဖြစ်လျက်ရှိသည်။ကမန်လူမျိုးကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ မှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ် မဲစာရွက်များပေါ်တွင် မြင်ရမည်ဖြစ် သည်။ သို့သော် ကမန်လူမျိုးများမှာ ၎င်းတို့ဇာတိမြေ တွင်အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝသော ကိုယ်စားပြုမှုများအတွက် အလွန်ဝေးကွာမည်ဖြစ်သည်။ဤသည်မှာနိုင်ငံရှိအခြား ဘေးဖယ်ကြည်ခံရသော လူမျိုးများ အများအပြားလည်း ယခုကြုံတွေ့နေရသည့် အကျပ်အတည်း ဖြစ်သည်။ (“နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း” တွင် ကြည့်ပါ)

ပုံစံကွက် ၃ -

မှတ်ပုံတင်ထားခဲ့သော နိုင်ငံရေးပါတီ ၉၄ ပါတီအားလုံး၏ စာရင်း (တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု ပါတီများ အား စာလုံးနက်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်)

၈၈ မျိုးဆက် ဒီမိုကရေစီပါတီ
၈၈မျိုးဆက်ကျောင်းသားလူငယ်များ
(ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ)
အာခါ အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
မြန်မာနိုင်ငံ အလုပ်သမား လယ်သမား
မဟာမိတ်ပါတီ
ရခိုင် ဦးဆောင်ပါတီ
ရခိုင် ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ
အရှိုချင်း အမျိုးသားပါတီ
ဗမာ ပြည်သူ့ပါတီ
ချင်းဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်
ချင်းအမျိုးသားပါတီ
ဓန တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီ ပါတီ
ဓနတိုင်းရင်းသားများအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ
ထားဝယ်တိုင်းရင်းသားများပါတီ
ဒီမိုကရေစီ နှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ ပါတီ
ဒီမိုကရေစီ နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ပါတီ
ဒီမိုကရက်တစ် ပါတီ (မြန်မာ)
လူ့ဘောင်သစ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ

အမျိုးသား နိုင်ငံရေးဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
ဒိုင်းနက်လူမျိုးစု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
ဖယ်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုပါတီ
လမ်းပြကြယ်ပါတီ
အင်းအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
အင်းတိုင်းရင်းသား အဖွဲ့ချုပ်ပါတီ
ကချင်အမျိုးသားဒီမိုကရေစီကွန်ဂရက်ပါတီ
ကချင်အမျိုးသားပါတီ
ကချင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ
ကမန်တိုင်းရင်းသားတိုးတက်ရေးပါတီ
ကယားပြည်နယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
ကယန်းအမျိုးသားပါတီ
ကရင်အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
ကရင်အမျိုးသားပါတီ
ကရင် ပြည်သူ့ပါတီ
ခမီအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
ခူမီး အမျိုးသားပါတီ
ကိုးကန့်ဒီမိုကရေစီနှင့် ညီညွတ်ရေးပါတီ
လားဟူအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ

လော်ဝေါ်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးနှင့်
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
 လီဆူး အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
 ခေတ်သစ် ပြည်သူ့ပါတီ
 မွန်အမျိုးသားပါတီ^၁
 မြို့အမျိုးသားဒီမိုကရေစီပါတီ
 မြို့တိုင်းရင်းသားဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
 မြို့တိုင်းရင်းသားများပါတီ
 မြန်မာ့ လူ့ဘောင်သစ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမား
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
 မြန်မာအမျိုးသားကွန်ဂရက်ပါတီ
 မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမားအလုပ်သမား
 ပြည်သူ့ ပါတီ
 မြန်မာပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ^၁
 နာဂအမျိုးသားပါတီ^၁
 အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအင်အားစု
 အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဒီမိုကရက်တစ်
 ပါတီ
 အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်
 ငြိမ်းချမ်းရေးပါတီ
 အမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ
 အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်
 အမျိုးသားနိုင်ငံရေးမဟာမိတ်အဖွဲ့
 အမျိုးသားတိုးတက်မြင့်မားရေးပါတီ
 အမျိုးသားညီညွတ်ရေးကွန်ဂရက်ပါတီ
 အမျိုးသားညီညွတ်သောဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ^၁
 တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ
 ဒီမိုကရေစီပါတီသစ် (ကချင်)^၁
 ခေတ်သစ်ပြည်ထောင်စုပါတီ
 အမျိုးသားဒီမိုကရေစီပါတီသစ်
 လူ့ဘောင်သစ်ပါတီ

ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်
 မတူကွဲပြားခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးပါတီ
 ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီ^၁
 ပြည်သူ့အင်အားပါတီ^၁
 ဖလုံ-စဝေါ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 အလုပ်သမားပြည်သူ့ပါတီ^၁
 ပြည်သူ့အကျိုးပြုကျောင်းသားများဒီမိုကရေစီပါတီ
 ရခိုင်ပြည်နယ်အမျိုးသားအင်အားစုပါတီ
 ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်
 ရှမ်းပြည်နယ်ကိုးကန့်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 ရှမ်းနီ (တိုင်းလျန်) သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ
 တအာင်း(ပလောင်) အမျိုးသားပါတီ
 တိုင်းလိုင် (ရှမ်းနီ) အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ
 လူထုပါတီ
 ပြည်သူ့ပြည်သားပါတီ^၁
 ပြည်ထောင်စုကောင်းကျိုးဆောင်ပါတီ^၁
 ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားနိုင်ငံရေး
 အဖွဲ့ချုပ်ပါတီ
 ပြည်ထောင်စု ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်
 ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
 ညီညွတ်သောဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများဒီမိုကရေစီ
 ပါတီ^၁
 ပြည်ထောင်စုလယ်သမား၊အလုပ်သမားအင်အားစုပါတီ
 ၀ အမျိုးသားပါတီ^၁
 အမျိုးသမီးပါတီ (မွန်)
 ဝံသာနုဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ
 အခြေခံလူတန်းစားဘဝ မြင့်မားရေးပါတီ
 ဇိုတိုင်းရင်းသားဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ
 ဇိုမီ ဒီမိုကရေစီကွန်ဂရက်ပါတီ

^၁ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှစတင်၍ မှတ်ပုံတင်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးပါတီ

^၂ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင်ပြန်လည်မှတ်ပုံတင်ခဲ့သောပါတီ
 (ရခိုင်အမျိုးသားပါတီမှ ပြန်လည်ခွဲထွက်ပြီးနောက်ပိုင်း)

ခ။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အဓိက ကိစ္စရပ်များ

ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းမှုများ

ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများမှ လုံခြုံရေးအကြောင်း ပြချက်များအတွက် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအား မဲပေးခြင်းအတွက် ဖျက်သိမ်းနိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားသည်။^{၁၅} လက်တွေ့တွင် ဖျက်သိမ်းမှု ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အသုံးပြုသည့် အဓိကစံနှုန်းနှစ်ခုမှာ -

- သီးသန့်နေရာတစ်ခုတွင် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းအား စုဆောင်းရန်နှင့် ဖော်ပြရန် ဖြစ်နိုင်ချေရှိမရှိ။ (UEC မှ လက်လှမ်းမှီနိုင်မှုစဉ်းစားချက်အား ဆုံးဖြတ်သည်)
- ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်ခွဲများမှ ရွေးကောက်ပွဲများအား ပြင်ဆင်ရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲရန် လွတ်လပ်စွာ သွားလာနိုင်မှု ရှိ မရှိ။ (အခြေခံအားဖြင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာစဉ်းစားချက်အား တပ်မတော်မှ ဆုံးဖြတ်ပြီး လူဝန်မှုကြီးကြပ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ UEC သို့ ဆက်သွယ်ပြောကြားသည်။)

အစောပိုင်း ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် UEC မှ မဲပေးခြင်း မပြုလုပ်မည့် နေရာများ (မဲဆန္ဒနယ်များတစ်ခုလုံးနှင့် မဲဆန္ဒနယ်များ၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းများ)၊ နယ်မြေစာရင်းများအား ရွေးကောက်ပွဲရက်မတိုင်မှီ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်စော၍ အသိပေးကြေညာချက်များအား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၁၆} အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်းရှိ UWSP နှင့် ကရင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) တို့မှ စီမံအုပ်ချုပ်သော နယ်နိမိတ်များ၊ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လူဦးရေ အဓိကအများဆုံးရှိသော ပြည်နယ်များ အထူးသဖြင့် ကချင်၊ ကရင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့ရှိ လုံခြုံမှုမရှိသော (သို့) ပဋိပက္ခ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သော နယ်မြေများအစရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာဏာရှိသူများ လက်လှမ်းမှီ မရောက်ရှိနိုင်

သောနေရာများမှာ အများဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ စုစုပေါင်းအနေဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ၁၁ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအုပ်စု ၂၁၁ စု၊ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ၇ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအုပ်စု ၉၄ စု၊ ပဲခူးတိုင်းရှိ ၂ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအုပ်စု ၄၁ စု၊ မွန်ပြည်နယ်ရှိ ၁ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအုပ်စု ၁ စုနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ၁၀ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာအုပ်စု ၁၀၆ စုတို့အား ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ဆောင်နိုင်မှု မရှိကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။^{၁၇}

သို့သော် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုဖြစ်စဉ်မှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိခဲ့ပေ။ တပ်မတော် အာဏာပိုင်များမှ လုံခြုံရေးအခြေအနေများကြောင့် မဲပေးခြင်းဖျက်သိမ်းရန် နေရာများအား ကော်မရှင်သို့ အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့မှ ဆုံးဖြတ်ချက်အတွက် အသုံးပြုခဲ့သော အသေးစိတ် အကြောင်းပြချက် သို့မဟုတ် စံနှုန်းများကို ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ ဆုံးဖြတ်မှုများမှာ လုံခြုံရေးထက်နိုင်ငံရေး စဉ်းစားချက်များ ပိုမိုရှိခဲ့သလား ဆိုသည့် မေးခွန်းများထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ UEC ကဏ္ဍအပေါ်၌ အတိုက်အခံပါတီများ၏ မဲသမာမှုများအား အခိုင်အမာ တောင်းဆိုရန် ဦးတည်စေခဲ့သည် (“ဘက်လိုက်မှုများရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်” တွင်ကြည့်ပါ)။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖျက်သိမ်းခြင်းများကြောင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်၌ လစ်လပ်သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ၇ နေရာနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်း အဆင့်၌ လစ်လပ်နေရာ ၁၄ နေရာ အခြေခံအားဖြင့် အကျိုးဆက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အားလုံးမှာ ရှမ်းပြည်နယ် ဥပဒေပြုရေးလွှတ်တော်တွင် ဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်မှလွဲ၍ မည်သည့် အခြား ပြည်နယ်/တိုင်း ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ သို့မဟုတ် အထက်လွှတ်တော်တို့တွင် လစ်လပ်သောနေရာ မရှိခဲ့ပေ။

ထိုသို့သော ဖျက်သိမ်းခြင်းများသည် လက်ရှိ ရွေးကောက်ပွဲ စနစ်အောက်တွင် အထိုက်အလျောက် မျှော်လင့်ထားပြီးသားဖြစ်သည်။ ဖျက်သိမ်းခြင်းများမှာ မဲဆန္ဒနယ်များ၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများတွင်သာသက်ရောက်နိုင်ပြီး ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ရွေးကောက်ပွဲမှာ အခြား

နေရာများတွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ပြီး ကိုယ်စားလှယ်မှာ ရွေးချယ်ခံရဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဌာနတူညီသော အခြေအနေမှာ အချို့မဲဆန္ဒနယ်များရှိ ကျေးလက်ဒေသများ၌ မဲပေးခြင်းအတွက် ဖျက်သိမ်းခြင်းများ ရှိခဲ့သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုလုံခြုံမှု ရှိသောမြို့များတွင် လုပ်ဆောင်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ မဲဆန္ဒနယ်များတစ်ခုလုံးအား ဖျက်သိမ်းခြင်း ကိစ္စရပ်၌ လုံခြုံရေးအခြေအနေများ တိုးတက်လာလျှင် ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် လစ်လပ်ခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ် နေရာများအား ဖြည့်စွက်နိုင်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ထို လစ်လပ်နေရာများမှာ ဥပဒေပြု လွှတ်တော်သက်တမ်း ငါးနှစ်လုံးအတွက် အကျိုးဆက်သက်ရောက်မည်မဟုတ် ပေ။

ဤရွှေ့ဆိုင်းခြင်း သာဓက တစ်ခုမှာ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ကျေးသီးနှင့် မိုင်းရှူးမြို့နယ်များ တွင်ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ခြောက်နေရာ (အောက်လွှတ်တော်တွင် နှစ်နေရာနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တွင် လေးနေရာ) တို့ ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထိုနေရာများအား တပ်မတော်နှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော သျှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ (SSPP) တို့အကြား လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားသောကြောင့် ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီး ထိုကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား လစ်လပ်ထားခဲ့သည်။ အမြင့်ဆုံးတင်းမာမှုများဖြစ်နေသော ကာလတစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သောကြောင့် SSPP ၏ ဝမ်ဟိုင်း ဌာနချုပ် ရုံးများအား သိမ်းယူရန် တပ်မတော်၏ ထိုးစစ်ဆင်မှုအား ၎င်းတို့မှ ပြန်လည်ခုခံရုံသာပြုခဲ့ပြီး အရပ်သားပြည်သူ ၃၀၀၀၀ ကျော်မှာ ၎င်းတို့နေရပ်များမှ စွန့်ခွာခဲ့ရသည်။^{၁၀} နောက်ပိုင်းတွင် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ထိုကိုယ်စားလှယ်နေရာများအား ဖြည့်စွက်ခဲ့ပြီး SNLD မှ ခြောက်နေရာလုံးအား အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ တူညီသော ရှုပ်ထွေးမှုမှာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိပြီး အလွန်သေချာမှု

မရှိသော အခြေခံအကြောင်းရင်းနှစ်ချက်မှာ ပိုမိုဆိုဝါးစေသည်- ပထမအချက်မှာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ဒုတိယမှာ ပဋိပက္ခ ဖြစ်လာနိုင်သော နောက်ခံအခင်းအကျင်း တို့ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများ စတင်ခဲ့သကဲ့သို့ နိုင်ငံနေရာအနှံ့အပြားရှိ မဲဆန္ဒရှင်များမှာ ရွေးကောက်ပွဲ ရှေ့ဆက်ဖြစ်မည်လား ရွှေ့ဆိုင်းမည်လားဆိုသည်ကို မသိရှိနိုင်ပေ။

ဤစိန်ခေါ်မှုများ အများစုမှာ အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေ၊ အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသောနယ်မြေနှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်း မရှိသော နယ်မြေများ ဖြင့်ရှုပ်ထွေးသည့် အခင်းအကျင်းများရှိသည့် တိုင်းရင်းသားနယ်စပ်ဒေသများ၌ အများဆုံး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခံစားရသည်။ နိုင်ငံ၏ နေရာဒေသအားလုံး၌ လွတ်လပ်ပြီးမျှတသောရွေးကောက်ပွဲများအားဖော်ဆောင်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများကို နားလည်နိုင်ရန်မှာ အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်ပတ်သက်နေမှုများသည့် ကိစ္စရပ်များအား နားလည်ရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။ လက်ရှိတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs) နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနိုင်ငံရေးအား အဓိက အုပ်စုသုံးစု အဖြစ် ပိုင်းခြားနိုင်ပြီး ၎င်းတို့မှာ ၂၁ ရာစု ပင်လုံ ညီလာခံတွင် ပါဝင်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ၂၀၁၅-၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော EAOs ၁၀ ဖွဲ့ ပါဝင်သော အုပ်စုငယ်၊ နောက်ထပ်အုပ်စု နှစ်ခုမှာ အရေအတွက်အားဖြင့် ပိုမိုများသည့် အစိုးရဖြင့် နှစ်ဖက်သဘောတူ အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော အုပ်စုနှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်း မရှိသော အုပ်စုတို့ဖြစ်သည်။^{၁၁}

သို့သော် အုပ်စုများအားလုံးကြားတွင် ထပ်တူနေမှုများရှိသည်။ ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖက်ဒရယ်ကောင်စီ (UNFC- ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်) တွင် NCA နှင့် NCA အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်း မရှိသောအဖွဲ့များ ပါဝင်သကဲ့သို့ တရုတ်ပြည်နယ်စပ်

တွင်ဌာနချုပ်ရုံးစိုက်ထားသည့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုကော်မတီ (FPNCC) ၌ အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသည့် အဖွဲ့များနှင့် ရပ်စဲထားမှု မရှိသော အဖွဲ့များ နှစ်ဖွဲ့လုံးမှ ပါဝင်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးစကားဝိုင်းများတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လက်နက်ကိုင် လှုပ်ရှားမှုများမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ညှိနှိုင်းရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း ဤသည်မှာ သမိုင်းကြောင်းအရ တပ်မတော်မှ ပိတ်ပင်တားဆီးခဲ့သောအရာ ဖြစ်သည်။^{၆၀}

ဤနောက်ခံအခင်းအကျင်းများအား ဆန့်ကျင်လျက် “တစ်ဖက်သတ်” အပစ်ခတ်ရပ်စဲမှုများဖြင့်ပြောင်းလဲခြင်းကာလအဖြစ် နှစ်ဖက်စလုံးမှ ကြေညာခြင်းဖြင့် လွန်ခဲ့သော ၂ နှစ်အတွင်း တပ်မတော်နှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်းမရှိသော EAO များကြား ရံဖန်ရံခါဖြစ်ပေါ်သော “အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သံတမန်ပရိယာယ်” ကစားပွဲမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ခဲ့သည်။^{၆၁} မကြာသေးမီက ပင်ညီနောင်မဟာမိတ်သုံးဖွဲ့ဖြစ်သော ရက္ခိုင့်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်- ရက္ခိုင့်တပ်တော် (ULA-AA) နှင့် (FPNCC အဖွဲ့ဝင်များလည်းဖြစ်သော) ၎င်း၏ ကိုးကန့်နှင့် တအာင်းမဟာမိတ်များမှာ “နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း”၊ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကာကွယ်ခြင်းနှင့် “အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲအား ပံ့ပိုးခြင်း” တို့အား မြှင့်တင်ရန် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့မှ ရွေးကောက်ပွဲအပြီး နောက်တစ်ရက် နိုဝင်ဘာလ ၉ ရက်အထိ ရက် ၇၀ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးအား သက်တမ်းတိုးကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။^{၆၂} တပ်မတော်၏ လက်ရှိအပစ်ခတ် ရပ်စဲရေးမှာလည်း စက်တင်ဘာလကုန်အထိ သက်တမ်းတိုးမြှင့်ခဲ့သည်။^{၆၃} သို့သော် အနောက်ပိုင်းစစ်ဌာနချုပ်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ထိုအမိန့်ညွှန်ကြားချက်တွင် မပါဝင်ပဲ တပ်မတော်၏ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး ကြေညာချက်များမှာ ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ငြိမ်းချမ်းမှု ရရှိစေခြင်းထက် လုံခြုံရေးထိန်းချုပ်မှုရရှိရန် “သွေးခွဲခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း” နည်းဗျူဟာ တစ်ခုဖြစ်သည် ဟူသော ထင်မြင်ချက်မှာ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။

ထိုအကြောင်းပြချက်များကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင်နယ်မြေဖျက်သိမ်းမှုများမှာအငြင်းပွားဖွယ်ရာထပ်မံ ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သို့မဟုတ် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလုံးအား ဖျက်သိမ်းခြင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်တရားဝင် ဆုံးဖြတ်ချက်များမဆို အောက်တိုဘာလအတွင်းတွင် ပြုလုပ်မည်ဟု UEC မှထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ ရွေးကောက်ပွဲ မဲပေးခြင်း အခြေအနေများအပေါ် မရေရာခြင်းများကိုသာ ထပ်မံဖြစ်စေခဲ့သည်။ သို့သော် သေချာသည်မှာ ဖျက်သိမ်းခြင်းများနှင့် စနစ်တကျ မရှိခြင်းများ အများဆုံးအရေအတွက် ဖြစ်မည့်နေရာများမှာ ပဋိပက္ခ သက်ရောက်မှုများရှိသည့် နယ်မြေများ ဖြစ်သည်။ ဆက်တိုက်ဆိုင်သလို ဤသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများမှ ၎င်းတို့၏ မဲဆန္ဒရှင်များမှာဘေးဖယ်ကြည်ကန့်သတ်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် မဲဆန္ဒနယ်များအား မတရားသဖြင့် ဘက်လိုက်၍ သတ်မှတ်ခြင်းဟု ပြောဆိုဝေဖန်ထောက်ပြချက်များ ဖြစ်လာသည်။

အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်မှုများမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်အချက်အချာကျသောနေရာနှင့် မြောက်ပိုင်းနှင့် ကပ်လျက်ရှိသော ချင်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းရှိ ပလက်ဝမြို့နယ်တို့တွင်ဖြစ်လာသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် အလွန်ကွဲပြားသော အခြေအနေများ အမှန်ပင် ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူလူထု တစ်ရပ်လုံးမှာ ဟိတ်မြို့တော်ရှိ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး သို့ရောက်ရှိသော အလွန်ဆိုးရွားသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများရှိပြီး ထိုအချိန်ကတည်းက လုံခြုံတည်ငြိမ်မှုမရှိ ရှုပ်ထွေးနေခဲ့သည် (“ရီဟင်ဂျာ မဲပေးခွင့်အား ကန့်သတ်ထားခြင်း” တွင်ကြည့်ပါ)။ အာရကန်ရီဟင်ဂျာ ကယ်တင်ရေးတပ် (ARSA) ဟု လူသိများသော လက်နက်ကိုင်အင်အားစု အသစ်အား တုန့်ပြန် တိုက်ခိုက်ရန် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်ဖြင့် တပ်မတော်မှ “နယ်မြေရှင်းလင်းရေး” များအား စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၆-၁၇ ခုနှစ်အတွင်း ရီဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ

၇၅၀၀၀၀ ကျော်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့သည်။^{၆၄}

ဆက်လက်၍ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်၏ တစ်ဖက်သတ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး အမိန့်ညွှန်ကြားချက်၌ နယ်မြေချန်လှပ်ခံထားရပြီးနောက် အစိုးရအင်အားစုများနှင့် ရက်စွဲငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ချုပ်-ရက်စွဲငြိမ်းတော်တို့အကြား တိုက်ပွဲများအတွင်း ရခိုင်၊ ချင်း၊ မြိုနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ လူဦးရေ ၁၅၀,၀၀၀ ကျော်မှာ နေရပ်စွန့်ခွာခဲ့ရသည်။^{၆၅} ထို့ပြင် ဆက်သွယ်ရေး အခက်အခဲများအား ထပ်မံဖြစ်ပေါ်ကာ ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မြို့နယ် ရှစ် (ကနဦးတွင်ကိုး) မြို့နယ်အား ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လမှစ၍ အစိုးရမှ အင်တာနက်ပိတ်ပင်ဖြတ်တောက်ခြင်း အား ထိန်းချုပ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး^{၆၆} တစ်ချိန်တည်းတွင် ရခိုင်နှင့် ရိုဟင်ဂျာ ပဋိပက္ခများအရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံစာသတင်းထုတ်သောဂျာနယ်လစ်များအား ဖမ်းဆီးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။^{၆၇} စက်တင်ဘာလ အစောပိုင်းတွင် တပ်မတော် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူတစ်ဦးမှ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ ရွေးကောက်ပွဲများ ဖျက်သိမ်းရန် UEC သို့အရေးတကြီး ပြောကြားခဲ့ရာတွင် ၎င်းမှ ဖိအားပေးမှုများ ရှိခဲ့သည်။^{၆၈} ထို့နောက်မကြာမီပင် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအရေးပေါ်အခြေအနေအား တုန့်ပြန်ရန် ပြည်နယ်အနှံ့အပြားတွင် လူကိုယ်တိုင် လှည့်လည်မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်းများအား ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံ၏နေရာတော်တော်များတွင် ထိုသို့သော တားဆီးနှောင့်ယှက်မှုများမှာ ရလဒ်များအပေါ် မည်မျှသက်ရောက်မှုရှိမည် ဆိုသည်မှာ ခန့်မှန်းရန် အင်မတန်ခက်ခဲသည်။ တိုင်းရင်းသားနယ်စပ်ဒေသများအား ကူးစက်မှုနှုန်း မြန်သောနေရာများအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းဖြင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါလူနာများ မြင့်တက်လာခြင်းသည် မသေချာမှုများအား ပိုမိုဖြစ်စေခဲ့သည် (“ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ နှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး” တွင်ကြည့်ပါ)။ ရခိုင်ပြည်နယ်ကိစ္စရပ်တွင် နိုင်ငံရေးစိုးရိမ်မှုများအတွက်

အဓိက အကြောင်းရင်းနှစ်ခုရှိပြီး၊ ပထမတစ်ခုမှာ ရခိုင်အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သည့် ပြည်နယ်၏ မြောက်ပိုင်းတွင် မဲပေးခြင်းများ ထိန်းချုပ်ခံထားရခြင်း၊ ဒုတိယအနေဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများ၏ လူဦးရေနှုန်းမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ဗမာလူမျိုး မဲဆန္ဒရှင်များ ပိုမိုတည်ရှိသော မြို့များနှင့် မတူညီသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများမှာ မြို့များတွင် ပိုမိုလုပ်ဆောင်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ရခိုင်ဆန္ဒမဲများ၌ သိသိသာသာ မဲကွဲခြင်းများ မဖြစ်ခဲ့လျှင် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသော မဲပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်နေသမျှ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အများစုအား အနိုင်ရရှိရန် အလားအလာရှိကြောင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ANP အား ထောက်ခံမှုနှုန်းမှ ညွှန်ပြလျက်ရှိသည်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ခြွင်းချက်မှာ NLD အနေဖြင့် သမိုင်းကြောင်းအရ ပိုမိုလုပ်ဆောင်နိုင်မှုရှိခဲ့သော ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေများမှာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမြေပုံမှ လုံးဝဖယ်ရှားခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် အလားတူ ဘေးဖယ်ကြဉ်ခံရမှုနှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်မှုများအား ကမန်၊ မြို နှင့် ခူမီးလူမျိုးများအပါအဝင် နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုငယ်များမှ ဖော်ပြခဲ့သည်။ (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနိုင်ငံရေးပါတီ အခင်းအကျင်း” တွင်ကြည့်ပါ)။

အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော သို့မဟုတ် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်းမရှိသော အခြားတိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင်တူညီသော စိုးရိမ်မှုများအား ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်၏ အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော ဒေသများတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲများကဲ့သို့ အလားတူ မဲဆန္ဒနယ် တစ်ခုလုံးနှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရောနှောဖျက်သိမ်းခြင်းများ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော သျှမ်းပြည်ပြန်လည် ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS) နှင့် FPNCC အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်သော SSPP နှင့် UWSP ထိန်းချုပ်မှုအောက် နယ်မြေများ အပါအဝင် အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော နယ်မြေများမှာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် အလားအလာ ရှိသည်။ ၂၀၁၅

ခုနှစ်ကဲ့သို့ တရုတ်ပြည်နယ်စပ်တစ်လျှောက် UWSP စီမံ အုပ်ချုပ်သည့် မြို့နယ်များ ပန်ဆန်းတစ်ဝိုက်နှင့် တောင်ပိုင်း မိုင်းလားတို့မှာလည်း ပါဝင်မှုရှိမည်မဟုတ်ပေ (“ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ” တွင် ကြည့်ပါ)။^{၆၉} တစ်ဆက်တည်းတွင် တိုက်ပွဲအန္တရာယ်များအားသတိပေးသည့်အနေဖြင့် RCSS မှ ၎င်းတို့ နယ်မြေများတွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးများ လုပ်ဆောင်ရန်ရည်ရွယ်ပါက ကြိုတင်အကြောင်း ကြားအသိပေးရမည်ဟု နိုင်ငံရေးပါတီများအား အသိပေးခဲ့သည်။^{၇၀}

ကေအဲန်ယူ မှ လွဲ၍ အခြားသော NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း အများစုမှာ အင်အားပမာဏ ပိုမိုနည်းပြီး ဒေသပြင်ပသို့ ထောက်ခံမှုများရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲကို အားလုံးမှ ကြိုဆိုပြီး ခိုင်မာအားကောင်းသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဆောင်ရွက်ချက်အားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အား အရှိန်မြှင့်တင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ကြသည်။ သို့သော် ချင်း၊ ကရင်နှင့်မွန်ပြည်နယ်များရှိ NCA အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော နယ်မြေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲလုံခြုံရေးနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းများအပေါ်၌ အလားတူ စိုးရိမ်မှုများအား ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်ကျူးကျော်ဝင်ရောက်မှုဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပြီးနောက် ဖာပွန်ခရိုင်ရှိ ကေအဲန်ယူ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် တင်းမာမှုများမြှင့်တက်လာခဲ့သည်။^{၇၁} စက်တင်ဘာလ အလယ်တွင် ကေဘူကရိတ်ခရိုင်မှ တောင်ပိုင်း ခုနစ်မြို့နယ်ရှိ ကေအဲန်ယူ စီမံအုပ်ချုပ်သည့် နယ်နမိတ်၌ ရွေးကောက်ပွဲများ လုပ်ဆောင်ခြင်း မပြုရဟူသော အသိပေး ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၇၂}

သို့သော် လက်ရှိတွင် လုံခြုံမှုမရှိဆုံး အခြေအနေမှာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်း မရှိသော နယ်မြေများတွင် ဖြစ်သည်။ ငါးကြိမ်မြောက် “ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ- ၂၁ ရာစုပင်လုံ” အဖြစ်လူသိများသော နောက်ဆုံး အကြိမ် ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံမှာ ဩဂုတ်

လတွင် နေပြည်တော်၌ အခြေအနေများအား ဖြေလျှော့ရန်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများအပြီးတွင် ဆွေးနွေးမှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအတွင်းသို့ NCA မဟုတ်သောအဖွဲ့များအားမည်သို့ ပါဝင်နိုင်စေခြင်းဖြင့် ပတ်သက်သော တိုက်ရိုက်တိုးတက်မှု သာမက နားလည်မှုသဘောထားများ မရှိခဲ့ပေ။^{၇၃}

၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ နှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနယ်မြေများ အများအပြား၌ မျှော်လင့်အားရဖွယ်မရှိပေ။ ဆွေးနွေးရခက်သော တပ်မတော်နှင့်ဆန့်ကျင်ကာ ညီနောင်မဟာမိတ် သုံးဖွဲ့၏ လတ်တလောအပစ်ခတ်ရပ်စဲထားခြင်း သက်တမ်းတိုးမှုသည် ရခိုင်၊ ကိုးကန့်နှင့် တအာင်းနယ်မြေများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ချေမရှိပေ။ တစ်ဆက်တည်းတွင် ကချင်ပြည်နယ်နှင့်ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အချို့သော မဲဆန္ဒနယ်များတွင်လည်း KIO နှင့် ပြုလုပ်ထားသော ၂၀၁၃ ခုနှစ် “စစ်ပြုမှုများလျော့ချခြင်းသဘောတူညီချက်” အား ပေါ့ပေါ့တန်တန်သာ ထားရှိသည့် နေရာများဖြစ်သည့်အတွက် နှောင့်ယှက်တားဆီးမှုများ ဖြစ်လာ နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ကချင်-ရှမ်း နယ်စပ်နေရာများမှာလက်ရှိတွင် အလွန်တည်ငြိမ်မှု မရှိသော နယ်မြေတစ်ခုဖြစ်သည်။^{၇၄} စက်တင်ဘာလ အစောပိုင်းအတွင်း တွင်တပ်မတော်အနေဖြင့် ချီဖွေမြို့နယ်မှ မြောက်ပိုင်းသို့စစ်ဆင်ရေးများ လုပ်ဆောင်ရန် ပြင်ဆင်ခဲ့စဉ်တွင် ယူနန်နယ်စပ်ပေါ်ရှိ မူဆယ်မြို့နယ်၌ တိုက်ပွဲ ဖြစ်ပွားခဲ့သော သတင်းထွက်ခဲ့သည်။^{၇၅}

လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများအားလုံးမှာ ပဋိပက္ခနှင့် မသေချာမှုများ ဖြင့်ရှေ့ဆက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ အန္တရာယ်ထပ်တိုးခြင်းဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ အပေါ်သို့ ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းများ၏ သက်ရောက်မှုမှာခန့်မှန်း၍ မရနိုင်ဆုံး ဖြစ်မည်မှာ သေချာပေသည်။

မဲပေးခြင်းနေ့အား ဆက်လက်ရေတွက်နေသည့် အလျောက် မြန်မာနိုင်ငံမှာ ငြိမ်းချမ်းမှုများ ပျောက်ဆုံးနေသော နိုင်ငံ တစ်ခု ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှု - အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးမှ လွဲ၍ အားလုံးမှာ ဗမာလူမျိုး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာများ ဖြစ်သည်။

ဘက်လိုက်မှုများရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်

ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (UEC) မှာတစ်ဖက်စောင်းနင်း အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ဥပဒေအောက်တွင် ၅ နှစ်သက်တမ်းအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ သမ္မတမှ ကော်မရှင်အား ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည်။ ဤသည်မှာ UEC ရှိ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ယုံကြည်ချက်အား အမှန်တကယ်ပင် လျော့နည်းစေပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များအား ဂရုထားခြင်းမရှိဘဲ ဝေဖန်ထောက်ပြရန်အတွက် လွယ်ကူသော ပစ်မှတ်တစ်ခု ဖြစ်စေသည်။ လက်ရှိကော်မရှင်မှာ ဘက်လိုက်မှုအား အခြေခံထားခြင်းကို ထင်ဟပ်သော NLD နှင့်ဆက်စပ်မှုရှိသည့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ခက်ခဲသောရွေးကောက်ပွဲနှစ်တွင် ထိုအရာမှာ လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက် အများအပြားအတွက် အာရုံစိုက်မှု ပိုမိုရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ UEC ၏လွှမ်းမိုးမှုမှာ ကြီးမားပြီး ရွေးကောက်ပွဲများအား မျှတစွာ လုပ်ဆောင်မှုကိုသေချာစေရန် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ စိစစ်ခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ ထုတ်လွှင့်မှုများအထိ လွှမ်းခြုံမှုရှိသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်မှာလည်း အခြား ကိုယ်စားပြုမှုပုံစံများ မရှိပေ။

- ကျား/မရေးရာ (ဂျင်ဒါ) - ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များ ၁၅ ဦး စလုံးမှာ အမျိုးသားများဖြစ်သည်။
- အသက်အရွယ် - အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦး စလုံးမှာ အသက် အရွယ်ကြီးသူများဖြစ်ပြီး အများစုမှာ အသက် ၇၀ ကျော် နှင့် ၈၀ ကျော်တို့ဖြစ်သည်။

ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှာ UEC အား ဝေဖန်မှုများတွင် လမ်းပြဦးဆောင်ခဲ့ပြီး အခြားသော အချို့ပါတီများမှ ပူးပေါင်း ပါဝင်ခဲ့သည်။^{၇၆} ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် UEC ၏ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းပုံမှာ NLD နှင့် အလွန်နီးကပ်မှု ရှိသည်ဟု ယူဆသည်။ ဩဂုတ်လတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်နှင့် အခြား တပ်မတော်ထောက်ခံသော ပါတီများ ၃၃ ဖွဲ့ တို့အား ရွေးကောက်ပွဲများ မျှတမှုရှိစေရန်နှင့် UEC ၏ ဥက္ကဋ္ဌနေရာအား အစားထိုးရန် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ တပ်မတော်သို့ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခဲ့သည့် အစည်းအဝေးတစ်ခုအား စီစဉ်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။^{၇၇} ၎င်းတို့ရည်ရွယ်ချက်မှာ NLD မှ ရွေးကောက်ပွဲအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုအား ချိန်ညှိနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ တုန့်ပြန်မှုအနေဖြင့် “မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် အကောင်းဆုံးလုပ်နိုင်သော၊ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး၌တပ်မတော်၏ အခန်းကဏ္ဍအား နားလည်သော၊ လူမျိုးနှင့်ဘာသာများကိုလေးစားပြီး နိုင်ငံခြားလွှမ်းမိုးမှုမှလွတ်လပ်မှုရှိသော” ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား ရွေးချယ်ရန် နိုင်ငံရေးပါတီများကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တိုက်တွန်းခဲ့သည်။^{၇၈}

UEC မှ နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်သော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပြည်သူ့လှုပ်ရှားမှု အဖွဲ့ (PACE) ၏ အဖွဲ့ဝင်များအား ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအား လေ့လာရန် ပိတ်ပင်တားဆီးရန် မမျှော်လင့်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခဲ့ချိန်တွင် ဩဂုတ်လ၌ နိုင်ငံခြားလွှမ်းမိုးမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်မှာလည်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။^{၇၉} PACE အဖွဲ့မှာ အချို့သော အနောက်နိုင်ငံအစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အလှူရှင်များထံမှ ရံပုံငွေလက်ခံရရှိသည်။^{၈၀} ယခင်က PACE အဖွဲ့မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနှင့် နောက်ပိုင်းကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲများ နှစ်ခုစလုံးအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့အား ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းအတွက်

ဦးလှထိန်း
ဥက္ကဋ္ဌ

ဦးအောင်မြင့်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးစိုးရယ်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးထွန်းစင်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးလှတင်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဝဏ္ဏလျော်ထင်ဦးမြင့်နိုင်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးသန်းဌေး
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးလှိုင်စိန်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးသက်ထွန်း
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးမြင့်အောင်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးစောသန်းရယ်ကြည်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးအောင်စိုးဝင်း
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးသန်းအောင်
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးမင်းဆွေ
(အဖွဲ့ဝင်)

ဦးဆွေတင်လွင်
(အဖွဲ့ဝင်)

အကြောင်းပြချက်များမှာ အစပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းမှု မရှိခဲ့ဘဲ အခြားအချို့သော အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများမှာ စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့သည်။^{၁၁}

လက်တွေ့အားဖြင့် အနောက်နိုင်ငံနှင့် အာရှနိုင်ငံ အစိုးရများ နှစ်ဖက်စလုံးမှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်စေချင်သည်။ အနောက်နိုင်ငံ အစိုးရများအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်မှာ ဒီမိုကရက်တစ် အသွင်ကူးပြောင်းမှု လမ်းကြောင်းအား ဆက်လက်ထိန်းထားမည်ကို ယုံကြည်ပြီး အာရှနိုင်ငံ အစိုးရများမှာ NLD အနိုင်ရရှိမှုမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်များအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကွဲပြားသော မှတ်ပုံတင်ခြင်း ဖြစ်စဉ်အောက်မှ PACE နှင့်ပတ်

သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ မျှော်လင့်ထားသည့်နှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၁၂} ကာတာစင်တာနှင့် လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ရက်တို့ကိုလည်း နိုင်ငံတကာ လေ့လာသူများအဖြစ် ရွေးကောက်ပွဲများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် ခွင့်ပြုခဲ့သည်။^{၁၃} သို့သော် မဲပေးခြင်း ရလဒ်များအား လွှမ်းမိုးနိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အသေးစိတ်စစ်ဆေးမှုအား ရှောင်လွှဲခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံရေး အဝန်းအဝိုင်းများ၏ စိုးရိမ်မှု မြင့်တက်လျက်ရှိပြီး ထိုကိစ္စရပ်များ၏ ထိလွယ်ရှိလွယ်ရှိမှုများမှာ UEC နှင့်သက်ဆိုင်သော အခန်းကဏ္ဍများအတွက် သတိပေးမှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။

သို့သော် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော မေးခွန်းမှာ ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး စတင်

ခဲ့သောအခါ UEC အတွက် ပိုမိုကြီးထွားလာခဲ့သည့် မြေ ရှင်းမရနိုင်သော ကိစ္စရပ်များသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ စတင်ချိန်မှစ၍ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ် အားအကောင်အထည်ဖော်သော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနမှာ တပ်မတော်ဦးဆောင်သော ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာနအောက်မှ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီး ဌာနအောက်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ အခြေခံအားဖြင့် ဖြစ် စဉ်မှာ အရပ်သားများမှ ဦးဆောင်သည့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းအား ပံ့ပိုးကူညီသင့်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံ၏ ဒေသများအား လက်လှမ်းမီနိုင်ရန်ပိုမိုခက်ခဲခြင်း၊ ပဋိပက္ခနယ်မြေများတွင် ရွေးကောက်ပွဲများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မေးခွန်း များမှာလည်း မြင့်တက်ခဲ့သည်။

မည်သည့်နှစ်တွင်မဆို မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရွေးကောက် ပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ခက်ခဲပေသည်။ သို့သော် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ၌ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော တိုက်ပွဲများမှာ အသစ်သော ရှုပ်ထွေးမှုအဆင့်များအား ထပ်မံဖြစ်စေခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲရက် နီးကပ်လာသည် နှင့်အမျှ စိန်ခေါ်မှုအသစ်များနှင့် ပတ်သက်သော အစီရင် ခံစာများမှာ စတင်ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် အစိုးရဌာနများအကြား ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေး ခက်ခဲမှု များ၊ မဲရုံတာဝန်ရှိအဖွဲ့များအဖြစ် အကူပေးမည့် ရဲနှင့် ဆရာ/ဆရာမများအား သင်တန်းပေးရာတွင် နှောင့်နှေး ခြင်းများ၊ မဲစာရင်းများအား စုစည်းရာတွင် စိတ်ချရမှု မရှိ ခြင်းများနှင့် မဲရုံများသို့ အသွားအပြန် မဲပုံးများ အချိန်မှီ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ တို့ပါဝင်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ မျှတစွာ လုပ်ဆောင် သည်ကို သေချာမှုရှိစေရန်မှာ UEC အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် တာဝန်ကျရောက်မည် ဖြစ်သည်။ လာမည့်လများတွင် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များအား ပါတီအားလုံးမှ နီးကပ်စွာအာရုံစိုက် လိုက်လံစောင့်ကြည့် လျက်ရှိသည်။

နေရပ်စွန့်ခွာခြင်း နှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အား သက်ရောက်မှုရှိ ခဲ့ပြီးဖြစ်သော ဧရိယာတစ်ခုမှာ မဲပေးရန်အတွက် အရည် အချင်းများ ပြည့်မီစေရန်အလို့ငှာ လူတစ်ယောက်မှာမဲ ဆန္ဒနယ်တစ်ခုတွင် နေထိုင်နေသူဖြစ်ရန် လိုအပ်ပြီး သတ် မှတ်ထားသောရက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေး ကောက်ပွဲများမှ စတင်ခဲ့သည့် ပြင်ဆင်ချက်တစ်ခုဖြစ် သည်။ ယခင်ရွေးကောက်ပွဲနည်းဥပဒေများတွင်ထိုကာလ အားခြောက်လ သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ၌ ကာလအား ရက်ပေါင်း ၉၀ သို့ လျော့ချခဲ့သော ပြန်လည်ပြင်ဆင်သည့် နည်းဥပဒေများ အားလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းခဲ့သည်။^{၈၄} ထိုအချက်မှာ ယခု အချိန်တွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်လာ ခဲ့သည်။

အခြေခံအားဖြင့် နေထိုင်မှု ကာလအဆင့်အား လျော့ချခြင်းမှာ ယေဘုယျ ကောင်းမွန်သော အရွေ့တစ်ခု အဖြစ်စဉ်းစားပြီး လူအများပို၍ မဲပေးနိုင်သည့် အခြေအနေ တစ်ရပ်ဖြစ်သင့်သည်။ သို့သော် ဤသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ အနေဖြင့် အလွန်ရှင်းလင်းလွယ်ကူမှု မရှိပေ။ ထိုမှတ်ပုံ တင်မှုအပြောင်းအလဲနှင့် ပတ်သက်သော သက်ရောက်မှု အားခန့်မှန်းရန်မှာ ရွေးကောက်ပွဲများ ပြီးသည့်နောက်မှ သာဖြစ်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အငြင်းပွားခြင်း အကြောင်း ပြချက်မှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ အများအပြားမှ မဲပေး ပိုင်ခွင့်ရခြင်းဖြင့် နေထိုင်မှု မကြာသေးသောသူများမှာ ၎င်း တို့၏ အခြေခံထောက်ခံမှုများကို အားပျော့စေသည်ဟု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီ အများအပြားမှ စိုးရိမ်ခြင်း ဖြစ် သည်။ အဆိုးဆုံးအခြေအနေအား စဉ်းစားကြည့်လျှင် အချို့စိုးရိမ်ချက်မှာ ပြည်သူများအား သီးခြားနယ်မြေများ သို့ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်စေခြင်းနှင့် ထိုနေရာတွင် ဆန္ဒမဲပေး ရန်စာရင်းသွင်းခြင်းအတွက် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် ပြည်ခိုင်ဖြိုး ပါတီ သို့မဟုတ် NLD မှ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်နိုင်ရန် ပို၍ လမ်းဖွင့်ပေးနိုင်သည်ဟုတိုင်းရင်းသားပါတီများမှယုံကြည် ကြသည်။^{၈၅}

တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လှုပ်ရှားမှုများအတွက် နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းနှင့် လူဦးရေပြောင်းရွှေ့မှု ကိစ္စရပ်များမှာ အလွန်အရေးကြီးပေသည်။ ကိုယ်ပိုင်သရုပ်လက္ခဏာနှင့် နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ချက်တို့မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း၏ ခွဲထုတ်၍မရသော သွင်ပြင်လက္ခဏာများဖြစ်သည်။ (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင်ကြည့်ပါ)။ ဆယ်စုနှစ်များစွာဖြစ်သောပဋိပက္ခမှာ လူမှုရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအခြေအနေအား ဆိုးရွာမှုသာ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များ ၇၅၀၀၀၀ ကျော်၊ ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာ စစ်ဘေးတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) ၃၀၀၀၀၀ နှင့်အထက်ရှိပြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် IDPs ၁၀၀၀၀၀ ကျော်၊ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ကရင်နှင့် ကရင်နီ ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် လူဦးရေ ၁၀၀၀၀၀ နှင့်အထက်နှင့် ကရင်၊ ကယား နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင်ထိုင်းနယ်စပ်များတစ်လျှောက် IDPs ပေါင်း ၁၅၀၀၀၀ ဝန်းကျင်ရှိသည်။^{၈၆} ထိုလူဦးရေများ၏ အနည်းငယ်သာ UEC မှ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးခေါင်းဆောင်များအတွက် ထိုသူများ ပါဝင်နိုင်မှုမရှိခြင်းမှာ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ကိုယ်စားပြုမှု သို့မဟုတ် လွှတ်လပ်ပြီး မျှတမှုရှိသည်ဆိုသည်ကို မည်သို့ စဉ်းစားနိုင်မည်နည်းဆိုသော မေးခွန်းများ ဖြစ်စေသည်။^{၈၇} တစ်ဆက်တည်းတွင် တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် နှစ်မျိုးလုံးဖြင့် လူဦးရေ သန်းနှင့်ချီသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လုပ်ကိုင်သူများမှာ နိုင်ငံရပ်ခြား သို့မဟုတ် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများတွင် ဆက်လက်ရှိနေပြီး ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ရန်မှာ ဖြစ်နိုင်ချေ အနည်းငယ်သာရှိသည်။

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုအရ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ ဗမာလူမျိုး လူဦးရေအများစုကိုသာ အာရုံစိုက်မှုမှာအမြဲတမ်း ဦးတည်နေခဲ့သည်။ သို့သော် လတ်တလော နှစ်ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင်နိုင်ငံအတွင်း အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှာလည်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအများအပြားရှိခဲ့သည်ကိုအသိအမှတ်

ပြုရန် အရေးကြီးသည်။ တိကျသော ဥပမာတစ်ခုမှာ ၂၀၁၅ နှင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအကြား မှတ်ပုံတင်သွင်းခဲ့သောမဲဆန္ဒရှင်များအရေအတွက်မှာ ၂၂၀၀၀၀ မှ ၁.၁ သန်းအထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည့် ကချင်ပြည်နယ် သို့ရွှေ့ပြောင်းသော ရခိုင်လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။^{၈၈} ဝေဖန်ခဲ့မှုများရှိသော်လည်း ကျောက်စိမ်းတူးဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် ငှက်ပျောစိုက်ပျိုးရေးများ ကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများမှာ အလုပ်အကိုင်နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိက အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်လာသည်။^{၈၉} ရက္ခိုင့်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်- ရက္ခိုင့်တပ်တော်အား ထောက်ခံသူများကို စစ်သင်တန်းပေးခြင်းအား စတင်ခဲ့သော နေရာမှာလည်း ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်သည်။ အရေးကြီးသည်မှာ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် နိုင်ငံ၏ အခြားနေရာများတွင်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံ၌ လက်ရှိနေထိုင်နေသော ဥပမာ ကရင်၊ မွန်၊ ပအိုဝ်းနှင့် ရှမ်းလူမျိုး လူဦးရေအများအပြားမှာ နိုင်ငံရပ်ခြားတွင်အလုပ်များ ရှာဖွေလုပ်ကိုင်ရန် မဲဆန္ဒရှင်များ ထွက်ခွာမှုများကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များတွင် အလားတူ သက်ရောက်နိုင်သည့် မဲဆန္ဒနယ်များ ရှိသည်။

တပ်မတော် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ သက်ရောက်မှုများရှိသကဲ့သို့ (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင်ကြည့်ပါ)။ လူဦးရေပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုမှာ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံ မဲဆန္ဒနယ်များတွင် အများဆုံးခံစားရနိုင်ဖွယ်ရှိပြီး ဥပမာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် NLD၊ ပြည်ခိုင်ဖြိုးနှင့် ကချင်ပြည်နယ် ဒီမိုကရေစီပါတီတို့အကြား မဲများမှာ မျှတစွာ မဲကွဲမှုများရှိခဲ့သည်။^{၉၀} သို့သော် လက်ရှိအချိန်တွင် NLD သော်လည်းကောင်း ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီသော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကျိုးအတွက် မဲဆန္ဒရှင်များအား ရွှေ့ပြောင်းရန် အစီအစဉ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အထားများ မရှိသည်ကို ရှင်းလင်းသင့်သည်။ ဤသည်မှာလိုအပ်သည့် အတိုင်းအတာအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိရန် သိသာထင်ရှားသော ပုံပုံခြင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်မှုတစ်ခုအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်မှုရှိလိမ့်မည်။ လက်ရှိ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ၏ မှတ်ပုံတင်သွင်းမှုအတွက်

ကြီးမားသော ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ် လိုအပ်သည့် အပြင်ရုံးစာ ရွက်စာတမ်းအလုပ်များမှာ ရှုပ်ထွေးမှုရှိသည့်အလျောက် မြို့နယ်ရုံးသို့ အကြိမ်များစွာ သွားရောက်မှုများ လိုအပ်နိုင် သည်။^{၆၁} သို့သော်ဤသည်မှာ ရွေးကောက်ပွဲ အလှည့် အပြောင်းဖြစ်နိုင်သည့် အချက်တစ်ချက်အဖြစ် ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်းကိစ္စရပ်၏ အရေးကြီးမှုအား လျှော့တွက်ရန် မဟုတ်ပေ။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရလဒ်များမှာ နိုင်ငံ၏ အချို့ သောနေရာများတွင် လူဦးရေဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ရှိပုံ ပြောင်းလဲမှုအား ထင်ဟပ်နိုင်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများကြား ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အခြားကိစ္စရပ် မှာ ကိုဗစ်- ၁၉ ကပ်ရောဂါ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ အလုပ်သမားများ ပြန်လည်ရောက်ရှိခြင်း ဖြစ်သည် (“ကိုဗစ်-၁၉ကပ်ရောဂါနှင့်မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး”တွင်ကြည့် ပါ)။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ဝက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပြည်ပ နှစ်ခုလုံး၌ သိသာသော အလုပ်အကိုင် ဆုံးရှုံးမှုများ ရှိခဲ့ ပြီးရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ လှုပ်ရှားမှုနှင့် အခွင့် အရေးများအား အာရုံထားမှုမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ယခုအချိန်ထိဝေးသောနိုင်ငံရပ်ခြားရွှေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်သူ အနည်းငယ်မှာ အစပိုင်းတွင် မျှော်ထားခဲ့သည်ထက်ပို၍ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး ဩဂုတ်လတွင် တစ်ကြိမ်ရေ တွက်ရာ၌ ကုန်းလမ်းဖြင့် နယ်စပ်များဖြတ်ကျော်ပြန်လာ သူမှာ စုစုပေါင်း ၁၅၀၀၀၀ အောက်ဖြစ်သည်။^{၆၂} ယေဘုယျ အားဖြင့် ထိုရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများမှာ မဲဆန္ဒနယ် များအနည်းငယ်ကိုသာ မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံအနှံ့အပြား ၎င်းတို့ မိသားစု နေအိမ်များသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သိသာသော အချိုးတစ်ခုအနေဖြင့် မဲဆန္ဒရှင် စာရင်းများတွင် ထည့်သွင်းရန် အရည်အချင်းပြည့်စုံပြီး ၎င်း တို့အခွင့်အရေးများအား ကျင့်သုံးနိုင်လျှင်တောင် ၎င်းတို့မှာ မဲဆန္ဒရှင်လူဦးရေစုစုပေါင်း၏မပြောပလောက်သောအချိုး အစားတစ်ခု ပုံစံသောပေါ်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အလားတူ အရေးကြီးသည်မှာ ရက် ၉၀ စည်းမျဉ်းအောက်တွင် ဩဂုတ်လနောက်ပိုင်းပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သောမည်သည့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားမဆို ယခုတစ်ကြိမ်တွင် မဲပေးရန်

မည်သို့မျှ အရည်အချင်း ပြည့်စုံနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံ ရပ်ခြားတွင် ဆက်လက်ရှိနေသောသူများမှာလည်း အဓိက အားဖြင့် ဖယ်ထုတ်ခံရမည် သို့မဟုတ် မဲပေးရန် မဖြစ် နိုင်ပေ။ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ထုတ်ပြန်ချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသား လေးသန်းကျော်မှာ နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် နေထိုင်နေကြောင်း ခန့်မှန်းခဲ့ပြီး ဩဂုတ်လ နောက်ဆုံး ပိတ်ရက်တွင် မဲပေးရန် လျှောက်လွှာများ ၁၀၉၄၇၀ သာ စာရင်းရှိခဲ့သည်။^{၆၃}

ရွေးကောက်ပွဲ ရွေးဆိုင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်၌ လူဦးရေ အပြောင်းအရွှေ့များနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ် မှာတစ်ဖန်အရေးကြီးမှုအဖြစ် ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ပဋိပက္ခများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများနောက် တွင် နိုင်ငံတွင်း၌သော်လည်းကောင်း ပြည်ပ၌သော်လည်း ကောင်း မြန်မာနိုင်ငံလူမျိုးများ အများအပြား ဆက်လက်ရှိ နေကြသည်။ အများစုမှာ ခက်ခဲသော အခြေအနေများတွင် နေထိုင်ကြပြီး ၎င်းတို့ မဲပေးခွင့် အခွင့်အရေးများအား ဥပက္ခာ မပြုသင့်ပေ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မိမိတို့ ဇာတိမြေ၌ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော စိန်ခေါ်မှု များနှင့်နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွက်ပံ့ပိုးမှုများ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်မှာ အရေးကြီးပေသည်။

ရိုဟင်ဂျာ မဲပေးခွင့်အား ကန့်သတ်ထားခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ပါဝင်နိုင်မှုမရှိခြင်းနှင့်ကန့် သတ်ခံရခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူစလင် လူမျိုးအများစုဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာမှာ နိုင်ငံတွင်းသက်ရောက် မှုအများဆုံး လူမှုအသိုင်းအဝန်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုတိုင်း ရင်းသားအုပ်စုအကျပ်အတည်းမှာလက်ရှိတွင်နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ စစ်ဆေးခြင်း အကြောင်းကိစ္စ ရပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေး ကောက်ပွဲများမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွား လာခဲ့သည်။^{၆၄} ၂၀၁၈ခုနှစ်တွင်ကုလသမဂ္ဂ၏သီးသန့်လွှတ် လပ်သော နိုင်ငံတကာအချက်အလက် ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်း

မှစ၍စစ်ဆေးရန်အတွက် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော စစ်ရာဇဝတ် မှုများနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု (ဂျီနိုဆိုဒ်) ဆိုင်ရာပြစ်မှု ကျူးလွန်သူများအဖြစ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် နှင့်အခြားအရာရှိ ငါးဦးအား အမည်နာမများတပ်၍ဖော် ပြခဲ့ပြီး^{၆၅} အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှု တရားရုံးနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံးတွင် ကိစ္စရပ်များမှာ ဦးတည် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် ရိုဟင်ဂျာ လူဦးရေ တစ်သန်း ကျော်မှာ ၎င်းတို့နေအိမ်များမှ ဖယ်ရှားခံခဲ့ရပြီး ရခိုင်ပြည် နယ်ရှိ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းများ၌ သော်လည်း ကောင်း၊ အခြားနိုင်ငံများ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၌သော်လည်းကောင်း ဒုက္ခသည်များအဖြစ်ရှိနေ ကြသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် အထိရိုဟင်ဂျာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှာ လွတ်လပ်ရေးရပြီးအလွန် ရွေးကောက်ပွဲများ အားလုံးတွင် ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ လတွင် မူစလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမျိုး သားရေးဆန္ဒပြမှုများအား တုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်မှ မူစလင်အများဆုံး ကိုင်ဆောင်ထားသည့် တစ်ခုတည်းသော ထောက်အထားစာရွက်စာတမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည့် ယာယီသက်သေခံကတ်ပြားများ (သို့မဟုတ် “အဖြူရောင်ကတ်”) အားလုံးကို ဖျက်သိမ်းကြောင်း ကြေ ညာခဲ့သည်။ အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ ရိုဟင်ဂျာလူမှုအသိုင်း အဝိုင်းအများစုအား ဘေးဖယ်ကြည့်ကာ မဲပေးခွင့်ကန့် သတ်မှုဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆက်လက်ရှိနေသော သူများနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအတွင်းသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ သောသူများအတွင်း လူနည်းစုမှာ ဆန္ဒမဲပေးရန် အရည် အချင်းပြည့်စုံသော နိုင်ငံသားအထောက်အထားစာရွက် စာတမ်းများအား ကိုင်ဆောင်ထားလျက်ရှိသည်။^{၆၆} ၎င်းတို့ အနေဖြင့်၂၀၂၀ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲများတွင်ပါဝင်နိုင်ရန်နှင့် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းများတွင် ထည့်သွင်းမည်လားဆိုသည်မှာ လက်ရှိတွင် ရှင်းလင်းမှု မရှိပေ။ သို့သော် ၎င်းတို့အား ထည့်သွင်းမည်ဆိုလျှင်တောင်စုစုပေါင်းရိုဟင်ဂျာလူဦးရေ ၏အနည်းငယ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ကိုသာ ကိုယ်စား ပြုလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ခန့်မှန်းချက်တစ်ခုအရ နတ်မြစ်နယ်

စပ်များတစ်လျှောက် ၂၀၁၇ ခုနှစ်အထိသမိုင်းကြောင်းအရ ရိုဟင်ဂျာအများဆုံးရှိခဲ့သောမောင်တောနှင့်ဘူးသီးတောင် မြို့နယ်များရှိ မဲဆန္ဒနယ်များတွင် “ရာဂဏန်း” သာ မဲပေး ရန်အရည်အချင်း ပြည့်စုံလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။^{၆၇}

ဤမဲပေးခွင့် ကန့်သတ်ထားခြင်း အရှုပ်အထွေး မှာနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်း ပေါ်တွင် ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုတစ်ခု မလွဲမသွေ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အာရကန်ရိုဟင်ဂျာ ကယ်တင်ရေး တပ် (အာဆာ) ပေါ်ထွက်လာခြင်းမှာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း သို့ မဟုတ် အခွင့်အရေးများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းမခံရဘဲ မရေမရာနေထိုင်နေရသော လူငယ်များအကြား ခံပြင်းမှု များကြောင့်ဆိုသည့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အကြောင်းရင်းခံ အဖြစ်မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ အကြောင်း တရားမှာ ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်းအကြား အများထောက် ခံမှုရရှိခဲ့သည်ဆိုသော သက်သေအထောက်အထား မရှိ ပေ။ ထို့အတူ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆက်လက်နေထိုင်ကြသော ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအတွက် မည်သည့်ပြောင်းလဲမှု အခြေ အနေများ တစ်စုံတစ်ရာမျှ မရှိပေ။

တစ်ဆက်တည်းတွင် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း ၌ UEC တွင် မှတ်ပုံတင်ထားခဲ့သော ရိုဟင်ဂျာ ထောက် ခံသည့် ပါတီသုံးဖွဲ့ ဆက်လက်ကျန်ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ ပါတီနာမည်များတွင် “ရိုဟင်ဂျာ” စကားရပ်ထည့်သွင်းရန် ခွင့်မပြုခဲ့ပေ။^{၆၈} ယခုအချိန်ထိ ထိုပါတီများမှ စာရင်းတင် သွင်းခဲ့သော ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ခြောက်ဦးမှာ နိုင်ငံ သားအရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက် ပြည့်စုံရန် လိုအပ် သည်ဆိုသော အကြောင်းအရင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာဏာရှိသူများ၏ ပယ်ချခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ဤသည်မှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ မွေးဖွားစဉ်၌ ၎င်းတို့၏မိဘ များမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်နေရမည် ဆိုသော ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ တရားဝင် လိုအပ်ချက်အား ၎င်းတို့ မှမပြည့်မီသည့် ကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။^{၆၉} ထိုကိစ္စရပ်သည် ရိုဟင်ဂျာ နှင့် အခြား မူစလင်လူမျိုးကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၁၉ ဦးမှာ မောင်တောမြို့နယ်တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း

အကြောင်းကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပိတ်ပင်ခံခဲ့ရချိန် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ အစောပိုင်းပုံစံများအတိုင်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။

အကြောင်းကိစ္စမှာ ၎င်းတို့မိဘများ၏ အထောက်အထားပိုင်ဆိုင်ရရှိမှု တစ်နည်းအားဖြင့် အမျိုးသား မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားဖြစ်သည့် သက်သေခံအထောက်အထားစာရွက်စာတမ်းဆိုင်ရာအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာတွင် ထိုအရာမှာ မြန်မာနိုင်ငံသားများ အားလုံးကိုင်ဆောင်ခဲ့သော သက်သေခံအထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းတစ်ခုသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် နိုင်ငံ၏ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ အတည်ပြုပြီးနောက် စတင်ခဲ့သော နိုင်ငံသားကတ်ပြားရရှိရန် အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ သက်သေပြမှု မဟုတ်ခဲ့ပေ။^{၁၀၀}

ဤဥပဒေ၏ အခြေခံသဘောတရားမှာ ရိုဟင်ဂျာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း မိဘများ၏ နိုင်ငံသား အဆင့်အား သက်သေအဖြစ် နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကတ်တစ်ခု ပိုင်ဆိုင်မှုရှိရန် ရွေးကောက်ပွဲ အာဏာရှိသူများမှ လက်ရှိတွင် ငြင်းပယ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းလမ်းမှာ ပင်ကိုအားဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်ပြီး ရွေးချယ်ခံရမှုသာ လျှောက်ထားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ စင်စစ် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအောက်တွင် တိကျသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ (ဥပမာ-ဗမာ၊ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း) သို့မဟုတ် ၁၈၂၄ ခုနှစ် တွင်ပထမအကြိမ် ဗြိတိသျှလက်အောက်မရောက်မီနိုင်ငံ၌ ဘိုးဘွားစဉ်ဆက် နေထိုင်လာခဲ့ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည့် သူများကိုသာ နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား ပေးထားခဲ့သည်။^{၁၀၁} မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိသားစုအများအပြားအတွက် ထိုအရာမှာ ဖြစ်နိုင်မှု လုံးဝ မရှိလောက်သည့် အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင် ရွေးကောက်ပွဲအာဏာရှိသူများမှာ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာနှင့်မူလလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ် လောင်းများဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွင်သာ နိုင်ငံသားနှင့် ပတ်သက်၍ သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။^{၁၀၂}

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှာ ရိုဟင်ဂျာ သရုပ်လက္ခဏာ အသိအမှတ်ပြုမှုအား တောင်းဆိုသော မူလလူမျိုးများကိုသာ ဆန့်ကျင်ခြင်း မဟုတ်သည်ကို ဖြည့်စွက်ပြောဆိုရန်လည်း လိုအပ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ- ဦးသိန်းစိန်အစိုးရအောက်တွင် နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုစတင်ခဲ့ချိန် မှစ၍ ပိုမိုပွင့်လင်းထင်ရှားလာခဲ့သော နိုင်ငံတွင်း မူလလူဆန့်ကျင်ရေး သဘောထားဆိုင်ရာ အခြေအနေထဲတွင် ထိုချန်လှပ်ထားခြင်းမှာလည်း အံ့ကိုက်ဖြစ်လာသည်။ မတိုင်မီကာလများတွင် မူလလူများမှာ ပါတီနှစ်ခုလုံးအတွက် ရပ်တည်ခဲ့သော်လည်း NLD မှသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှသော်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် မူလလူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ယောက်မျှ ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မူလလူကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၈၀ ကျော်မှာ ပိတ်ပင်ခံခဲ့ရပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ရပ်တည်ခဲ့သော မူလလူများမှာ နိုင်ငံရေး ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၆၀၀၀ အနက် ၂၈ ဦး သာ ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းခဲ့သည်။^{၁၀၃} မူလလူဦးရေမှာ နှစ်သန်းကျော် ရှိနိုင်ပြီး ဤသည်မှာ အရေအတွက် အလွန်နည်းနေသည်။^{၁၀၄}

ငါးနှစ်ကြာပြီးနောက် ယခုအကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်မည်ဖြစ်သော မူလလူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းနှစ်ဦးအား NLD မှ လက်ရှိအချိန်ထိ ရွေးချယ်ထားခြင်း ရှိသည်။^{၁၀၅} သို့သော် ယေဘုယျအားဖြင့် မူလလူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဘေးဖယ်ကြည့်ခံထားရမှုမှာ ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် ယခင်က NLD အဖွဲ့ဝင် တစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့သော တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် မွန်ပြည်နယ်တွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၃၀၂ ဦး အနက် ဝင်ရောက်မည့် တစ်ဦးတည်းသော မူလလူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းမှာ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း အကြောင်းကိစ္စများဖြင့် ရုတ်သိမ်းပိတ်ပင်ခံခဲ့ရကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။^{၁၀၆} တစ်ဆက်တည်းတွင် တပ်မတော်၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် စစ်ဆင်ရေးများ မတိုင်မီ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အများအပြား နေထိုင်ခဲ့ကြသော ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းနေရာများရှိ ရိုဟင်ဂျာ

ကျေးရွာများနှင့် ပတ်သက်၍ အစအန အရိပ်အယောင်များ အားလုံးမှာ ပျောက်ကွယ် လျက်ရှိသည်။^{၁၀၇} တစ်ချိန်တည်း တွင်အာဆာ (ARSA) လှုပ်ရှားမှုအသစ်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နယ်စပ်တွင် တိုက်ပွဲငယ်များ ကြုံကြားကြုံကြားသာ လှုပ် ရှားမှုရှိခြင်းဖြင့် လျှို့ဝှက်သိုသိပ်သော အင်အားစုတစ်ခု အဖြစ် သက်သေပြလျက်ရှိသည်။ သို့သော် နိုင်ငံတကာမှ ထပ်ခါတလဲလဲ ပြစ်တင်ဝေဖန်ချမှုများ ပြုသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များအား မကြာမီ အချိန်များတွင်နေရပ်သို့ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရန်ခွင့်ပြု မည့်အရိပ်လက္ခဏာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ နှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး

နိုင်ငံတကာနှိုင်းယှဉ်မှုများအရ စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက် မှ စ၍ စုစုပေါင်း ရောဂါပိုး ကူးစက်ခံရသူ ၆၉၅၉ ဦး နှင့် သေဆုံးသူ ၁၁၆ ဦး ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါ လူနာများ အရေအတွက်မှာ အနည်းငယ်သာ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာ အစိုးရမှာ နိုင်ငံ၏ အားနည်းသော ကျန်းမာရေးစနစ်မှ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဆိုး ကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ရောဂါစတင်ချိန်၌ စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့သည်။ အလုပ်များ၊ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး နှင့် ခရီးသွားခြင်းအပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားစွာ သက် ရောက်မှုရှိခဲ့သည့် ဖေဖော်ဝါရီနှင့် မတ်လအတွင်း တားမြစ် ကန့်သတ်ချက်များကို ချက်ချင်းချမှတ်ခဲ့သည်။ နှစ်လယ် ပိုင်း၌ လူ ၅ ဦးစုဝေးခြင်းများ သို့မဟုတ် ၃၀ ဦး စုဝေးခြင်း အားတားမြစ်ချက် သို့မဟုတ် ဩဂုတ်လ အလယ်၌ လူစုလူဝေးပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကနဦးတားမြစ် ချက်မှတစ်ဆင့်တစ်ဆင့် ထိုအရာများမှာ ဖြေလျော့လာခဲ့ သည်။^{၁၀၈} သို့သော် ယခုအချိန်၌ ပြည်တွင်းကူးစက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့ပြီး ရုတ်တရက် ပိုးတွေ့လူနာသစ်များ ပျံ့နှံ့ကူးစက် လာခဲ့သောကြောင့် စက်တင်ဘာလ အစောပိုင်းကာလ အတွင်း တားမြစ်ကန့်သတ်မှုများ တစ်ဖန်ပိုမိုတင်းကြပ် လာခဲ့သည်။^{၁၀၉} ဤသည်မှာ စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး စတင်ခဲ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်

သောကြေညာချက်အား မရပ်တန့် နိုင်ခဲ့ပေ။ သို့သော် ကူး စက်မှုအား လျင်မြန်စွာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု မရှိခဲ့လျှင် နိုင်ငံ၏ နေရာတိုင်းတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ပြုလုပ်မှုအား လွှမ်းမိုး လာနိုင်သည်မှာ သေချာသလောက်ဖြစ်သည်။ မည်မျှအထိ လွှမ်းမိုးလာနိုင်မည်နည်း ဆိုသည်မှာ တစ်ခုတည်းသော မေးခွန်းဖြစ်သည်။

ဤအကြောင်းပြချက်အတွက် စည်းမျဉ်းစည်း ကမ်းများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များမှာ မည်သို့သက်ရောက် မည် ဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ် ဖော်ပြရန် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ UEC အား ဆက်လက် တောင်းဆိုခဲ့ပြီး၊ အစိုးရလုပ်ငန်းများအားအကောင်အထည် ဖော်လုပ်ဆောင်ရာတွင် အစိုးရခေါင်းဆောင်များအား ပိုမို မြင့်မားစွာ ထင်သာမြင်သာ ရှိစေပြီး လက်ရှိတာဝန်ထမ်း ဆောင်နေသော အကျိုးအမြတ်အဖြစ် NLD အား အခွင့် အလမ်းပေးလျက်ရှိခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ၎င်းတို့စိုး ရိမ်မှုအားဖော်ပြခဲ့သည်။^{၁၁၀} ထိုစိုးရိမ်မှုများမှာ ဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည်မှ ဖေဖော်ဝါရီတွင် သူမ၏ ပွဲဦးထွက်တင်ပြမှု လုပ်ခဲ့ ပြီးနောက်ပြီးခဲ့သော လအနည်းငယ်တွင် ပိုမိုမြင့်တက်လာ ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်မှ ကိုဗစ်-၁၉ ကျန်းမာ ရေးလမ်းညွှန်ချက်နှင့် မူဝါဒ ကိစ္စရပ်များအားကျယ်ပြန့်စေ ရန်အတွက်သူမ၏ ၂.၇ သန်း ကြည့်ရှုသူများဖြင့်ဆက်သွယ် ရန် သူမအကောင့်အား စတင်သုံးခဲ့သည်။ “ဖေဖော်ဝါရီဆို တာ အင်တာနက်ဖြစ်သည်” ဟု မကြာခဏ ပြောခဲ့သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဤသည်မှာ လူအများအလယ်တွင် ထင် ထင်ပေါ်ပေါ် ထုတ်ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၁၁} ဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည်မှ NLD တံဆိပ်ပါရှိသော အကာအကွယ်ပစ္စည်းများ အားတပ်ဆင်၍ ပါတီ၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး စတင်ခဲ့ချိန် တွင် NLD မှလည်း ၎င်းတို့၏ ရွေးကောက်ပွဲ ဗျူဟာ၏ ဗဟို ချက်အဖြစ် ကိုဗစ်-၁၉ အခြေအနေအထားရှိလျက်ရှိ သည်ဟု ထင်ရသည်။^{၁၁၂} သူမကတိပေးခဲ့သည်မှာ ဗိုင်းရပ်စ် ကပ်ရောဂါအခြေအနေမှ စီးပွားရေး ပြန်လည်ကုစား ထူ ထောင်ရန် ပါတီမှ ဦးဆောင်လိမ့်မည်။^{၁၁၃}

စက်တင်ဘာလအလယ်တွင်ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီနှင့် အခြားအတိုက်အခံပါတီအချို့မှ ရွေးကောက်ပွဲများ ရွှေ့ဆိုင်းရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။^{၁၁၄} ပိုးတွေ့လူနာများကူးစက် ပျံ့နှံ့ခြင်းနှင့် မြို့အများအပြားမှာ ကန့်သတ်ပိတ်ပင် ထားခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထုများ၏ ခံစားချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲအပေါ်ယုံကြည် မျှော်လင့်မှုမှ ကျန်းမာရေး စိုးရိမ်ပူပန်မှုသို့လျှင်မြန်စွာ ကူးပြောင်းခဲ့သည်။ အစိုးရနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ နှစ်ရပ်လုံးမှာ လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားခြင်းနှင့် စုဝေးခြင်းတို့တွင် တင်းကျပ်သော တားမြစ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ရှေ့ဆက် အမှန်တကယ် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်လားဆိုသော မေးခွန်းများမှာ မြင့်တက်လာ ခဲ့သည်။

အောက်တိုဘာလတွင် UEC မှ ရွှေ့ဆိုင်းခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်မျှမရှိခြင်း နှင့်အတူ လက်ရှိတွင်ရွေးကောက်ပွဲအား သတ်မှတ်ထားသောအချိန်ဇယားအတိုင်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ သို့သော် နှစ်လကျော်ကြာခဲ့လျှင် အန္တရာယ်များဖြင့် မည်သည့်နှောင့်နှေးမှုမျိုးမဆို ဖြစ်လာခြင်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအရ အကျပ်အတည်းအား ဦးတည်သွားနိုင်ချေရှိသည်။ အချို့အခြေအနေများတွင် တိုင်းပြည်အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ခုကိုတောင် ဦးတည်သွားနိုင်သည်။ နှစ်ကာလများစွာ စစ်အုပ်ချုပ်မှုအောက် ရှိခဲ့သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုအကျပ်အတည်းမှာ NLD နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်သူလူထုအများစုမှ ရှောင်လွှဲရန် အလွန်စိတ်အား ထက်သန်သည့် နောက်ဆုံးအခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းပြချက်ကြောင့် နှောင့်နှေးမှုများ ရှိခဲ့လျှင်တောင် “၂၀၂၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲ” ဆိုင်ရာ မျှော်လင့်ချက်မှာ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိနေသရွေ့ လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် ဆက်သွားနိုင်ချေရှိသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထို့နောက် နိုင်ငံရေးခန့်မှန်းချက်များမှာ ပိုမိုခက်ခဲလာသည်။

တစ်ဆက်တည်းတွင် ကျန်းမာရေးစိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများနှင့် လှုပ်ရှားမှုတို့အပေါ် ပြင်းထန်သော တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များမှာ ရွေးကောက်ပွဲ

များဆက်လက်လုပ်ဆောင်(လျှင်)ချိန်တွင်သက်ရောက်မှုရှိမည်မှာ သေချာလျက်ရှိသည်။^{၁၁၅} အဓိက ကဏ္ဍလေးခုမှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက် ရှိသည်။

ပထမတစ်ခုမှာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ နှင့် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့်အပေါ် တားမြစ်ချက်များ ပေါင်းစပ်ခြင်းမှာ နိုင်ငံရေးပါတီများအား ၎င်းတို့ မဲဆန္ဒနယ်များရှိ ပြည်သူလူထုများဖြင့် တွေ့ဆုံခြင်းနှင့် လှည့်လည်သွားလာခြင်းအား ဟန့်တားထားမည်ဖြစ်သည်။^{၁၁၆} မဲဆန္ဒရှင်များအား ပညာပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ နေရာတော်တော်များများတွင် ရွေးကောက်ပွဲ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းများကိုတားမြစ်ဟန့်တားခြင်းအားဖြင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း နှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှာလည်းဖိအားပေးထိန်းချုပ်ခံရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမဲဆွယ်စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းများအား အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတွင် ထင်ရှားပြီး လူသုံးများသော စင်္ကြံဖြစ်သည့် ဖေ့စ်ဘွတ်တွင် အွန်လိုင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန်တွန်းအားပေးလျက်ရှိသည်။ ထိုအချက်တွင်လည်း လူမှုကွန်ရက်၌ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုအား ထည့်သွင်းစဉ်းစား ကြည့်လျှင် NLD မှာ အကျိုးရှိမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရမှလည်း တိုင်းပြည်မီဒီယာအား ထိန်းချုပ်ထားလျက် ရှိသည်။^{၁၁၇}

အင်တာနက်ဖြင့် ပြောင်းရွှေ့မဲဆွယ်ရာတွင်လည်း ကြေငြာပို့စ်များအား မြှင့်တင်ရန်သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ပေးနိုင်သော အထူးသဖြင့် NLD နှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီစသည့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များစွာရှိသော အမျိုးသားနိုင်ငံရေးပါတီကြီးများအား အရေးသာစေသည်။ ရံပုံငွေနည်းပြီး တိုင်းရင်းသားအတိုက်အခံ ပါတီငယ်များလည်းဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားပါတီများမှာ အခွင့်အရေးနည်းမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ အချို့မှာ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံနည်းပြီး မိုဘိုင်းဖုန်းများပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ကောင်းမွန်သော ကွန်ရက်လိုင်း လွှမ်းခြုံမှု ရှိသော နေရာများတွင် နေထိုင်ကြခြင်းမှာ မဲဆန္ဒနယ်များအနည်းငယ်တွင်သာရှိသည်။ ကချင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးမှ ထောက်ပြပြောဆိုသည်မှာ “အကယ်၍

ကျွန်တော်တို့ အိမ်မှာပဲနေမယ် အပြင်မသွားဘူး၊ သူတို့ရဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေကို တိတိကျကျ လိုက်နာမယ် ဆိုရင် အွန်လိုင်း မဲဆွယ်စည်းရုံးဖို့ပဲ ရှိတော့တယ်။ လူမှု ကွန်ရက်က ကျွန်တော်တို့ပြည်နယ်မှာ သိပ်မသုံးကြဘူး။”^{၁၁၈} အထူးသဖြင့် ခရိုင်များအတွင်း ၎င်းတို့သတင်းစကား အချက်အလက်များ အားရောက်ရှိရန် ၎င်းတို့မဲဆန္ဒနယ် များတစ်ဝိုက်တက်ကြွသောမဲဆွယ်စည်းရုံးရေးများ စတင် လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ထားခဲ့သော လတ်တလော ဖွဲ့ စည်းခဲ့သည့်ပါတီများနှင့် ပေါင်းစည်းထားသော အဖွဲ့သစ် များမှာ စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့သည် (“တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေး ပါတီ ပေါင်းစည်းခြင်းများ” တွင်ကြည့်ပါ)။

ဒုတိယအချက်မှာ စိစစ်ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ခရီးသွား လာမှုကန့်သတ်ခြင်းများနှင့် ကိုဗစ်-၁၉ ၏ ခြိမ်းခြောက်မှု ကြောင့် ပူပန်ခြင်းများနှင့် ဆက်စပ်၍ ရွေးထားခဲ့သော မဲဆန္ဒနယ်များတွင် ဖျက်သိမ်းမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်း သို့ မဟုတ် ရွေးကောက်ပွဲများအား ထိန်းချုပ်လွှမ်းမိုးရန် အသုံး ချနိုင်သည်။ တစ်ဖန် ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ နိုင်ငံတွင်း သက် ရောက်မှုအရှိဆုံး နယ်မြေများထဲတွင် တစ်ခုဖြစ်လာနိုင် သည့် အလားအလာရှိသည် (“ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းမှု များ” တွင်ကြည့်ပါ)။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇွန်လမှ စတင်၍ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေတစ်သန်း ကျော်ရှိသည့်မြို့နယ် ရှစ်မြို့နယ်တွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက် သွယ်ရေးဥပဒေအောက်မှ အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှု အားအာဏာဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံ တကာ မီဒီယာများမှာလည်း တားဆီးနှောင့်ယှက်မှုများ ဖြင့်ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ယခုနှစ် မတ်လတွင် အစိုးရမှ “အကြမ်း ဖက်” အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ကြေညာထားခဲ့သော ULA-AA ၏အဖွဲ့ဝင်များအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုပြုလုပ်သည်ဟု စွပ်စွဲ ခဲ့ကာ ရခိုင်ဂျာနယ်လစ်များအား ဖမ်းဆီးမှုများ စတင်ခဲ့ သည်။^{၁၁၉} တစ်ချိန်တည်းတွင် ကုလသမဂ္ဂနှင့်အစိုးရမဟုတ် သောကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများအား နယ်မြေသို့ ဝင် ရောက်မှုများအားလည်း တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ်ခဲ့ခြင်း များဆက်လက်ရှိနေသည်။^{၁၂၀} တိုက်ပွဲများဆက်လက်ဖြစ် ပွားခြင်းနှင့်အတူ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် ULA-AA

မှရွေးကောက်ပွဲများ မတိုင်မှီ တပ်မတော်မှ စစ်ဆင်ရေး များမြှင့်တင်ရန် ကိုဗစ်-၁၉ အရေးပေါ် အခြေအနေအား အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း ထောက်ပြစွပ်စွဲခဲ့သည်။^{၁၂၁}

တင်းမာမှုများအပြင် အိန္ဒိယ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နယ် စပ်ဒေသများမှာ ကူးစက်မှုများဖြစ်စေသော အဓိက ဝင် ပေါက်တစ်ခုအဖြစ် ယူဆမှုများနှင့်အတူ အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သူ အဝန်းအဝိုင်းများတွင် ကိုဗစ်-၁၉ မှာ “ပြင်ပမှ ဝင်ရောက်သော ကပ်ရောဂါ” တစ်ခု ဖြစ်သည် ဟူသော အယူအဆမှာ ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသည်။^{၁၂၂} ဒီပလိုမက် မဂ္ဂဇင်းတွင် သုံးသပ်ချက်တစ်ခုမှ ဖော်ပြခဲ့သည်မှာ “လူမျိုး ခြားခွဲခြားဆက်ဆံရေးဝါဒမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဆိုးရွားသော ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဒုတိယလှိုင်းအား လောင်စာထည့် ပေးလျက်ရှိသည်။”^{၁၂၃} မလွဲဧကန် ထိုရှုထောင့်အမြင်များ မှာရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်သော သဘောထားများအား အရောင်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ “ရွှေ့ ပြောင်းနေထိုင်မှု ဆန့်ကျင်ရေး” အထူးသဖြင့် “ရိုဟင်ဂျာ ဆန့်ကျင်ရေး” နှင့် “ရခိုင် ဆန့်ကျင်ရေး” သဘောထား များအား ကျယ်ပြန့်စွာ ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။^{၁၂၄} အာဏာ ပိုင်များမှ နယ်မြေအား ပိတ်ထားခြင်းနှင့်အတူ အစိုးရ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူတစ်ဦးမှ ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ၁၇ မြို့ နယ် အနက် ၅ မြို့နယ်လောက်သာ နောက်ဆုံး၌ ရှေ့ဆက် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောခဲ့သည်။^{၁၂၅} တုန့်ပြန် မှုအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်များမှ ၎င်းတို့၏ ဩဇာသက်ရောက်မှု အားသုံး၍ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ အဝန်းအဝိုင်းများမှ သတင်းစကားများဖြင့် အဖွဲ့များအားလုံးကို အပစ်ခတ်ရပ်စဲမှုအား သဘောတူ စေရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည်။^{၁၂၆} သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲနေ့ ဆီသို့ နေ့ရက်များ တစ်ဖြည်းဖြည်း နီးကပ်လာသကဲ့သို့ ပဋိပက္ခနှင့် ကိုဗစ်-၁၉ အခြေအနေမှာ ဆက်လက်ပြန့်ပွား နေလျက်ရှိသည်။^{၁၂၇}

အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးဒေသများတွင် တင်း မာမှုများ အလားတူမြင့်တက်ခြင်းများအား ထုတ်ဖော်ခဲ့ သည်။ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး နှင့်အခြားမြို့ပြ နေရာများသို့

ရောဂါပိုးကူးစက် ပျံ့နှံ့ခြင်းဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများနှင့်အတူ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ နှင့် ထိုင်း နယ်စပ်များတစ်လျှောက် သတိရှိမှုနှင့် လုံခြုံရေးမှာ လက်ရှိတွင် မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။^{၁၂၀} တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံပြည်သူစစ် ထိန်းချုပ်နယ်နိမိတ်ဖြစ်သော ဒေသများတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် စိတ်ပူပန်မှုများ မြင့်တက်စေလျက်ရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်မှု မရှိခြင်းမှာ ရွေးကောက်ပွဲများပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့်အခက်အခဲများအား မီးမောင်းထိုးပြလျက်ရှိသည် (“ပဋိပက္ခနှင့် ဖျက်သိမ်းမှုများ” တွင်ကြည့်ပါ)။

နိုင်ငံ၏ မြောက်ပိုင်းရှိ ကချင်၊ ကိုးကန့်၊ ရှမ်းနှင့် တအာင်းတိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှာ မြင့်တက်လာခဲ့သည့် တင်းမာမှုများအား ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။^{၁၂၁} အပစ်ခတ်ရပ်စဲထားသော UWSP မှာ ယူနန်နယ်စပ်တွင် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေများသို့ဝင်ပေါက်အား ပိတ်ခဲ့ပြီး NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးမှ အိန္ဒိယနယ်စပ်ရှိ ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်ထားသည့် ဒေသများအား ဝင်ရောက်ခြင်းအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်တောင်းခံရန် ရွေးကောက်ပွဲကိုယ်စားလှယ်လောင်း များအား သတိပေးခဲ့သည်။^{၁၂၂} တစ်ချိန်တည်းတွင် တပ်မတော်မှ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးနှင့် မွန်ပြည်သစ်ပါတီ (NMSP) တို့အား ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါ စစ်ဆေးရေးဂိတ်များအား ပိတ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးခဲ့ပြီးနောက် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်ဒေသများ တွင် အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။^{၁၂၃} အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့လုံးမှာ လတ်တလော ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ၌ တက်ရောက်ခဲ့သော NCA လက်မှတ် ရေးထိုးထားသည့်အဖွဲ့များဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါအား ထိန်းချုပ်ကာကွယ်ရန် NMSP မှ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များအား ပိတ်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များမှ မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်မှာ ပါတီကိုယ်စားလှယ်လောင်းများမှာလက်ရှိ ကျန်းမာရေး အခြေအနေများ အောက်တွင် ရွာများကို မည်သို့ လုံခြုံစွာ ဝင်ရောက်နိုင်မည်နည်း။^{၁၂၄}

ဤသည်မှာ မဲဆန္ဒရှင်များပါဝင်မှုအရေအတွက် လျော့ချနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဆိုင်ရာ တတိယ သက်ရောက်မှုအား ဦးတည်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံ၏ နေရာများအားလုံးတွင် မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများမှာ ထိခိုက်သက်ရောက်နိုင်သည်။ ရောဂါပိုးတွေ့သူ အရေအတွက် အများအပြား တစ်ရှိန်ထိုး မတက်လျှင် တောင်မဲဆန္ဒရှင်များမှာ မဲပေးရန် ကြာကြာတန်းစီ စောင့်ဆိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် လူပြည့်ကျပ်နေသော မဲရုံးများတွင် မဲပေးခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသတိထားနိုင်ဖွယ် ရှိသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါ၏ အခက်အခဲ ဝန်ထုပ်မှာ အလွန်ခက်ခဲနေပြီးဖြစ်သော ဘဝများရှိသည့် ဆင်းရဲသားများ အပေါ်သို့ အခြေခံအားဖြင့် ပိုမိုကျရောက်လျက် ရှိသည် (အောက်တွင် ဆက်လက်ကြည့်ပါ)။ အန္တရာယ်များအား ကြိုးစား လျော့ချနိုင်ရန်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် စီမံချက်များအားထားရှိရန် UEC မှ ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနဖြင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ကနဦးတွင် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း မဲရုံပေါင်း ၄၃၂၀၀ ရုံ ထားရှိရန် အစီအစဉ်ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အများစုမှာ မဲရုံတာဝန်ရှိသူများနှင့် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အကွာအဝေးထားရှိရန် အလွန်သေးငယ် ကျဉ်းမြောင်းသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ လက်ရှိမဲရုံအရေအတွက်အား တိုးမြှင့်ရန် စဉ်းစားကြလျက်ရှိသည်။^{၁၂၅}

သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲများ စနစ်တကျပြန်လည် ဖွဲ့စည်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်မှာ အရေးကြီးသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအားလုံး လုံခြုံသောနည်းလမ်းဖြင့် မဲပေးနိုင်ရန်မှာ ထောင်နှင့် ချီသောနောက်ထပ် မဲရုံများ လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြို့ပေါ်နှင့် မြို့နားတစ်ဝိုက် ဒေသများရှိ မဲရုံများတွင်ရှည်လျားသော စီတန်းခြင်းများနှင့် လူများပြည့်ကျပ်နေသော အခြေအနေများရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဖိအားများကို ထပ်လောင်းဖြည့်စွက်ခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးများမှာ ယခုအချိန်တွင် မည်သို့မျှ လွယ်ကူလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ ဝန်ထမ်းများအား သင်တန်းပေးခြင်း၊

လုံခြုံရေးပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများအား သေချာစေခြင်းနှင့် ဝေးလံသော ဒေသများအား လက်လှမ်း မီရောက်ရှိခြင်းတို့မှာ နိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ လုပ်ဆောင်သည့် အချိန်တိုင်း အခက်အခဲရှိသည်။ ထို့ပြင် ခရီးသွားလာခြင်းနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းများ အပေါ်တွင် လက်ရှိကန့်သတ်ချက်များမြှင့်တင်ခြင်းအားဖြင့်ပြင်ဆင်မှုများမှာ အချိန်မီ အပြည့်အဝပြီးမြောက်နိုင်မည်လား ဆိုသည့် မေးခွန်းအများအပြား ရှိနေသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင်မေ့မေ့ပျောက်ပျောက်ဖြစ်နေသော ရွေးကောက်ပွဲများမှဖယ်ကြဉ်ခံထားရသည့် IDP များ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ အများအပြား ရှိသည်။ မည်သူက မဲပေးသည် နှင့် မည်သူက မဲပေးမှုမရှိခြင်း တို့မှာ အမြဲတမ်းရွေးကောက်ပွဲများ ရလဒ်အား တွက်ချက်ရာတွင် ပိုမိုအဆိုးအဖြတ်ပေးနိုင်သည် (“နေရပ်စွန့်ခွာခြင်း နှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း” တွင်ကြည့်ပါ)။

နောက်ဆုံးအချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သည့်အလျောက် နေရပ်စွန့်ခွာ ရသူများ၏ အကျပ်အတည်း၊ ခရီးသွားလာရေး ကန့်သတ်ချက်များ နှင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ နိုင်ငံ၏ ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိဘဲထိလွယ်ခိုက်လွယ် အများဆုံးရှိသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အပေါ်တွင် ဖိအားများအား ပိုမိုဖြစ်ပွားနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေဖြစ်သော ပထမပိုင်းလများတွင် ကျန်းမာရေး အထောက်အကူပစ္စည်းများ၊ ရောဂါပိုး စမ်းသပ်ခြင်းနှင့်ကျယ်ပြန့်စွာကူညီထောက်ပံ့ပေးနိုင်မှုမရှိခြင်းမှာလျှင်မြန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။^{၁၃၄} အာရှဖောင်ဒေးရှင်းမှသတိပေးဖော်ပြခဲ့သကဲ့ “အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား နယ်နိမိတ်များတစ်လျှောက် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၌ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ တုန့်ပြန်မှုများကြောင့်အတွင်းပိုင်း အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ကွဲမှုများအား မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။”^{၁၃၅} စိစစ်ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခခုံများတွင်လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလက်လှမ်းမီနိုင်မှု မရှိခြင်း တို့မှာ အခြေအနေအား ပိုမိုဆိုးရွားအောင် ပြုလုပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။^{၁၃၆}

အစောပိုင်းအဆင့်များတွင် ဒေသခံအရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ နှင့်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများမှာ ထိခိုက်ခေါ်မှုများအချို့အား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည်။ ထို့အတူ ရောဂါပိုးမှာ အခြေချအမြစ်တွယ်ရန် နှေးကွေးခဲ့သည်။ သို့သော် ဩဂုတ်လနှောင်းပိုင်းတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါ စတင်ပြန့်ပွားမှု ဖြစ်သကဲ့သို့ စိုးရိမ်မှုများမှာ တစ်ဖန်အရှိန်မြှင့်တက်ခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများသည် အစိုးရ၏ ရွေးကောက်ပွဲကြေညာချက်တွင် ကွဲပြားမှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ချေမရှိပေ။ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အများအပြားမှအခက်အခဲဒုက္ခများ ရုတ်တရက် ပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းအားထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ နေရာဒေသ တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ သွားလာခြင်းမှာ ကျန်းမာရေး ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပေ။ လုံခြုံရေး ဝန်ဆောင်မှုများမှာ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချိန်အတွင်း အပြင်မထွက်ရဥပဒေများ ချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ စွပ်စွဲမှုများဖြင့် ခရီးသွားလာသူများ အားတားမြစ်ခဲ့ပြီး၊ အစားအစာပြတ်လပ်မှုများနှင့် အလုပ်အကိုင်မရှိမှုကြောင့် ဆင်းရဲပြီး ဘေးဖယ်ကြဉ်ခံရသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အခြေအနေများမှာ ပိုမိုဆိုးရွားခဲ့သည်။^{၁၃၇} တစ်ချိန်တည်းတွင် တပ်မတော်မှ စစ်ရေးတိုက်ခိုက်မှုများ အရှိန်မြှင့်တင်ခဲ့သောရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင်ထိခိုက်ဒဏ်ရာရသူ အသစ်များနှင့် နောက်ထပ် ဒုက္ခသည် ၁၇၀၀၀ ရှိခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၁၃၈} စက်တင်ဘာလ ပထမအပတ်တွင် နိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များအများအပြားမှပိုမိုကျပ်တည်းလာသောအခင်းအကျင်းများအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန် လျက်ရှိသည်။^{၁၃၉} သို့သော် အစိုးရမူဝါဒတွင် ပြောင်းလဲမှုတစ်စုံတစ်ရာ ထွက်ပေါ်လာရန်မှာ သက်သေအထောက်အထား အနည်းငယ်မျှသာရှိခဲ့သည်။

ထို့နောက် မေးခွန်းမှာ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမှတစ်ဆင့် အမျိုးသား နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လမ်းကြောင်းပြောင်းလဲခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာစကားရပ်များတွင် အထက်ပါ အကြောင်းအရာများထဲမှ တစ်ခုခုမှာ မည်မျှ အရေးပါမည်နည်း။ လက်ရှိ လူမှုနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ

အသွင်အကူးအပြောင်း အဆင့်တွင် ဤသည်မှာ အလွန် ခက်ခဲသော အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ မဲပေးမှု လျော့နည်းခြင်း သို့မဟုတ် တားဆီးခံရခြင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုမှာ နိုင်ငံ အနှံ့အပြားတွင် မညီမညာ ကမောက်ကမ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရှိပြီး ဒေသကွဲပြားမှုများကြောင့်ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေး အဝန်းအဝိုင်းများ၌ မဲဆန္ဒရှင်ပါဝင်မှု လျော့နည်း ခြင်းမှာ NLD နှင့် အမျိုးသား ပါတီကြီးများအား ၎င်းတို့၏ ယှဉ်ပြိုင်ဘက်များထက် ပိုမိုအကျိုးအမြတ်ရလိမ့်မည်ဟု သောအမြင်သဘောထားမှာ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။ အစိုးရမှ ဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်သော ထိန်းချုပ်မှုများ လုပ်ဆောင် လျက်ရှိပြီး ဆက်သွယ်ရေးနှင့် မီဒီယာများအား NLD ၏ ခြယ်လှယ်စိုးမိုးမှုမှာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အတိုက်အခံ ပါတီများအတွက် စုစည်းစည်းရုံးရန်နှင့် နိုင်ငံရေးမဲဆွယ် ရန်မှာခက်ခဲပြီး နိုင်ငံ၏ အနိုင်ရသူအကုန်ယူ ရွေးကောက် ပွဲစနစ်တွင် NLD ၏ အမျိုးသားအဆင့် အောင်ပွဲမှာ ဆက်လက် အာမခံဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ “ပမာဏ အားဖြင့်သေးငယ်သော၊ လူနည်းစုပါတီများ”မှာ “အကျပ် ရိုက်ကာဘာလုပ်ရမှန်းမသိသည့်အခြေအနေ” ဖြစ်မည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆထားသောအမြင် ရှုထောင့်တစ်ခု ဖြစ်သည်။^{၄၁}

အစိုးရ၏ သဘောဆန္ဒမှာလည်း အကြောင်းကိစ္စ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလအလယ်တွင် ပြည်သူ လူထု ကျန်းမာရေးကိစ္စရပ်များကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲများ အားရွှေ့ဆိုင်းရန်အတွက် တောင်းဆိုမှုများမှာ မြင့်တက်ခဲ့ သည်။ ယခုထိတိုင်အောင် မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ အဆင့်များ အများစုဖြင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကပ်ရောဂါ အခြေ အနေမှာ သက်သာခဲ့သည်။ သို့သော် ဤအတိုင်း ဆက် လက်ဖြစ်ရန် သေချာမှုမရှိပေ။ တစ်ချိန်တည်းတွင် NLD နှင့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များနှစ်ဖက်လုံးမှာရွေးကောက်ပွဲ အားဖြစ်နိုင်သမျှ အမြန်ဆုံး ဖြစ်ပေါ်စေရန် အကြောင်းပြ ချက်များရှိသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ NLD အနေဖြင့် ၎င်း တို့၏ ထင်ပေါ်လူကြိုက်များမှုမှာ လျော့ပါးလာခဲ့ခြင်းအား သတိမမီကာ ယခု ကိုဗစ်-၁၉ အခင်းအကျင်းသည် အခြေ အနေအား ပြောင်းလဲနိုင်ဖွယ်ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး၊ တပ်

မတော်အနေဖြင့် ဟိတ်မြို့တော်ရှိ နိုင်ငံတကာတရားရုံး များမှ စုံစမ်းစစ်ဆေးခံရသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များအပေါ် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ဖိအားများကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့လုံးအတွက် နိုင်ငံရေးဇာတ်ကြောင်း များတွင် ထိုအပြောင်းအလဲအခင်းအကျင်းမှာ မျှော်လင့် မထားခဲ့သော မြှင့်တင်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ပြီးခဲ့သောလတွင် အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် လမ်းကြောင်းအားဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန်နေပြည်တော် တွင် ကန့်သတ်မှုဖြင့် ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံအား ကျင်းပ ခဲ့သည်။ ခက်ခဲသော အခြေအနေများအောက်မှ ဖြစ်လျှင် တောင်ယခု ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအား အပြီး သတ်ခြင်းမှာ အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့လုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံရေး တရားဝင်မှု အားနောက်ထပ်တစ်ဆင့် မြှင့်တင်သတ်မှတ်မည်ဖြစ်ပြီး မရေမရာ အန္တရာယ်ရှိသော်လည်း အစိုးရတွင် NLD နှင့် တပ်မတော် ပတ်သက်ဆက်စပ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နောက် ထပ်ငါးနှစ်အတွက် အခွင့်အလမ်းအား ဖွင့်ကြ လျက်ရှိ သည်။ နှစ်လဆိုသည့်အချိန်မှာ ရွှေ့ဆိုင်းမှုများအား ဖြစ်နိုင် သော်လည်း ထိုကာလပြီးလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာနောက် ဆက်တွဲများမှာ ရှင်းလင်းမှုနည်းပါးလာသည်။ ထို့ကြောင့် အလွန်အားကောင်းသော အကြောင်းပြချက်များ ကြားဝင် စွက်ဖက်မှုမရှိခဲ့လျှင် အစိုးရခေါင်းဆောင်များ အနေဖြင့် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲများအား အချိန်ကိုက် ကြိုးစားပြုလုပ် မည်ဖြစ်သည်။

သို့သော် ကြိုတင်သတိမူရမည့် အရေးကြီးသော အချက်နှစ်ချက်ရှိသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲ များအကြိုကာလတွင် အမျိုးသားအဆင့် ပါဝင်မှုနိုင်မှု နှင့် ကိုယ်စားပြုမှုအား မြှင့်တင်ရန် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ အခွင့် အရေးပေးလိမ့်မည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်မှာ တိုင်းရင်း သားပါတီများအကြား မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခွင့် အရေးများအား ယခုအချိန်တွင် ၎င်းတို့ထံမှ ရုပ်သိမ်းမည် ဆိုပါက ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အမျိုးသားရင် ကြားစေ့ရေး အတွက် ခြေလှမ်းများ အလွန်နောက်ပြန်ဆွဲမှု အဖြစ် မှတ်ယူကြမည်ဖြစ်သည်။ (“တိုင်းရင်းသား ပါတီ များ၏ မျှော်မှန်းချက်များ” တွင်ကြည့်ပါ။)

ဒုတိယတစ်ချက်မှာ ခန့်မှန်းခြေ လူပေါင်း ၁၄၀၀၀၀ ခန့် သေဆုံးခဲ့သော ၂၀၀၈ ခုနှစ် နာဂစ်မုန်တိုင်း၏ ဆိုးရွားသော သာဓကရှိသည်။ မုန်တိုင်းဖြစ်ပွားပြီးနောက် စစ်အစိုးရ၏ နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (SPDC) မှာ ၎င်း၏ တရားဝင်မှုအား လျော့ပါးစေခဲ့သော အငြင်းပွားဖွယ်ရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲအား တွန်းအားပေးတရားဝင် ပြီးမြောက်စေခဲ့သည်။ ယာယီအားဖြင့် NLD မှာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဆန့်ကျင်ရေး ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုတွင် လူထုထောက်ခံမှု ရရှိနေသည်။ သို့သော် ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးအားနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးယူမှုအဖြစ် ထင်မြင်ခံခဲ့ရလျှင် ထိုအချိန်တွင် သဘောထား အမြင်များမှာ စင်စစ် အလွန်မြန်မြန်ဆန်ဆန် ပြောင်းလဲလာနိုင်သည်။

ကျား/မ တန်းတူညီမျှမှု မရှိခြင်း နှင့် လူငယ်များ ပါဝင်မှု

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေးတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်စားပြုမှုမှာ အလွန်နည်းပါးလျက်ရှိသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင် ၂၄ ဦးအနက် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှာ တစ်ဦးတည်းသော အမျိုးသမီး ဖြစ်သည်။ ထိုကိုယ်စားပြုမှုများအောက်မှ ထင်ဟပ်သည်မှာ လက်ရှိအမျိုးသား လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အမျိုးသမီး ၇၅ ဦးသာ (စုစုပေါင်း၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်း) ရှိသည်။^{၁၄၁} ဤသည်မှာ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် အခြား ဒီမိုကရေစီအရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သည်မှာ ကာလရှည်ကြာပြီဖြစ်သော ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။^{၁၄၂}

၂၀၂၀ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အဆိုပြုခဲ့သည့် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်လောင်း အရေအတွက်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ထက်ပိုမိုများပြားသော်လည်း ကြီးကြီးမားမား အပြောင်းအလဲမရှိခဲ့ပေ။ UEC အနေဖြင့် လျှောက်လွှာစိစစ်

ခြင်းများ ဆက်လက်ရှိနေသကဲ့သို့ ပြည်စုံသော အချက်အလက်များမှာ ယနေ့အချိန်ထိ ရရှိနိုင်မှုမရှိသေးပေ။ သို့သော် ပါတီများ တစ်ချင်းစီမှာ ၎င်းတို့၏အဆိုပြု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ စာရင်းများအား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ NLD အဆိုပြု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများထဲတွင် အမျိုးသမီး ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပါဝင်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမိုမြင့်တက်ခဲ့သည်။^{၁၄၃} ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင်မှာ အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။^{၁၄၄} တိုင်းရင်းသားပါတီ အများအပြားမှာ အနည်းငယ်ပိုမို သာလွန်မှုရှိခဲ့သည်။ SNLD နှင့် မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီမှာ အသီးသီး၌ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ၂၆ ရာခိုင်နှုန်း ဝန်းကျင်ခန့်ဖြင့် အမျိုးသမီး အဆိုပြုကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကြားတွင် အရေအတွက် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။^{၁၄၅} ရခိုင်အမျိုးသားပါတီမှာ အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၉ ရာခိုင်နှုန်း (၆၄ ဦးအနက် ၆ ဦး) သာ အဆိုပြုတင်သွင်းခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ မတူညီသောပါတီများမှ အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား အဆိုပြုခဲ့မှု ကျဆင်းခဲ့သော နယ်မြေတွင် ကချင်ပြည်နယ် ပြည်သူ့ပါတီ၏ အဆိုပြုကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ (၆၈ ဦးအနက် ၉ ဦး) ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အမျိုးသမီးများ ဖြစ်သည်။^{၁၄၆}

မတူကွဲပြားမှုနှင့် ပါဝင်မှုအား မြှင့်တင်ရန် ပိုမိုအားထုတ်ရာတွင် အချို့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီများမှာ “လူငယ်” ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ ရွေးချယ်ခြင်းကို ဦးစားပေးလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် လက်ရှိတွင် ကမ္ဘာပေါ်၌ အသက်ရွယ်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များ အများဆုံးစိုးမိုးပါဝင်သည့် နိုင်ငံရေး စနစ်များထဲတွင် တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။^{၁၄၇} ထိုပါတီများအကြားတွင် ထုံးစံအားဖြင့် “လူငယ်” အားအသက် ၄၀ အောက်အဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ဤသည် အားကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ SNLD မှ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ အနည်းဆုံး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လူငယ်လူရွယ်များ ဖြစ်မည်ဟု ပြောကြားခဲ့ပြီး ကချင်ပြည်နယ်ရှိ KSPP မှ အလားတူ အချိုးအစားအတွက် ရည်မှန်းခဲ့သည်။^{၁၄၈} သို့သော် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေး

ကောက်ပွဲများအတွက် NLD၊ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီနှင့်အခြား ပါတီများ အများအပြားအတွက် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ရွေးချယ်ရာတွင် “သစ္စာရှိမှု” အတွက် နာမည်ကြီး အထင် ကရဖြစ်မှုအား လိုအပ်ချက်အဖြစ် ဆက်လက်မှတ်ယူကြ ဆဲရှိကြောင်း နိုင်ငံရေး အဝန်းအဝိုင်း အတွင်းတွင်းလူများ မှသိသိပ်စွာ မကျေမနပ် ပြောဆိုကြသည်။

ကျား၊မ ရေးရာနှင့် လူငယ်များ ပါဝင်မှုပြောင်းလဲ နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အသိပညာပေးမှုများ တည် ဆောက်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲ များအတွင်း မည်သည့်သိသာထင်ရှားသော အသွင်ပြောင်း လဲမှုမျှ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်မရှိပေ။ စိန်ခေါ်မှုမှာ ၎င်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲ လုပ်ဆောင်မှုဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေး စိတ်ဝင် စားမှုမှ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်မှုသို့ပြောင်း လဲနိုင်ရန် ဖြစ်လိမ့်မည်။

တိုင်းရင်းသားပါတီများ၏ မျှော်မှန်းချက်များ

၂၀၂၀ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပုံများနှင့်အလွန် ကွဲပြားသော အခင်းအကျင်း တစ်ခုတွင် ကျင်းပလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ပြီးခဲ့သောကာလ တွင် NLD မှာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုအတွက် လူထု ယုံကြည်မှုဖြင့် ဒီရေပမာတစ်ဟုန်ထိုးမြှင့်တက်မှုကြားတွင် အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တိုင်းရင်းသားလူ နည်းစုမဲ ဆန္ဒရှင်များမှာ NLD အပေါ် မျှော်မှန်းသည့် အတိုင်းဖြစ်မလာဘဲ စိတ်ပျက်မှုများဖြစ်ကြောင်း အစီရင် ခံစာများ အများအပြားထွက်ရှိလာခဲ့သည်။^{၁၄၉} စိုးရိမ်ပူပန် ရသောအပိုင်းများမှာ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးအား ဖော်ဆောင်မည်ဆိုသော ၎င်းတို့၏ ရွေးကောက်ပွဲကတိ ကဝတ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပါတီမှပျက်ကွက် ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးခေါင်းဆောင်များဖြင့် ၎င်းတို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ မရှိခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရမှ တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးပါတီများအား ဖယ်ထုတ်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အသားပေးထောက်ခံသူများနှင့် ဗမာလူမျိုးထောက်ခံသော

အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သူများကို ပံ့ပိုးပေးသော မူဝါဒများအား လိုက်လံဖော်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် အနည်း ဆုံးတားမြစ်မှုများ မပြုခြင်း၊ ဒေသခံ ပြည်သူများအား အကျိုးမပြုသော စီးပွားရေးစီမံကိန်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူများ အလုံးအရင်း ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအသိုက်အဝန်းများအကြားမြေယာဆုံးရှုံးမှုမြင့်တက် စေရန် ဦးတည်စေသော မြေယာဥပဒေများအား ပြင်ဆင် ရေးဆွဲခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ဒေသအများအပြားတွင် တပ် မတော်နှင့် NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရအကြား ကွဲပြားမှု အနည်းငယ်သာရှိကြောင်းထင်မြင်ကြသည်။ “ပထမတော့ သေနတ်နဲ့ ကျနော်တို့ရဲ့ မြေတွေကို လုယူသွားခဲ့ကြတယ်။ အခုကျတော့ မြေလုဖို့ဥပဒေကို အသုံးပြုလာပြန်ပြီ” ဟု လွန်ခဲ့သောနှစ်တွင် ကရင်နီ တောင်သူတစ်ဦးမှ ထောက်ပြ ပြောကြားခဲ့သည်။^{၁၅၀}

သို့သော် NLD မှ ရွေးကောက်ပွဲအား အနိုင်ရရှိမည် ဆိုသော မျှော်မှန်းချက်မှာ ပြောင်းလဲမှုမရှိပေ။ လျှော့နည်း မှုများ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ နှင့် မဲဆန္ဒရှင်မှ စိတ်ဝင်စားမှုမရှိခြင်း နှစ်မျိုးလုံးမှာ ခန့်မှန်းရခက်စေမှုအား ထပ်မံဖြစ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် ဗမာလူမျိုး အများစုရှိ သောမဲဆန္ဒနယ်များတွင် တပ်မတော် ကိုယ်စားပြုသူများ အဖြစ်မှတ်ယူကြသည့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ၊ တစ်ည သို့မဟုတ် အခြားပါတီများအား မဲတစ်မဲပေးခြင်းထက် NLD အတွက် မဲတစ်မဲပေးခြင်းကို ပိုမိုနှစ်သက် လိုလားသည့် ခိုင်မာသော သဘောထား ရပ်တည်ချက်များ ဆက်လက်တည်ရှိနေ သည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ NLD အပေါ် မကျေနပ်မှု များပျံ့နှံ့ခြင်းမှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများအကြားတွင် ၎င်းတို့မှ ယခုအကြိမ်တွင် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ လုပ်ဆောင် နိုင်မည်ဆိုသော မျှော်လင့်ချက်များအား မြှင့်တက်လာခဲ့ သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသား လွှတ်တော် တွင်အရွေးခံခဲ့ရသော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ၏ ၁၁ ရာ ခိုင်နှုန်းအား အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ (သို့မဟုတ် တပ်မတော်မှ ခန့် အပ်သူများ အားထည့်တွက်ခဲ့ပါက စုစုပေါင်းကိုယ်စား လှယ်နေရာ၏ ၈.၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရရှိခဲ့သည်။) နိုင်ငံအဆင့် ကိုယ်စားပြုမှုများအရ ဤသည်မှာ အလွန်နည်းပါးသော အရေအတွက် ဖြစ်သည်။

ဤအရေအတွက်အား မြှင့်တင်နိုင်မည်လား ဆိုသည်မှာ ယခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် မှတ်ပုံတင်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသားပါတီ ၅၅ ဖွဲ့အတွက် အသင့်စောင့်စားနေသော စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည် (ပုံစံကွက်-၃ တွင် ကြည့်ပါ)။ သေချာသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးလှုပ်ရှားမှုများမှာ ပါတီပေါင်းစည်းခြင်းများအားဖြင့် မဲကွဲမှုအား လျှော့ချနိုင်ရန်လွန်ခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲများမှတစ်ဆင့် သင်ခန်းစာများကြိုးစားသင်ယူ လေ့လာမှုရှိခဲ့သည် (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဆိုင်ရာ နည်းဗျူဟာ” တွင်ကြည့်ပါ)။ ထိုပေါ်အခြေခံ၍ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာစီစဉ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ပါတီများမှာ နောက်ထပ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း နေရာများ ပိုမိုအနိုင်ရရှိမည့် အလားအလာရှိသည်။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲများအပြီးတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပါတီများမှာ “နောက်ကွယ်မှချုပ်ကိုင်သူများ” ဖြစ်လာမည်ဆိုသော ကောလာဟလများနှင့်အတူ အချို့အစုအဖွဲ့များရှိ မျှော်မှန်းချက်များမှာ ဆက်လက်မြင့်မားလျက်ရှိသည်။^{၁၁} ထိုသို့သော ခန့်မှန်းချက်များမှာ-ကိုဗစ် မတိုင်မီ ထွက်ပေါ်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ယုံကြည်မှုရှိခြင်းနှင့် NLD ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အပြတ်အသတ်အနိုင်ရရှိမှုအား ကူညီပံ့ပိုးခဲ့သော ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဗျူဟာအား ပိတ်ပင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု- အမြင်ရှုထောင့်နှစ်ခုအားပေါင်းစပ်ခြင်းပေါ်တွင် အခြေခံခဲ့သည်။ ဥပမာ- ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (SNDP) ၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့် စိုင်းအိုက်ပေါင်းမှ သူ၏ပါတီမှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရွေးချယ်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ၁၀၃ နေရာအနက် တစ်နေရာသာ အနိုင်ရရှိခဲ့သော်လည်း ရှမ်းပြည်နယ်လွှတ်တော်ရှိ ကိုယ်စားလှယ် နေရာများအများစုအား ယခုနှစ်တွင် သူ၏ပါတီမှ အနိုင်ရရှိလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့သည်။^{၁၂}

သို့သော် သီးသန့်အနေဖြင့် ပိုမိုထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများရှိသည့် အမြင်ရှုထောင့်အား ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မဟာမိတ်အဖွဲ့အတွင်းရှိ ဝါရင့်အတွေ့အကြုံရှိ ပါတီများမှ တိုင်းရင်းသား ညီနောင်များ မဟာမိတ် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သော SNDP မှ ကိုယ်စားလှယ်နေ

ရာများ အများအပြားအား အနိုင်ရရှိရန် မမျှော်လင့်ပဲ SNLD မှာပိုမို လူထုကြိုက်နှစ်သက်သော ရွေးချယ်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့သော သက်တမ်းကြာပြီ ဖြစ်သည့် ပါတီများ အများစုမှာ SLORC-SPDC အစိုးရ ကာလများအတွင်းတွင် NLD မဟာမိတ်များဖြစ်ခဲ့ပြီး NLD အား ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဆက်လက်အနိုင်ရရှိစေချင်သည်။ သို့သော်လျော့နည်းသော အတိုင်းအတာ ပမာဏတွင်သာဖြစ်ပြီး ထိုမှသာ NLD ခေါင်းဆောင်များမှာ တစ်ဖန် “တစ်ပါတီ” အစိုးရတစ်ရပ်အား ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ သေးငယ်သော အောင်ပွဲဖြစ်ခဲ့လျှင် SNLD၊ KSPP နှင့် အခြားပါတီများ တွေ့မြင်ချင်သည်မှာ နောက်လာမည့် သမ္မတအား ရွေးချယ်ရန် သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့တွင် ၎င်းတို့၏ ထောက်ပံ့ပေးမှုများဖြင့် NLD မှ လုံလောက်သောမဲများ ရရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ သို့သော် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ဥပမာတိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများမှဒုသမ္မတများထဲမှ တစ်ဦး၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီးရာထူးများနှင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များ၏ ဝန်ကြီးချုပ်များအား ရွေးချယ်နိုင်ရန်အတွက် အခွင့်ရရှိနိုင်လိမ့်မည်။ ထိုပေါ်တွင် အခြေခံ၍ အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်စီမံအုပ်ချုပ်မှုများ နှစ်ရပ်လုံးတွင် ပိုမိုပါဝင်မှု ကိုယ်စားပြုမှုများ ရှိလာလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်လျက်ရှိသည်။

ရွေးကောက်ပွဲအလွန် အခင်းအကျင်းအား စဉ်းစားရာတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လှုပ်ရှားမှုများ အများအပြားမှာ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ တစ်ခုတည်းဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အား မတွေ့မြင်နိုင်သည့် ဖိအားများလည်းရှိသင့်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ လက်ရှိချောင်ပိတ်မိနေသော အခြေအနေ၏ အဓိက အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဖိအားများဖြင့် ပြောင်းလဲမှုအား ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ဆက်လက်သွားနေသော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွက် မျှော်လင့်ချက်များ ထားရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် ထိုအရာအတွက် အစိတ်အပိုင်းသုံးခုရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်၊ ၂၁ ရာစု ပင်လုံ ညီလာခံနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs) ဖြင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်

ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ဖြစ်သည် (“ပဋိပက္ခ နှင့် ဖျက်သိမ်းမှုများ” တွင်ကြည့်ပါ)။ ထိုကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ NLD နှင့် တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီများအကြားမဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်း မှာငြိမ်းချမ်းရေး စိန်ခေါ်မှုများအား ထိုးဖောက်ကျော်လွှား နိုင်ရန် အတွက် EAOs အများအပြားမှ ပံ့ပိုးပေးမည့်အရာ ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးပြုလုပ်ခဲ့သော ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ၌ EAO ခေါင်းဆောင်များက ရွေးကောက်ပွဲများ နောက်ပိုင်းတွင် “ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ” တစ်ရပ် ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ပြည်သူများမှ တန်းတူညီမျှမှုရှိသည့် အခွင့်အရေးများအတွက် ငြင်းပယ်ခြင်း ခံရချိန်တွင် တော်လှန်ရေးပုံစံအသစ်များ အမြဲတမ်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည် ဟုမွန်ပြည်သစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင် နိုင်ဟံသာ ကသတိပေးခဲ့သည်။^{၁၇}

ဖြစ်နိုင်ချေမရှိသော မျှော်လင့်ချက်ဖြစ်သော်လည်း ညွန့်ပေါင်းအစိုးရတစ်ရပ်အတွက် တောင်းဆိုချက်များမှာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် မဲပုံးများမှတစ်ဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေး အားရရှိနိုင်ခဲ့လျှင်ဂရုတစိုက်စူးစမ်းလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ထိုက်တန်ပေသည်။ စင်စစ်ရလဒ်များမှာ မတိမ်းမယိမ်း အကြိတ်အနယ် ဖြစ်ခဲ့လျှင် အကယ်၍ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပါတီများမှ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအပြင် သမ္မတ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင် အာဏာ သာတူညီမျှမှုအား ထိန်းထားနိုင်ခဲ့လျှင် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများပြီးနောက်၎င်းတို့မှာပိုမိုအရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုတွင် ဖြစ်တည်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ရွေးချယ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်မှာ တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံ၏ အနိုင်ရသူ အကုန်ယူ ရွေးကောက်ပွဲစနစ် အောက်တွင် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရတစ်ရပ်အား ဖော်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရှိရင်းစွဲအခြေအနေအား သိသာထင်ရှားစွာ ပြောင်းလဲနိုင်ရန် ကြိုးမားသောလုံ လောက်သည့် အပြောင်းအလဲတစ်ခုအတွက် NLD အနေ ဖြင့်၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံမှု မပေးခဲ့လျှင် ဆက်လက်ဖြစ်လာ နိုင်ဖွယ်မရှိပေ။

ဤအတားအဆီးအတွက် အဓိကအကြောင်းပြချက်နှစ်ခုရှိသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ ပထဝီနယ်မြေ ဒေသဆိုင်ရာ လူဦးရေဖွဲ့စည်းပုံ ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပြည်နယ်များရှိ မဲဆန္ဒနယ်များ အများစုမှာ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတစ်မျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ သိသာသော ဗမာလူမျိုး လူဦးရေများရှိသည်။ ထိုအကြောင်းပြချက်ကြောင့် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှ ပါတီအား ခိုင်မာစွာ ထောက်ခံ အားပေးမှုမရှိသည့်တိုင်အောင် ထိုနယ်မြေများတွင်အောင်မြင်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ- မွန်ပြည်နယ် အများစုနှင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ မြစ်ကြီးနားတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ထိုသို့ဖြစ်ခဲ့သည် (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားပြုခြင်းနှင့် ဆန္ဒမဲပေးခြင်း နည်းဗျူဟာ” တွင် ကြည့်ပါ)။

ဒုတိယအချက်မှာ နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိသည်။ သမ္မတနေရာအတွက် ကိုယ်စားလှယ် လောင်းသုံးဦး (နေပြည်တော် အထက်နှင့်အောက် လွှတ်တော်နှစ်ခုမှ တစ်ဦးစီနှင့် တပ်မတော်မှ တစ်ဦး) ကြားဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် တစ်ကြိမ်မဲပေးခြင်းတွင် အများစုအောင်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရတစ်ရပ်မှာ ဆက်လက်ဖြစ် နိုင်ရန် လုံးဝအလားအလာမရှိပေ။ ရွေးကောက်ပွဲ ဆိုင်ရာ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုတွင် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ တစ်ရပ်အတွက် အစီအစဉ်များမှာ ပါလီမန်စနစ်များတွင် များသောအားဖြင့် ပိုမိုတွေ့ရှိရပြီး မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော သမ္မတစနစ် တွင် မတွေ့ရှိရပေ။ ထိုအစား အကယ်၍ NLD မှ လိုအပ်သည့် မဲများအရေအတွက် မပြည့်ခဲ့လျှင် ပါတီတစ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် တစ်ဖွဲ့ထက်ပိုသော ပါတီများမှ သမ္မတအဖြစ် ၎င်းတို့ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအား ရွေးချယ်ရန် တင်သွင်းခြင်း ဖြင့်ယာယီအစီအစဉ်တစ်ခု လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် ညွန့်ပေါင်းဖွဲ့စည်းမှုမှာ လိုအပ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် မည်သည့် အရာမျှ သတ်မှတ်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ သမ္မတအား အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ အပြည့်အဝ ပေးထားလျက်ရှိသည်။ အစိုးရအဖွဲ့တွင်း ရာထူးတစ်နေရာအား လူနည်းစုပါတီမှ

တစ်ဦးဦးအား ခန့်အပ်ခြင်းအတွက် ရွေးချယ်ရာတွင် ပါဝင် ခဲ့လျှင်တောင် ထိုအရာမှာ ပါတီအနေဖြင့် ကိစ္စရပ်တစ်ခု အပေါ်တွင်သာလွှမ်းမိုးမှု ရှိနိုင်ပြီး ပါတီနှင့် NLD ကြား မည်သည့် မဟာမိတ်ဖွဲ့မှုမျှ ဖြစ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ စင်စစ် လက်ရှိ အစိုးရအဖွဲ့တွင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ အဖွဲ့ဝင်များ၊ တပ်မတော်အရာရှိများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီတစ် ဖွဲ့မှကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ပါဝင်သော်လည်း လက်ရှိအစိုးရ အားညွှန့်ပေါင်းအစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ် မစဉ်းစားပေ။^{၁၅} ထပ် တူအရေးကြီးသည်မှာ NLD မှ “မယှဉ်ပြိုင်ရေး” သဘော တူညီချက်များအား လက်ခံမှုမရှိခြင်းနှင့် အနည်းဆုံး ရွေး ကောက်ပွဲများမတိုင်မီ- တိုင်းရင်းသားပါတီများဖြင့် မဟာ မိတ်ဖွဲ့ခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ခဲ့မှုမရှိပေ (“အမျိုးသား နိုင်ငံရေးပါတီ လွှမ်းမိုးမှု” တွင်ကြည့်ပါ)။^{၁၆} ဤသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အာဏာရရှိလာချိန်မှ စ၍ မည်သည့်ထိရောက်သော နည်းလမ်းများနှင့်မျှ ၎င်းတို့ ဖြင့်ထိတွေ့ ချိတ်ဆက်မှုမရှိခဲ့သောကြောင့် UNA နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးပါတီများကြားတွင် မကျေနပ် မှုများကိုသာ ပိုမိုဖြစ်စေခဲ့သည်။

ထို့နောက်အံ့ဩစရာကောင်းသည်မှာပြည်ခိုင်ဖြိုး ပါတီမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီ အချို့အား အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံပြီး ၎င်းတို့ဖြင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရန် သို့မဟုတ် ပူး ပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် ပိုမိုပွင့်လင်းခြင်းရှိသည်ကို ထုတ်ဖော် ပြခဲ့သည်။ သို့သော် ယနေ့ထိ ထိုကမ်းလှမ်းမှုများမှာ ယေဘုယျ အားဖြင့် ငြင်းပယ်ခံခဲ့ရပြီး ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှာ လည်းမဲဆန္ဒနယ်များ အများစုတွင် ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင် လျက်ရှိသည်။^{၁၇} စင်စစ် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ တွင်ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ၏ အားအကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင် ချက်မှာ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ခဲ့ပြီး ရှမ်းနှင့် အခြားတိုင်း ရင်းသား လူမျိုးပါတီများမှ ထိုနေရာတွင် ၎င်းတို့၏ မဲအရေ အတွက်အား မြှင့်တင်နိုင်လျှင် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ များတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ၌ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ၏ နေရာမှာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ အောက်အများဆုံးရောက်ရှိ နိုင်သည်။ (“ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများ”၊ “တိုင်းရင်း သားရေးရာ ဝန်ကြီးများ”၊ “တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီ အခင်းအကျင်း” တွင်ကြည့်ပါ)။

ဤသို့ဆိုလျှင် ထိုအချက်သည် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေး ကောက်ပွဲများ၏ အရေးအကြီးဆုံးသော နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်များထဲမှတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်သည်။ လတ်တလော နှစ် များတွင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ အချို့သော ခွဲထွက်မှုများ ရှိခဲ့ ပြီးအထူးသဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဟောင်း ဦးရွှေမန်းမှ တည် ထောင်ခဲ့သော ပြည်ထောင်စုကောင်းကျိုးဆောင်ပါတီ ဖြစ် သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ၁၉၆၂ ခုနှစ် မှစတင်၍ နိုင်ငံရေး ဇာတ်ခုံအား ချုပ်ကိုင်လွှမ်းမိုးခဲ့သော တပ်မတော်အတွက် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရှေ့ပြေးမောင်းနှင် ပံ့ပိုးပေးသူအဖြစ် ပြည် ခိုင်ဖြိုးပါတီအား ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်လက်မှတ်ယူထားကြ သည်။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်နှင့် တပ်မတော်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများမှ ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ၏ လွှမ်းမိုး ခြင်းများအား မည်သည့်သိသာသော ငြင်းဆိုမှုများဖြင့် မည်သို့တုန့်ပြန်မည် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရှိ ပါတီများအားလုံး မှကရတစိုက် စောင့်ကြည့်လျက်ရှိသည့် ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ် သည်။ အရေးကြီးသော ရွေးကောက်ပွဲနှစ်တစ်နှစ်အတွင်း တပ်မတော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ မှာအသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းအားသတ် မှတ်ပုံဖော်လာနိုင်သည့် မသေချာမှုများ အများအပြားထဲမှ တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။

ဇာတ်ခုံ အခင်းအကျင်းမှာ ပြိုကျလွယ်ပြီး ယဲ့ယဲ့ လေးသာဖြစ်သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ ရှုပ်ထွေးမှု အသစ်များအား ဖြစ်စေလျက်ရှိသည်။ သို့သော် တိုင်းရင်း သားလူမျိုးပါတီ အများအပြားမှာ လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲ များတွင် ရလဒ်များ တိုးတက်မှု ရှိစေရန် မျှော်လင့်ဆဲဖြစ် သည်။ ရွေးကောက်ပွဲ အောင်မြင်မှုများ၌ မြင့်မားသော မျှော်လင့်ချက်များထားရှိခြင်းအတွက်စွန့်စားမှုမှာအကယ် ၍၎င်းတို့မှာ အားရစရာမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အလားတူ ပျက် စီးဆုံးရှုံးမှုဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့လျှင်၊ အကယ်၍ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးလှုပ်ရှားမှုများမှ အောင်မြင်မှု ရှာဖွေနိုင်သော်လည်း နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုယ်စားပြုမှုများ အတွက် ပြောင်းလဲနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့လျှင် ပိုမိုကြီးမားသော ထိခိုက်စိတ်ပျက်စရာ ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရက်တစ် အခွင့် အရေးများအား ငြင်းပယ်ပိတ်ပင်ခံရသည်မှာ နှစ်ပေါင်း

ခုနစ်ဆယ်ကျော် ပဋိပက္ခများအတွင်း အမြစ်တွယ်လျက် ရှိပြီး နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပါဝင်မှုအား ဖော်ဆောင်ရန် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအား အောင်မြင်မှုမရှိခြင်းမှာ ထပ်မံ၍ ယုံကြည်မှုအား ပျက်စီးစေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရရှိနိုင်ခဲ့လျှင် မဲပုံးများမှ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော ဒီမိုကရက်တစ်အားဖြင့် ပြည်သူများအားလုံးမှသုံးတို့၏ ရည်မှန်းချက်များနှင့် နစ်နာမှုများအား ဖြေရှင်းနိုင်ရန် လမ်းကြောင်းများအား ရွေးကောက်ပွဲစနစ်မှ ဖော်ဆောင်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

နိဂုံးချုပ်

ဆယ်စုနှစ်များစွာ ရှည်ကြာပြီဖြစ်သော ပဋိပက္ခနှင့်စစ်အုပ်ချုပ်မှုမှ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုအား ပံ့ပိုးရန်အတွက် ဒီမိုကရက်တစ်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မျှော်လင့်ချက်များ ကြီးကြီးမားမား မြှုပ်နှံထားလျက်ရှိသည်။ သို့သော် လက်ရှိရွေးကောက်ပွဲစနစ်မှာ လူနည်းစု လူမျိုးများအတွက် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုနှင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုမှုအား ရရှိစေရန်မှာ သေချာမှုမရှိပေ။ အနိုင်ရသူအကုန်လုံး ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့်ဗမာလူမျိုး ဗဟိုပြုသော တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ကိုယ်စားလှယ်နေရာများ အများစုအား ခွဲဝေပေးထားခြင်းမှာ ကိုယ်စားပြုမှု မရှိသောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအဖွဲ့အများစုအကျိုးမှာ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှုအောက်တွင် သမိုင်းကြောင်းအရ အကျိုးဆက်ရလဒ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ လာမည့်ရွေးကောက်ပွဲများအပြီးတွင်လည်း ပြောင်းလဲလာနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။

၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေး ရပြီးချိန်မှစ၍ ထိုသို့သောနိုင်ငံရေး တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်ခြင်းနှင့် တန်းတူညီမျှမရှိခြင်းမှာ တိုင်းပြည်မတည်ငြိမ်မှုများနှင့် နိုင်ငံတွင်းအဖက်ဖက်မှ ချွတ်ခြံကျမှုများဖြင့် တစ်ထပ်တည်းကျလျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၂ ရာစုတွင် မတူကွဲပြားမှုများအား စစ်မှန်စွာ လက်ခံပါဝင်စေသော နိုင်ငံတစ်ခု စတင်တည်

ထောင်ခြင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အကြီးဆုံးသော အတားအဆီးများအဖြစ်ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ စစ်အစိုးရမှ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရ စနစ်တစ်ခုသို့ အပြောင်းအလဲ ရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံ၏ကဏ္ဍအများအပြားတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် လျှော့ပေါ့လွတ်လပ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမှ NLD အား အာဏာရှိအစိုးရတစ်ရပ်ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ယခုရွေးကောက်ပွဲများမှာ ဒီမိုကရက်တစ်ပြောင်းလဲခြင်းများသို့ တိုးတက်မှုဖြစ်စဉ် နောက်ထပ်တစ်ဆင့် သတ်မှတ်နိုင်ရန် မျှော်လင့်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် လက်ရှိနိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများမှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအခွင့်အရေးများနှင့် ပါဝင်နိုင်မှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများအားလုံး သာတူညီမျှရှိစွာဖြင့် နိုင်ငံအတွက် ငြိမ်းချမ်းသော အနာဂတ်တည်ဆောက်ရန်မှာ ဆက်လက်လိုအပ်နေဆဲဖြစ်သည်။

အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၊ ပဋိပက္ခ ဖြေရှင်းခြင်းနှင့်နိုင်ငံရေး အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်အတွက် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ အကျပ်အတည်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များအား စတင်ခဲ့သည်။ ကူးစက်မှုနှုန်း ပေါ်အခြေခံ၍ ရွှေ့ဆိုင်းမှုမှာ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့သော် နှစ်လထက် ပိုသော မည်သည့်ရွှေ့ဆိုင်းမှုမျိုးမဆို ဖြေရှင်းရန် မလွယ်ကူနိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ ပေါ်ထွက်လာမည်ဖြစ်သည်။ အရေးကြီးသော မေးခွန်းများအား ဖြေဆိုရန် ကျန်ရှိဆဲ အခြေအနေများဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုမှာ အတိမ်းအစောင်း မခံနိုင်သော အဆင့်တစ်ခုတွင် ရှိနေသည်။ တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှု၊ တပ်မတော်-အရပ်သားဆက်ဆံရေးများ၊ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ ဆင်းရဲမှုလျော့ချရေး၊ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများနှင့် နိုင်ငံတကာရေးရာများ ကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များ အားလုံးမှာ အရေးကြီး အထူးဂရုပြုဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

တစ်ဆက်တည်းတွင် NLDအနေဖြင့် အနိုင်ရရှိရန်မျှော်လင့်ခဲ့ဖြစ်သော စီစဉ်ထားသည့် ရွေးကောက်ပွဲများအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် စိတ်အားထက်သန်လျက်ရှိသည်။ အောင်နိုင်မှုမှာ အစိုးရအာဏာ နောက်ထပ်ငါးနှစ်အတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပွင့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်နိုင်ငံရေး ပါဝင်နိုင်မှုနှင့် ဒီမိုကရက်တစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများတွင် အောင်မြင်မှု ရရှိရန်မှာ မည်မျှဝေးဝေး ဆက်လက်သွားရမည်ဆိုသည်မှာ လွန်ခဲ့သော ငါးနှစ်၏ အတွေ့အကြုံများမှတစ်ဆင့် များစွာသော သတိပေးချက်များ ပံ့ပိုးဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်စဉ် နှင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ နှစ်ခုစလုံးမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တည်ဆောက်ပုံများနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း တို့တွင်လျှို့ဝှက်နေသော အားနည်းချက်များ အများအပြားအား ထုတ်ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများမှာ ထိုကိစ္စရပ်များအားဖြေရှင်းလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ တပ်မတော်မှ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးတွင် အဓိကကြီးစိုးသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် ထိန်းသိမ်းဆုပ်ကိုင်ထားခြင်းဖြင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော ပြောင်းလဲမှုအား ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ ရေးဆွဲစီမံထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ သဘောတရားအရ တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များ၊ တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးများနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများအား သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားပြုမှုများအား မြှင့်တင်ပေးထားသည်။ လက်တွေ့တွင်ဘေးဖယ်ကြည့်မှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အား ခွင့်ပြုထားမှုမရှိခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဗမာလူမျိုးအများစုကြီးစိုးသည့် ပါတီများမှ အမျိုးသားဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် အနိုင်ရရှိရန် သေချာစေခြင်း စသည့် အလွန်ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုများဖြင့် စီမံထားသော စနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပါတီပေါင်းစည်းမှုများနှင့် မယှဉ်ပြိုင်ရေး သဘောတူညီချက်များကဲ့သို့သော အစီအမံများမှတစ်ဆင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အထူးသဖြင့် ပြည်နယ် လွှတ်တော်များအတွက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများမှာ ၎င်းတို့၏

မဲရရှိမှုများအား မြှင့်တင်ရန် မျှော်လင့်ကြသည်။ သို့သော် ဤသည်မှာ နိုင်ငံရေးအာဏာအတွက် အာမခံမှု မရှိဘဲ၊ NLD အနေဖြင့် မဲရရှိမှု လျော့နည်းခဲ့လျှင်တောင် အမျိုးသားဥပဒေပြုလွှတ်တော်များတွင် အနိုင်ရရှိရန် ကြိုတင် ခန့်မှန်းထားခဲ့ဖြစ်သည်။

လက်ရှိလူမှုရေး-နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းမှာလည်း သတိထားစရာ အကြောင်းကိစ္စ အများအပြားအားဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန် မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများ အားလုံးမှာ ခက်ခဲသော အခြေအနေများတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ရပြီး ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများလည်း ခြွင်းချက်မရှိ ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေဆဲဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ပံ့ဆိုင်ရာ အရေးပေါ် အခြေအနေများမှာ နိုင်ငံနေရာတော်တော်များများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်နေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်မှာ တုံ့ဆိုင်းလျက်ရှိပြီး ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် တိုက်ပွဲများ ရပ်တန့်မှုမရှိပေ။ ရခိုင်နှင့် ချင်းပြည်နယ်များတွင် ပဋိပက္ခအသစ်များ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိခြင်း၊ ရီဟင်ဂျာ ပြဿနာအကျပ်အတည်းမှာ ဖြေရှင်းနိုင်မှု မရှိခြင်းနှင့် လူအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများမှာ နိုင်ငံတကာအဆင့်သို့ မြန်မာနိုင်ငံ ကိစ္စရပ်အား ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမှာ ဘေးဖယ်ကြည့်ခံရပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အများအပြားအားပိုမို ဒုက္ခရောက်စေပြီး မလုံခြုံမှုအားခံစားစေခြင်းနှင့် အတူ ဒုက္ခသည်များနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာရသူများ အရေအတွက် ဆက်လက် မြင့်တက်နေဆဲဖြစ်သည်။

ဤစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသော နောက်ခံအခင်းအကျင်းသည် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတမှုရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲများအားပြုလုပ်ရန်အတွက် ပိုမိုခက်ခဲမှုများကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ ပဋိပက္ခများကြောင့် မဲပေးခြင်းအား ဖျက်သိမ်းမည့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များရှိ မဲဆန္ဒနယ်များရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် စုဝေးခြင်းနှင့် သွားလာလှုပ်ရှားခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များမှာ မဲဆွယ်

စည်းရုံးခြင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော စီမံခန့်ခွဲခြင်းများ တွင်စိန်ခေါ်မှုများအား ပိုမိုမြင့်တင်လာနိုင်ဖွယ် ရှိသည်။ သမိုင်းကြောင်းအချိုးအကွေ့အရ ဤသည်မှာ ကိုယ်စားပြုမှုမရှိသော နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုအား ဆက်လက်ခိုင်မာစေနိုင်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများ နီးကပ်လာသည်နှင့်အမျှ NLD အား ထောက်ခံမှုများမှာ ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ရှုပ်ထွေးမှုများဖြင့်ပါတီမှယခုအချိန်တွင်ကိုဗစ်-၁၉ အရေးပေါ်အခြေအနေအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ၎င်း၏ အစိုးရအခွင့်အရေးမှတစ်ဆင့် အဓိကရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားရသူဖြစ်ရန် တွက်ဆလျက်ရှိသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပါတီများမှ နိုင်ငံရေးစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲအင်အားများကို တည်ဆောက်နိုင်ရန်မျှော်လင့်ထားခဲ့ချိန်တွင် ဘောင်ခတ်ဖိအား ပေးခံရခြင်းများသာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အကြွင်းမဲ့အရေးကြီးသည်မှာရွေးကောက်ပွဲအပြီး နိုင်ငံရေးတုန့်ပြန်မှုများဖြစ်လိမ့်မည်။ ပါတီများအားလုံးမှာ အခြေခံကျကျ ထိရောက်စွာ တုန့်ပြန်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ တန်းတူညီမျှရေး၊ တိုင်းရင်းသား ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အရေးကြီး ကိစ္စရပ်များမှာဆက်လက် တည်ရှိဆဲဖြစ်သည်။ ရလဒ်များ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ တက်လာမည့်အစိုးရမှာ ပြည်သူများအား လုံးကိုယ်စားပြုသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ပေါင်းစုံပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စုတစ်ခုအား တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခများအား အဆုံးသတ်ရန်အတွက် အခက်အခဲစိန်ခေါ်မှုများအားဦးစားပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အရေးပေါ်သဘောထားအသစ်တစ်ခုနှင့် ယုံကြည်ချက်မှာ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်မှု မရှိပါက နောက်ထပ် အစိုးရမျိုးဆက်သစ်တွင် အဖက်ဖက်မှ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးမှုချွတ်ခြုံကျခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးစိတ်ဓာတ်ကျဆင်းမှုများကိုသာ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ရည်ညွှန်းမှတ်စုများ

၁။ မြန်မာနိုင်ငံ ကဲ့သို့သော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံရှိသော နိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာဖြင့် ပတ်သက်သော ယေဘုယျဖော်ပြချက်များမှာ ခက်ခဲပေသည်။ ဗမာ လူမျိုးတစ်မျိုးမှ “လူများစု” အဆင့်တစ်ခု အားသတ်မှတ်ခံခဲ့ရစဉ်တွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအများအပြားမှ “လူနည်းစု” အဖြစ်ဖော်ပြခံရသော အယူအဆများအား ငြင်းပယ်ကြသည်။ ၎င်းတို့ ယုံကြည်သည်မှာ နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့တွင် ထိုကဲ့သို့သော အသုံးအနှုန်းမှာ “ဗမာလူမျိုး မဟုတ်သော လူမျိုးများ” အတွက်နိမ့်သော အဆင့်တစ်ခုအား သွယ်ဝိုက်ရည်ညွှန်းမှုအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပြီး ၎င်းတို့မွေးရပ်မြေများတွင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အများအပြားမှာ “အများစု” ဖြစ်သည်ဆိုသော အချက်အား လစ်လျူရှုကြသည်။ ယခု သုံးသပ်ချက်စာတမ်းတွင် ထိုသို့သော အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်မှုများ ရည်ရွယ်ထားခြင်း မရှိပေ။ အမှန်မှာ “လူနည်းစု” စကားရပ်အား ဗမာလူမျိုး “အများစု” ထဲမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ရန် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအသုံးအနှုန်းမှာ အဆင့်လျော့နည်းမှုရှိသော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးနောက်ခံ အချက်အလက်များ ကွဲပြားမှုရှိသော်လည်း နိုင်ငံသားများအဖြစ်ဖော်ပြရန် ယေဘုယျအားဖြင့် “ဗမာ (မြန်မာနိုင်ငံသား)” ကိုသာအသုံးပြုလျက်ရှိပြီး တစ်နည်းအားဖြင့် လူတစ်ယောက်မှာ ကရင် သို့မဟုတ် ရှမ်း တိုင်းရင်းသား တစ်ယောက်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်သည်။ ဗမာဆိုသည်ကို စကားပြော အဖြစ် ပိုမိုသုံးခြင်းဖြင့် “မြန်မာ” နှင့် “ဗမာ” စကားရပ်အား အခြားပုံစံများဖြင့်လည်း စဉ်းစားကြသည်။ ယခု သုံးသပ်ချက်စာတမ်းတွင် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုး” မှာ တိကျသော လူမျိုးများ သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများအား ရည်ညွှန်းလျက်ရှိပြီး “တိုင်းရင်းသား” မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် ယေဘုယျ အသုံးအနှုန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

၂။ ဤရှင်းလင်းတင်ပြချက် စာတမ်းပါ “နယ်စပ်ဒေသများ” ဆိုသည်မှာ အဓိကမဟုတ်သော (သို့) ဒုတိယအဆင့်ကို ရည်ညွှန်းခြင်းမဟုတ်ပါ။ ထိုအစားတောင်ပိုင်း၊ အရှေ့ပိုင်းနှင့် အရှေ့တောင်အာရှ နယ်မြေများကြား အရေးကြီးထိစပ်ကြားတည်နေရာများ ရှိကွဲပြားခြားနားသောတိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ပထဝီနယ်မြေ အနေအထား နှင့်ပထဝီနိုင်ငံရေးနယ်မြေကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ လာအိုနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသော နယ်မြေများတွင် လူပေါင်းများစွာ နေထိုင်နေသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။

၃။ “ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ” သည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင်လွတ်လပ်ရေးရခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ရွေးကောက်ပွဲများသည် လွတ်လပ်ရေးအလွန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ ညီလာခံအဖြစ်သို့ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံတွင် အမတ်နေရာ ၂၅၅ နေရာ ရှိပြီး ဗြိတိသျှ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအောက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးသတ်မှတ်ချက်များအား ထင်ဟပ်ဖော်ပြသည့် မြန်မာနိုင်ငံ ဝန်ကြီးဌာနများအတွက် ၂၁၀ နေရာ (ကရင်များ အတွက် ၂၄ နေရာ နှင့် အင်္ဂလိပ်-ဗမာများအတွက် ၄ နေရာ အပါအဝင်) နှင့် ကျန် ၄၅ နေရာမှာ နယ်စပ်ဒေသများအတွက် ဖြစ်သည်။

၄။ တစ်ခုတည်းသော ၁၉၆၂-၈၈ အကြားရှိ တစ်ပါတီစနစ်အောက်တွင် တိုင်းပြည်ကို ဦးဆောင်ခဲ့သည့် တပ်မတော် တည်ထောင်သော ဗမာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီကို ဆက်ခံခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်၏ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးကောင်စီ (SLORC) မှ တည်ထောင်ခဲ့သော ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်းအား ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ အဖြစ်အမည်နာမ ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

၅။ Transnational Institute, “A Changing Ethnic Landscape: Analysis of Burma’s 2010 Polls”, TNI-BCN Burma Policy Briefing No.4, December 2010.

၆။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပြီး ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များ (ပြည်သူ့ လွှတ်တော်- ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၄၄၀ ရှိသော အောက်လွှတ်တော်) နှင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ်များ (အမျိုးသားလွှတ်တော်- ကိုယ်စားလှယ် ၂၂၄ နေရာရှိသော အထက်လွှတ်တော်) တို့ ဖြစ်သည်။

၇။ ကွဲပြားခြားနားသော အဆင့်များအရ ရွေးကောက်ပွဲလေးခုစလုံးရှိ ပဋိပက္ခသက်ရောက်မှုရှိသော ဒေသများတွင် ရွေးကောက်ပွဲ တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းများ သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းခြင်းများခံခဲ့ရသော မဲဆန္ဒနယ်များ ရှိခဲ့ကြောင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

၈။ လစ်လပ်သော ကိုယ်စားလှယ်နေရာများကြောင့် အရေအတွက်များမှာ အမြဲတမ်း ၁၀၀ အထိ မပြည့်ပါ။

၉။ “UNu’s victory changes trend”, The Spokesman-Review (Spokane, Washington), 11 February 1960, p.6.

၁၀။ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ကြေညာချက် အမှတ် ၁၁၁-၁၁၄ / ၂၀၂၀၊ ဇွန်လ ၂၉ ရက်။

၁၁။ အတိအကျအားဖြင့် ၅၈.၄ ရာခိုင်နှုန်း။ သို့သော်လည်း ပဋိပက္ခဒဏ်ခံရသည့် ပြည်နယ်များရှိ မဲဆန္ဒနယ်မြေများစွာတွင် ရွေးကောက်ပွဲများကို ပုံမှန်အားဖြင့် ဖျက်သိမ်းလေ့ရှိသော ကြောင့်အရေအတွက်အားဖြင့် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း နီးပါးမြင့်တက် လာခြင်းဖြစ်သည်။ (“ပဋိပက္ခနှင့်ဖျက်သိမ်းမှုများ” တွင်ကြည့်ပါ။)

၁၂။ စစ်ကိုင်းတိုင်းတွင် နာဂ၊ ဧရာဝတီတိုင်းတွင် ကရင်နှင့် တနင်္သာရီ တိုင်းတွင် မွန်လူမျိုး အစရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး လူဦးရေ အများအပြားမှာ တိုင်းဒေသကြီးများအချို့တွင် နေထိုင် ကြသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော နယ်နိမိတ် များအတွင်း လူနည်းစုဖြစ်သည်။

၁၃။ ဥပမာအားဖြင့် NLD၊ တစ်ညနှင့် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီ အပြင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ကိုယ်စားပြုသည့် ပါတီ ၉ ခု အပါ အဝင်ကချင်ပြည်နယ် မြို့တော်ဖြစ်သော မြစ်ကြီးနားမြို့ တွင် ပါတီ (၁၅) ခုနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းလေးဦးမှ ရွေးကောက်ပွဲ၌ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည်။ “The election in Kachin State’s Myitkyina District to be hotly contested”, Burma News International, 2 September 2020.

၁၄။ သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်စက်တင်ဘာ ၁၇ ရက်၊ စိုင်းဝမ်းဆိုင်း ရေးသားခဲ့သည့် “Shan Armies Describe Being on the Outside of Electoral Process”.

၁၅။ ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ဥပမာအနေဖြင့် International Crisis Group, “Identity Crisis: Ethnicity and Conflict in Myanmar”, Asia Report No.312, 28 August 2020; Matthew Walton, “The ‘Wages of Burman-ness’: Ethnicity and Burman privilege in contemporary Myanmar”, Journal of Contemporary Asia, Vol.43, 2013; Transnational Institute, “Ethnicity without Meaning, Data without Context: The 2014 Census, Identity and Citizenship in Burma/Myanmar”, Burma Policy Briefing No.13, February 2014 တို့ကို ကြည့်ပါ။

၁၆။ ကိုးကားရည်ညွှန်းစာတမ်းများအား (အထက်) တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၁၇။ လတ်တလော ပဋိပက္ခအခင်းအကျင်းများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုများအတွက်၊ ဥပမာအားဖြင့် Journal of Peasant Studies ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ထွက်ရှိမည့် Tom Kramer ရေးသားသည့် “‘Neither war nor peace’: Failed ceasefires and dispossession in Myanmar’s ethnic borderlands” တွင်ကြည့်ပါ။ ပြည်သူ့စစ်များအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ Kim Jolliffe ရေးသားသည့် “Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar”၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ၊ John Buchanan ရေးသားသည့် “Militias in Myanmar” တို့တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၁၈။ ကယားပြည်နယ်ရှိ ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် တိုင်းရင်းသားပါတီများ၏ အတွေ့အကြုံများကို ဥပမာအားဖြင့် Tom Kramer, Oliver Russell နှင့် Martine Smith ရေးသားခဲ့သော From War to Peace in Kayah (Karenni) State: A Land at the Crossroads in Myanmar (Amsterdam: Transnational Institute, 2018) ၏ စာမျက်နှာ ၇၃-၈၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ပတ်သက်၍ Martin Smith ရေးသားသော Arakan (Rakhine State): A Land in Conflict on Myanmar’s Western Frontier (Amsterdam: Transnational Institute, 2019) ၏ စာမျက်နှာ ၈၈-၉၀ တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၉။ ISEAS-Yusof Ishak Institute, အမှတ် ၈ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဆုမွန်သန့် ရေးသားသော “Party Mergers in Myanmar: A New Development”။ လက်ရှိပေါင်းစည်းခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ မဇ္ဈိမသတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၉ ရက်၊ စိုင်းဝမ်းဆိုင်း ရေးသားသည့် “How will ethnic parties fair in the Myanmar elections?” တွင်ကြည့်ပါ။

၂၀။ Transnational Institute, “The 2015 General Election in Myanmar: What Now for Ethnic Politics?”, Myanmar Policy Briefing No.17, December 2015 စာမျက်နှာ ၉ တွင် ကြည့်ပါ။

၂၁။ Smith, Arakan (Rakhine State), pp.88-90.

၂၂။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အနေဖြင့် ဤဆုံးဖြတ်ချက်သည် ယခင် ALD အဖွဲ့ဝင်များမှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ပါတီအဖွဲ့အစည်းများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံနေရသည်ဟူသောအမြင်မှ ရရှိသော ရလဒ်ဖြစ်သည်။

၂၃။ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့်ပတ်သက်၍ Smith, Arakan (Rakhine State), pp.91-122 ကြည့်ပါ။

၂၄။ Transnational Institute, “၂၀၁၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ” စာမျက်နှာ ၁၀-၁၁။

၂၅။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီများ၏ မူဝါဒများနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး နည်းဗျူဟာများ နှင့် ပတ်သက်၍ Salween Institute ၂၀၂၀ ခုနှစ် မေလ၊ Naw Gladys Maung Maung ရေးသားသော “Getting Ready for the 2020 General Election: Ways to Improve the Campaign Strategies of Ethnic Political Parties in Myanmar” တွင်ကြည့်ပါ။

၂၆။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် NLD သည် ၎င်း၏ ကြေညာစာတမ်းအား ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်ခင်လေးမှပင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကာလအတွင်း ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေခြင်း (သို့) ရည်ညွှန်းခြင်းမခံခဲ့ရဘဲ ၎င်း၏ ၁၉၈၈ ခုနှစ် စာတမ်းမှ အပိုင်းတော်တော်များများအား တိုက်ရိုက် ကူးယူခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက်၊ International Crisis Group, “The Myanmar Elections: Results and Implications”, Asia Briefing No.147, section V.C တွင်ကြည့်ပါ။ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် အဓိကကဏ္ဍသုံးခု ဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု နှင့်ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ကို ထပ်ခါတစ်လဲလဲ ဖော်ပြထားသည့် ကြေညာစာတမ်းအသစ်တစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ကြေငြာခဲ့ပါသည်။ သို့သော် NLD နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိကစိတ်ဝင်စားမှုမှာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဖြစ်ခြင်းဖြင့်၎င်းအကြောင်းအရာနှစ်ခုသည် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အဓိကကိစ္စရပ်များ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ (“ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး” တွင် ကြည့်ပါ) ။

၂၇။ Kachin News Group, မေလ (၇) ရက် ၂၀၁၉ “The new party will represent everyone in Kachin State, leaders say”, Kantarawaddy Times ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ

၁၅ ရက် “New Kayah State party officially registered”၊ မဇ္ဈိမသတင်းဌာန ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၇) ရက်၊ “Former Kayah State CM will contest as Kayah State Democratic Party candidate” တို့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၈။ ဥပမာအားဖြင့် ဧရာဝတီ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၉ ရက် “New Ethnic Faces Dot Myanmar’s 2020 Election Landscape” ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ SNLD ပါတီမှ ကချင်တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်လောင်းဖြစ်သူ မော်ထွန်းအောင် နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်တွင် ကြည့်ပါ။

၂၉။ ဥပမာ- သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်၊ “Mongla to call for self administered status”, TNI Myanmar Commentary ဖေဖော်ဝါရီ ၁၁ ရက် ၂၀၂၀ ခုနှစ် စိုင်းဝမ်းဆိုင်း ရေးသားသော “Resolving ethnic conflict — Civic nationalism: a theoretical tool for the ending of civil war?” နှင့် Khonumthung News, ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၃၁)ရက်၊ “Khum National Party Calls for Establishment of Paletwa District” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၃၀။ အဖွဲ့များတွင် အဖွဲ့ဝင်အမျိုးအစားသုံးမျိုးရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသရှိ မဲဆန္ဒနယ်များမှ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တပ်မတော်မှခန့်အပ်သူများနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၇၆ (ဃ) အရ သတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်း အခြားအမျိုးအစား နှစ်ခုမှ ရွေးချယ်နိုင်သော နောက်ထပ်ကိုယ်စားလှယ်များ ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

၃၁။ ရလဒ်အတွက် Transnational Institute, “The 2015 General Election in Myanmar” စာမျက်နှာ ၈ တွင် ကြည့်ပါ။

၃၂။ ထိုအချိန်က PNO ၏ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ဇန်နဝါရီလတွင်မဲဆွယ်စည်းရုံးနိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း NLD မှ ပြောကြားခဲ့သည်။ ဥပမာ- Carter Center ၂၀၁၅ ခုနှစ် “Observing Myanmar’s 2015 General Elections: Final Report” စာမျက်နှာ ၄၅-၆ တွင်ကြည့်ပါ။ ဧရာဝတီ၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလ ၂၃ ရက် “NLD members threatened at gunpoint to resign in east Burma” တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၃၃။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၃၁ရက် Myanmar Now တွင် ဖြူးသီဟချို ရေးသားခဲ့သော “Pa-O party ends electoral agreement with USDP” ။

၃၄။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် UWSA / UWSP သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဆန္ဒခံယူပွဲကို ၎င်း၏ဒေသများ၌ ပြုလုပ် ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ပြည်သူလူထုမှာ ငြင်းပယ်သည့်မဲအား ပေးရန် အကြံပြုခြင်းခံရသောကြောင့် လွတ်လပ်၍ တရားမျှတ မှုမရှိဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာ နိုင်ငံတွင် သိသာထင်ရှား သောတစ်ခုတည်း ငြင်းပယ်သည့်မဲများ ရရှိခဲ့သည်။

၃၅။ Eleven Media မတ်လ ၄ ရက် ၂၀၂၀ ခုနှစ် “UEC and Wa discuss holding an election in UWSA’s controlled area” နှင့် မြန်မာတိုင်း(မ်) ဇူလိုင် ၂၉ ရက် ၂၀၂၀ ခုနှစ် “UEC fails to collect voter information in Wa townships” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၃၆။ မြန်မာတိုင်း(မ်) ဇူလိုင် ၂၀ ရက် ၂၀၂၀ ခုနှစ် “Wa National Party will not contest UWSA-controlled townships”

၃၇။ ဥပမာအားဖြင့် မွန်ခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ဘာလ ၂၀၁၄ ခုနှစ် တွင်တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးရှိ လူဦးရေကိုစစ်တမ်း ကောက်ယူခဲ့ပြီး၊ အသိအမှတ်ပြုမခံရသည့် မွန်လူမျိုး ၆၂၀၀၀ ဦး ကိုဖော်ထုတ်ခဲ့သည် ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့ထဲမှအများစု မှာမှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဗမာ တိုင်းရင်းသားများ အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားများရှိခြင်း တို့ဖြစ် ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးရှိ မွန်လူထုခေါင်းဆောင်များ၏ အလားတူကြိုးပမ်းမှုများသည် ရန်ပုံငွေ မလုံလောက်မှုကြောင့် အဆုံးသတ်ခဲ့ရပြီး နောက်ထပ်အသိအမှတ်ပြုခြင်း မခံရသော မွန်လူမျိုး ၄၁၀၀၀ ဦးကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ TNI ၏ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းချက်၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်။

၃၈။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီးဌာနတစ်ခု တည်ထောင်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ခဲ့သော်လည်း ၎င်းမှာဝန်ထမ်း များနှင့် ရံပုံငွေမလုံလောက်ခြင်းများကြောင့် ဆိုင်းငံ့ထားခဲ့ရ သည်။ တပ်မတော်မှ ဦးဆောင်သော နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန သည် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစတင်ပြီး လုံခြုံရေးနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးအထိ အရာရာတိုင်းတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များစွာရှိနေသည်။ ဥပမာ - Myanmar Now စက်တင်ဘာ ၁၆ ရက် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဟေမာန်ပြည့် ရေးသားခဲ့သော

“‘Just for show’ - ethnic affairs ministers say they are prevented from doing their jobs” တွင်ကြည့်ပါ။

၃၉။ ၁၉၄၇ ပင်လုံညီလာခံတွင်ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုအောက် ရှိနယ်စပ်ဒေသများဖြစ်သော ချင်း၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းခေါင်းဆောင် များပါဝင်ခဲ့သည်။ ကရင်ကိုယ်စားလှယ်များသည် လေ့လာသူ များအဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့ကြသော်လည်း တရားဝင်ပါဝင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

၄၀။ Thant Myint-U, The Hidden History of Burma: Race, Capitalism and the Crisis of Democracy in the 21st Century (New York: W.W. Norton & Company, 2020), p.220. Wansai, “Resolving ethnic conflict” တို့တွင်ကြည့်ပါ။

၄၁။ ဤတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု ၁၃၅ မျိုးနှင့် ၎င်းတို့၏အုပ်စု ခွဲအမျိုးအစားများသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက် ယူမှုတွင် ပါဝင်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဆိုင်ရာ မေးခွန်းအစိတ် အပိုင်းအပေါ် အခြေခံထားမှုဖြစ်သည်- “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု (၁၃၅) နှင့် အခြားနိုင်ငံခြားသား (sic) တို့၏ ကုဒ် နံပါတ် (ဂဏန်း သင်္ကေတ) စာရင်း” ။

၄၂။ ၂၀၂၀ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲရှိ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ အားခြုံငုံကြည့်ရှုခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ Khonumthung News ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ် ၂၇ ရက် “Eleven Candidates Contesting Minister of Chin Ethnic Affairs for Magwe Region” တွင် ကြည့်ပါ။

၄၃။ ကရင်လူမျိုးနှင့် ဆက်စပ်သောအမည်ကို ဖယ်ရှားရန် ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် AFPFL အစိုးရမှ အမည်ပြောင်းလဲခဲ့သည့် အချိန်အထိ သမိုင်းကြောင်းအရ ကရင်နီပြည်နယ်အဖြစ် လူသိ များခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးထားချက်များ နှင့်ပတ်သက်၍ Kramer, Russell နှင့် Smith တို့၏ From War to Peace in Kayah (Karenni) State တွင် စာမျက်နှာ ၁၈၊ ၁၀၁-၃ နှင့် စာအုပ်တွင်း ဖော်ပြချက်အချို့ တို့တွင်ကြည့်ပါ။

၄၄။ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်နှင့် TNI ၏ တွေ့ ဆုံမေးမြန်းချက်၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်။

၄၅။ Wansai, “Resolving ethnic conflict”.

၄၆။ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၂၃ နေရာအနက် တစ်နေရာ အားပါတီသို့ နောက်ပိုင်းမှ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခဲ့သော ANP နှင့် ဆက်နွယ်သည့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ဦး မှအနိုင်ရရှိခဲ့သည်။

၄၇။ Smith, Arakan (Rakhine State), pp.88-91 and passim.

၄၈။ Transnational Institute, “မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ” ၊ စာမျက်နှာ ၈။ နောက်ထပ် ကိုယ် စားလှယ်နေရာ တစ်နေရာအား တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ် လောင်းတစ်ဦးမှ အနိုင်ရရှိခဲ့ သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် UEC သည် USDP ကို ဆန့်ကျင်သော NLD ၏ စိန်ခေါ်မှုနှစ်ခုကို ထောက်ခံ ခဲ့ပြီး NLDအတွက် စုစုပေါင်း နောက်ထပ်အမတ်နေရာ ၂ ခု (၂၃ မှ ၂၅ နေရာ ဖြစ်လာခဲ့သည်) နှင့် USDP တွင် ၂ နေရာ လျော့ နည်းခဲ့သည် (၃၃ နေရာမှ ၃၁ ဖြစ်ခဲ့သည်)။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်ဖြင့် ဖျက်သိမ်းခဲ့သော အမတ်နေရာ ၄ နေရာ အား ၂၀၁၇ ခုနှစ် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် SNLD မှထပ်တိုးအနိုင် ရရှိခဲ့သည် (၂၅ နေရာ မှ၂၉ နေရာဖြစ်ခဲ့သည်) ။

၄၉။ အထင်ရှားဆုံး ပြည်သူ့စစ်ခေါင်းဆောင်မှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ် တွင်ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ခင် ပြည်ခိုင်ဖြိုးပါတီမှ ထုတ် ပယ်ခြင်းခံလိုက်ရသော ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်မှ ကချင်တိုင်းရင်းသား တီခွန်မြတ်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ Frontier Myanmar တွင် ၂၀၁၈ ခုနှစ် မတ်လ ၂၂ ရက် ၊ Nyan Hlaing Lynn နှင့် Thomas Keen ရေးသားခဲ့သော “T Khun Myat: Who is the new Pyithu speaker?” တွင် ကြည့်ပါ။ ပြည်သူ့စစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အထက်ပါရည်ညွှန်းမှတ်စု နံပါတ် ၁၇ တွင်လည်းကြည့်ပါ။

၅၀။ ဥပမာ- TNI Commentary၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇွန် ၂၈ ရက် ၊ Dee De ရေးသားခဲ့သော “The Promise and The Statue” တွင် ကြည့်ပါ။

၅၁။ Myanmar Now မီဒီယာ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်၊ ဖြိုးသီဟချို ဖော်ပြခဲ့သော “More than 600 polling stations moved off military bases for November, says UEC”။

၅၂။ Development Media Group၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်၊ “As November vote approaches, some Arakan parties say viability is foremost”။ အလားတူ အမြင်အား

တူညီသောနယ်မြေတစ်ခုတည်းမှ ခမီအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် မှုပါတီ၏ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးမှ ဖော်ပြခဲ့သည်။

၅၃။ Burma News International၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ် ၁၄ ရက်၊ “Shan-Ni ethnics likely to lose their voting rights in 2020 Elections”။ ဤကိစ္စတွင် အခွင့်အရေးပိတ်ပင်ခံရမှုမှာ နှစ်ဖက်ဖြစ်ပြီး၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသတစ်ခုအတွက် တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးစု တစ်စုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုမှု မခံရခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနများအတွက် မဲပေးခွင့်တို့ဖြစ် သည်။ ဧရာဝတီ၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၈ ရက်၊ ချစ်မင်းထွန်း ဖော်ပြ ခဲ့သော “Without Territory, the Shanni Army’s Difficult Path to Recognition” တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၅၄။ အထက်တွင်ဖော်ပြသော ရည်ညွှန်းစာစု နံပါတ် ၅၂ တွင် ကြည့်ပါ။

၅၅။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၀ နှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော် တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများ၏ သက်ဆိုင်ရာပုဒ်မ။

၅၆။ ကြေညာချက် ငါးခု - ၂၀၁၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်၊ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ကြေညာချက် အမှတ် ၉၉/ ၂၀၁၀-၁၀၃/၂၀၁၀၊ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက် တိုဘာလ ၁၂ ရက် နှင့် ၂၇ ရက်၊ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက် ပွဲကော်မရှင် ကြေညာချက်အမှတ် ၆၁-၆၅ နှင့် ၆၇/၂၀၁၅ “ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်းမပြုမည့် နယ်မြေများစာရင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း”။

၅၇။ BurmaNewsInternational၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလ ၄ ရက် “UEC announces skipped constituencies in coming October”

၅၈။ ဘန်ကောက်ပို့စ်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၂၄ ရက် တွင် Charm Tong ရေးသားခဲ့သော “Govt invasion of Shan state mocks ceasefire pact”။

၅၉။ လတ်တလော အုပ်စုများဇယားနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပမာ ကို Smith, Arakan (Rakhine State) စာမျက်နှာ ၈၂ တွင် ကြည့်ပါ။

၆၀။ USDP မှ NLD အစိုးရများသို့အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကာလအတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခအခြေအနေများ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ် နှင့်ပတ်သက်၍ Transnational Institute၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ၊ TNI မြန်မာနိုင်ငံ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် အမှတ်-၂၁ “ပင်လုံအလွန်- မြန်မာနိုင်ငံ၏ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအကျပ်အတည်း” တွင်ကြည့်ရှုပါ။

၆၁။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာ၊ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မေ ၁၀ ရက်တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “ပစ်ခတ်တိုက်ခတ်မှု ရပ်စဲရေးနှင့် ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တပ်မတော်မှထုတ်ပြန်ချက်” ၊ The Diplomat၊ ၂၀၂၀ခုနှစ် မေလ ၁၀ရက်၊ Joe Kumbun, “Myanmar’s Meaningless Unilateral Ceasefires”။

၆၂။ ညီနောင်မဟာမိတ်သုံးဖွဲ့၏ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်၊ အမှတ် (၁၂/၂၀၂၀) “ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း၊ ကိုဗစ် ဒုတိယလှိုင်းအား ထိန်းချုပ်တားဆီးနိုင်ရေး လုပ်ငန်းများနှင့်ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းများကို အထောက်အကူပြုစေရန်အတွက် “သတ္တမ” အကြိမ်အားဖြင့် ညီနောင်မဟာမိတ် (၃) ဖွဲ့၏ တစ်ဖက်သတ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲခြင်း သက်တမ်းတိုးမြှင့်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်”။ အဖွဲ့သုံးဖွဲ့မှာ ရက္ခိုင့်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်-ရက္ခိုင့်တပ်တော်၊ မြန်မာအမျိုးသားအမှန်တရားနှင့် တရားမျှတရေး ပါတီ- မြန်မာ အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ် မဟာမိတ် တပ်မတော် (ကိုးကန့် - MNDA) နှင့် ပလောင်ပြည်နယ် လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး- တအာင်းအမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (TNLA) တို့ဖြစ်သည်။

၆၃။ Development Media Group၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်၊ Aung Htein “Tatmadaw extends ceasefire by one month, excludes Arakan State”။

၆၄။ ဥပမာအားဖြင့် International Crisis Group၊ အာရှ အစီရင်ခံစာ အမှတ်-၂၈၃၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် “Myanmar: A New Muslim Insurgency in Rakhine State” ၊ နှင့် Smith, Arakan (Rakhine State) စာမျက်နှာ ၉၇-၉ တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၆၅။ ဧရာဝတီ၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၁ ရက်၊ ငြိမ်းငြိမ်းရေးသားခဲ့သော “Tatmadaw Announces Four-Month Ceasefire in North, Northeast” ။ ယေဘုယျအားဖြင့် သတိမမူမိသောအရာမှာ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အုပ်စုငယ်

အင်အားစုဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်လွတ်မြောက်ရေးပါတီဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၂ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်တစ်ခုရှိသည်။

၆၆။ 2G အင်တာနက်ကို ယခုနှစ်ဩဂုတ်လတွင် အစိုးရမှ ပြန်လည်တပ်ဆင်ခဲ့သော်လည်း အချိန်နှင့် တပြေးညီဆက်သွယ်မှုနှင့်သတင်းအချက်အလက်တို့အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော 3G နှင့် 4G ကိုမူ ဆက်လက် ဖြတ်တောက်ထားခဲ့သည်။ မေလတွင် မောင်တောမြို့နယ်၌ တားမြစ်ကန့်သတ်ချက် များဖယ်ရှားခဲ့သည်။ Foreign Policy၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၃ ရက်၊ Kyaw Hsan Hlaing and Emily Fishbein ရေးသားခဲ့သော “To Fight the Coronavirus, Myanmar Needs a Cease-Fire in Rakhine” နှင့် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “Myanmar: End World’s Longest Internet Shutdown” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၆၇။ ရိုက်တာသတင်းဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် ရိုဟင်ဂျာရွာသားများအား တပ်မတော်၏သတ်ဖြတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ ထုတ်ခဲ့သောငှားတို့ မြန်မာ့ဂျာနယ်လစ်နစ်ဦး၏ ဖြစ်ရပ်အသေးစိတ်နှင့် ပတ်သက်၍ <https://www.reuters.com/subjects/myanmar-reporters> တွင်ကြည့်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်၊ “Myanmar: End Harassment of Rakhine Media Outlets” တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၆၈။ မန္တလေး သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်၊ စိုးသူအောင်မှ ရေးသားဖော်ပြခဲ့သော “Myanmar military suggests election commission not hold elections in northern Rakhine, Wa area” ။

၆၉။ မိုင်းလားဒေသကို UWSP နှင့်ရင်းနှီးသည့်မဟာမိတ်ဖြစ်ပြီး FPNC ၏ အဖွဲ့ဝင်လည်းဖြစ်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသည့် အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ် မဟာမိတ်တပ်မတော်- ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်သွေးစည်း ညီညွတ်ရေးကော်မတီ မှ ထိန်းချုပ်ထားသည်။ တပ်မတော် အရာရှိများ နှင့် UWSP နှစ်ဖက်လုံးမှ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအား ကာကွယ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့ နယ်စပ်များအား ပိတ်ခဲ့ခြင်းအားဖြင့် ဤဖျက်သိမ်းမှုများမှာ စက်တင်ဘာလတွင် အတည်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဥပမာ - Aung, “Myanmar military suggests election commission” ကို ကြည့်ပါ။

၇၀။ သတင်းနှင့် မီဒီယာ ကွန်ယက်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက် “RCSS နယ်မြေတွင် ရွေးကောက်ပွဲ စည်းရုံးရေး လုပ်ငန်းများ အကြောင်းကြားရန်လိုမည်။”

၇၁။ ဥပမာ- ကရင်ငြိမ်းချမ်းရေး အထောက်အကူပြုကွန်ယက် (KPSN)၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလ၊ “ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ဘေးကာလ ကြားတိုက်ခိုက်ခံနေရသည့် ကရင်နလုံးသည်းပွတ် နယ်မြေများ” ၊ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံးဗဟိုဌာနချုပ်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် မေလ ၁၅ ရက် “တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် အကောင်အထည်ဖော်မှုများဆိုင်ရာလတ်တလော စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ သတင်းထုတ်ပြန်ကြေညာချက်” တို့တွင်ကြည့်ပါ။

၇၂။ Burma News International၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက် “The election will exclude rebel-controlled areas in Karen State”။

၇၃။ ဥပမာ- The Economist၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၈ ရက် “Peace talks without peace: Why the stalemate in Myanmar persists” ၊ နှင့် Asia Times၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၇ ရက် David Scott Mathieson ရေးသားခဲ့သော “Selling dog meat while showing a goat head in Myanmar” တို့တွင်ကြည့်ပါ။

၇၄။ ကချင်၊ ကိုးကန့်၊ ရှမ်းနှင့်တအာင်းလူမျိုးများ နေထိုင်ရာမြို့နယ်များဖြစ်သော ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ကျောက်မဲ၊ ကွတ်ခိုင်၊ ကုန်းကြမ်း၊ မူဆယ်၊ လောက်ကိုင်၊ မန်တုံ၊ နမ့်ခမ်း၊ နမ့်ဆန်နှင့်နမ့်တူမြို့နယ်များ၊ ကချင်ပြည်နယ် နယ်စပ်များတွင် KIO ထိန်းချုပ်နယ်မြေ ဖြစ်သည့် လိုင်ဇာနှင့် မိုင်ကျာယန်မြို့များတွင် တင်းမာမှုများ တိုးပွားလာခဲ့သည်။

၇၅။ “LID 88 and KIA Clash in Muse”, Kachin News Group, 8 September 2020; “Tatmadaw Warns KIO/A to Remove Military Camps in Chipwi Township”, Kachin News Group, 17 September 2020.

၇၆။ ဥပမာအားဖြင့် မဇ္ဈိမ သတင်းဌာန၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက် “UEC criticized for interfering in some parties’ affairs”, Eleven Media၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ

၂၄ ရက် “NLD vice chair challenges distrust of election commission”၊ မြန်မာတိုင်း(မ်)၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၄ ရက် “Political parties in Myanmar blast UEC over meeting request snub” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၇၇။ ဧရာဝတီ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်၊ Nyein Nyein, “Dozens of Myanmar Political Parties Seek Assurances from Military Chief Over Election Concerns”

၇၈။ ကိုးကားရည်ညွှန်းစာတမ်းအား (အထက်) တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၇၉။ ဧရာဝတီ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်၊ San Yam-in Aung ရေးသားခဲ့သော “Myanmar’s Largest Poll Monitor Hits Out at UEC After Being Banned From 2020 Election”

၈၀။ Ibid: Department for International Development (DFID/UKaid), National Democratic Institute, National Endowment for Democracy, Norwegian People’s Aid and Open Society Myanmar.

၈၁။ အကြောင်းပြချက်မှာ ပြည်ပရံပင်ငွေရရှိသော စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးအဖွဲ့အစည်းများမှာ တရားဝင် ဖြစ်စေရန်အတွက် “အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ” အဖြစ် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် Panna Institute နှင့် New Myanmar Foundation အဖွဲ့များကဲ့သို့သော အခြား ပြည်တွင်းအဖွဲ့များကိုမူ ခွင့်ပြုထားခဲ့ဖြစ်သည်။

၈၂။ Linn Hset Aung, “Election Commission allows PACE to monitor polls”, Myanmar Times, 17 August 2020; “The Commission’s Decision Poses a Major Hindrance in Election Observation Process”, PACE, 24 August 2020.

၈၃။ Nan Lwin, “Carter Center Launches Election Monitoring Mission in Myanmar”, The Irrawaddy, 18 September 2020.

၈၄။ အလွန်ကွဲပြားခက်ခဲသော မူဝါဒတစ်ခုတွင် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၈ (က) အရ ပြီးခဲ့သော ဆယ်နှစ်အတွင်း

နိုင်ငံ၌ အခြေချနေထိုင်သူ မဖြစ်လျှင် အရည်အချင်းပြည့်မီခြင်း မရှိသောအချက်အား UECမှဆက်လက်ထားရှိခဲ့သည်။ဥပမာ- သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂ ရက် “Five Electoral Candidates Disqualified in Shan State” ကိုကြည့်ပါ။

၈၅။ “Myanmar’s Ethnic Parties Fear Loss of Vote Share as Lower House Approves Eased Residency Rules”, The Irrawaddy, 26 February 2020.

၈၆။ ပဋိပက္ခနှင့်လှုပ်ရှားမှု အတိုင်းအတာအရ လူဦးရေ အရေအတွက် အတိအကျမှာ တွက်ချက်ရန် ခက်ခဲသည်။ သို့သော် ဥပမာအားဖြင့် ကယားပြည်နယ်နှင့်တနင်္သာရီတိုင်း ဒေသကြီးကြားရှိ နယ်စပ်ဒေသများ တိုးချဲ့ခြင်းဆိုင်ရာ လတ်တလော သုံးသပ်ချက်တစ်ခုမှ ထိုင်းနယ်စပ်ရှိ IDPs နှင့်စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များ အရေအတွက်မှာ ၂၅၀,၀၀၀ ခန့်ရှိပြီး ၎င်းတို့ အနက် ၁၆၀,၀၀၀ ဝန်းကျင်မှာ IDP များဖြစ်ကြောင်း Action-Aid၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ၊ Ashley South ရေးသားခဲ့သော “Toward A Tipping Point? Climate Change, Disaster Risk Reduction and Resilience in Southeast Myanmar” စာမျက်နှာ ၂၃ တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။ အခြားစာရင်းဇယားများမှာ လတ်တလော အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ ထောက်ပံ့ကူညီမှု ခန့်မှန်းချက်များအပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ ရိုဟင်ဂျာများ၏အခြေအနေ နှင့်ပတ်သက်၍ “ရိုဟင်ဂျာ မဲပေးမှု အားကန့်သတ်ထားခြင်း” တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၈၇။ ဥပမာ-သတင်းနှင့် မီဒီယာကွန်ယက်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်၊ Saw Thonya ရေးသားဖော်ပြသော “Shan IDPs on Thai-Myanmar border lose their voting rights”၊ Kachin News Group ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက် “Tatmadaw Block Kachin IDPs From Returning Home” တို့တွင်ကြည့်ပါ။ နေရပ်စွန့်ခွာရသူများ၏ “လုံခြုံရေး နှင့်ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ နေရပ်ပြန်ရေးနှင့် ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရေး” အတွက် CSOs အဖွဲ့ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်မှ လတ်တလော ပြုလုပ်ခဲ့သော စည်းရုံးလှုံ့ဆော်အားပေးများနှင့် ပတ်သက်၍ TNI Myanmar Commentary ၂၀၂၀ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်၊ Lahpai Seng Raw ရေးသားသော “The cycles of conflict and displacement must be brought to an end”: The IDP crisis in northeast Myanmar” တွင်ကြည့်ပါ။

၈၈။ သတင်းနှင့် မီဒီယာကွန်ယက်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၄ ရက် “Ethnic people without any documents included in the list of voters” ။

၈၉။ ဥပမာ - Global Witness၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “ကျောက်စိမ်း - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ‘ကြီးမားသည့် နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက်’”၊ The Diplomat ၂၀၂၀ ခုနှစ်ဇူလိုင်လ၁၃ရက်Nicholas Mullerရေးသားခဲ့သော “A Deadly Gamble: Myanmar’s Jade Industry”၊ Frontier Myanmar ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၇ ရက် Hein Ko Soe and Ben Dunant ရေးခဲ့သော “Kachin’s plantation curse” တို့တွင်ကြည့်ပါ။

၉၀။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရည်ညွှန်းစာစု နံပါတ် ၁၃ တွင်ကြည့်ပါ။

၉၁။ “Myanmar Election Commissioner: No Groups Will Be Disenfranchised”, The Irrawaddy, 13 August 2020.

၉၂။ “COVID-19 Response Situation Report 11”, IOM Myanmar, 6 August 2020. Frontier Myanmar ၂၀၂၀ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက် “More migrants prepare to return, but is Myanmar ready this time?” တွင်လည်းကြည့်ပါ။

၉၃။ Zaw Zaw Htwe, “Only a Fraction of Myanmar Migrants Have Applied to Vote in November Election”, The Irrawaddy, 21 August 2020.

၉၄။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ နောက်ခံအကြောင်း အရာများနှင့် ရိုဟင်ဂျာ ကျောထောက်နောက်ခံပါတီများ နှင့် ပတ်သက်၍ ဥပမာ - Smith, Arakan (Rakhine State) ၏ စာမျက်နှာ ၆၈-၇၃ နှင့် အစီရင်ခံစာတွင်း နေရာတော်တော် များများ တွင်ကြည့်ပါ။

၉၅။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက် “Report of the Independent International Fact-Finding Mission” ၏ စာမျက်နှာ ၁၂၁၇။

၉၆။ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေး ကဒ်ပြားနှင့် မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြား ဟောင်းများ (အစိမ်းရောင်သုံးခေါက်ကဒ်) များဖြစ်သည်။

၉၇။ Min Tun, “Many Muslims not included in voter lists in Arakan State”, Burma News International, 26 August 2020.

၉၈။ အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ၊ အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေး ပါတီနှင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပါတီ။

၉၉။ See e.g., “Rohingya politicians excluded from Myanmar election”, Reuters, 25 August 2020; Tun Khaing, “Arakan State Election Sub-Commission rejects appeals from Muslim candidates”, Narinjara, 26 August 2020.

၁၀၀။ ဤကိစ္စရပ်များအား စမ်းစစ်လေ့လာရန်အတွက် ဥပမာ- Smith, Arakan (Rakhine State), စာမျက်နှာ ၂၅-၇ တွင်ကြည့်ပါ။

၁၀၁။ ကိုးကားရည်ညွှန်းချက်အား (အထက်) တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၁၀၂။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ခိုင်မာသော စာရွက်စာတမ်း များမပေးနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘေးများမှာ တိုင်းပြည် တွင်းနေထိုင်သူများဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည့် ကချင် ပြည်နယ်၏ ခရိုင် ၄ ခု မှ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” မှာ မဲပေးခွင့်ရှိကြောင်း ယခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကြေညာခဲ့ သည်။ သတင်းနှင့် မီဒီယာ ကွန်ယက်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ လ ၄ ရက် “Ethnic people without any documents included in the list of voters” တွင်ကြည့်ပါ။

၁၀၃။ Transnational Institute “The 2015 General Election” ၏ စာမျက်နှာ ၅၊ The Diplomat၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၃၀ ရက် Courtney Weatherby ဖော်ပြခဲ့သော “Myanmar’s Election: The ‘Real Burmese’ Dilemma”၊ International Crisis Group, Asia Briefing No.147၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက် “The Myanmar Elections: Results and Implications” ၏ စာမျက်နှာ ၂ တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၀၄။ See e.g., Kyaw Ye Lynn, “Census data shows Myanmar Muslim population has fallen”, Anadolu Agency, 21 July 2016.

၁၀၅။ Myat Pyae Phyo, “Myanmar’s Ruling NLD Rejects Calls to Ditch Muslim Candidate”, The Irrawaddy, 28 August 2020. မည်သို့မျှမေ့လို့မရသော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၇ ဇန်နဝါရီ လတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် ထင်ရှားသော မွတ်စလင်တစ်ဦး ဖြစ် သည့် NLD ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဦးဆောင်ရှေ့နေ ဦးကိုနီသည် စစ်တပ်ရေးရာ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆက်စပ်ပတ် သက်သော သေနတ်သမားတစ်ဦး၏ လုပ်ကြံခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ဦးကိုနီ၏သတ်ဖြတ်ခံရမှုမှာ လူမှုရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး အခင်း အကျင်းအား ဆက်လက်လွှမ်းမိုးနေသည်။ ဥပမာ Reuters၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၃ ရက်နေ့ Tom Lasseeter ဖော်ပြ ခဲ့သော “Special Report: In a Muslim lawyer’s murder, Myanmar’s shattered dream” တွင်ကြည့်ပါ။

၁၀၆။ “Mon State’s Only Muslim Electoral Candidate Speaks Out on Disqualification”, Network Media Group, 8 September 2020.

၁၀၇။ လက်လှမ်းမီ ရရှိရန်အတွက် ကန့်သတ်ချက်များအရ တိကျသော အချက်အလက်များကို မသိရှိနိုင်ပါ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရွာပေါင်း (၄၀၀) ကျော်အထိ ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရကြောင်းယူဆရ သည်။ Reuters၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်၊ Poppy McPherson ရေးသားခဲ့သော “Three years after exodus, Myanmar erases names of Rohingya villages, U.N. map makers follow suit” တွင်ကြည့်ပါ။

၁၀၈။ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမိန့်အမှတ် (၈၈/၂၀၂၀) ၊ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်။

၁၀၉။ “Myanmar seals off capital amid virus surge”, Reuters, 3 September 2020.

၁၁၀။ ဥပမာ- Frontier Myanmar၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက်၊ Kyaw Lin Htoon ရေးသားခဲ့ သော “COVID-proofing the polls” တွင် ကြည့်ပါ။

၁၁၁။ San Yamin Aung, “Forget Knocking on Doors: Open a Facebook Account—the New Way to Campaign in Myanmar Amid COVID-19”, The Irrawaddy, 14 September 2020.

၁၁၂။ South China Morning Post၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၈ ရက် “Myanmar’s election campaign starts, with Aung San Suu Kyi urging landslide victory”။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရည်ညွှန်းစာစု နံပါတ် ၂၆ တွင်လည်းကြည့်ပါ။

၁၁၃။ Ibid. San Yamin Aung, “Myanmar’s Ruling Party Vows to Reform Military in Election Manifesto”, The Irrawaddy, 2 September 2020; Zeyar Hein, “NLD aims to lead economic recovery from Covid-19”, Myanmar Times, 7 September 2020.

၁၁၄။ လွတ်လပ်သော အာရှအသံ (RFA)၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၄ ရက်၊ “Main Opposition Party Wants Myanmar Election Postponed, Citing Coronavirus Concerns” ။

၁၁၅။ ဥပမာ- The Diplomat၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်၊ Sebastian Strangio ရေးသားသော “Myanmar Election Campaign Opens Under the Shadow of COVID-19”, The Irrawaddy၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၉ ရက် “Myanmar Election Campaign Muted by COVID-19” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၁၆။ ဥပမာ- သျှမ်းသံတော်ဆင့် သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် “Pandemic Creating Hurdles for Candidates During Campaign Period” တွင် ကြည့်ပါ။

၁၁၇။ Human Rights Watch, “Myanmar: Revise Election Broadcast Rules”, 14 August 2020 ။

၁၁၈။ “Myanmar Election Campaign Muted by COVID-19”, The Irrawaddy, 9 September 2020.

၁၁၉။ လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂ ရက် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “Myanmar: Editor Wrongfully Charged: Counter-Terrorism Law Threatens Press Freedom, Freedom of Information”။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရည်ညွှန်းစာစု နံပါတ် ၆၇ တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

၁၂၀။ Hlaing and Fishbein, “To Fight the Coronavirus”

၁၂၁။ “Arakan Army Accuses Myanmar of Using COVID-19 to Ramp Up Military Pressure”, RFA, 3 September 2020.

၁၂၂။ စမ်းသပ်နိုင်ခြင်းနှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော ကိန်းဂဏန်းများမရှိခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် ထိုအရာမှာ ခက်ခဲသော ကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သောပိုးတွေ့လူနာများမှာရခိုင်ပြည်နယ်နှင့်ရန်ကုန်မြို့၏အဓိကနေရာများမှ သိသိသာသာ များပြားလာခြင်းဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံ၏ အခြားဒေသများတွင်လည်း ဖြစ်ပွားမှုများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၁၂၃။ Andrew Nachemson, “Racism Is Fuelling Myanmar’s Deadly Second Wave of COVID-19”, The Diplomat, 11 September 2020.

၁၂၄။ ကိုးကားရည်ညွှန်းစာစုအား (အထက်) တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၁၂၅။ “Govt spox predicts full elections in just 5 of 17 Arakan State townships”, Development Media Group, 8 September 2020.

၁၂၆။ ဥပမာ-Salai Clain, “KACC demands stop to the fighting for the success of election in Paletwa”, Burma News International, 11 September 2020; “Students Organize Campaign Against the Conflict in Rakhine State”, Shan Herald Agency for News, 12 September 2020; “UN council members urge halt to Myanmar-Arakan Army fighting”, Associated Press, 11 September 2020; “Myanmar casualties may amount to further war crimes, U.N. rights chief says”, Reuters, 14 September 2020 တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၂၇။ See e.g., Emily Fishbein and Kyaw Hsan Hlaing, “Rakhine: Where the military is more feared than the coronavirus”, Al Jazeera, 14 September 2020.

၁၂၈။ နည်းလမ်းများစွာဖြင့် ပြောင်းရွှေ့လာသူများနှင့် ခရီးသွားလာသူများနှင့် ပတ်သက်၍ ကူးစက်ပြန့်ပွားမှုမှာ အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ ယူနန်နယ်စပ်မြို့ ရွှေလီအား ပိတ်ခဲ့ပြီး ထိုင်းလိုမြို့ရေးတပ်ဖွဲ့များက ကရင်ပြည်နယ်နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသော သောင်ရင်းမြစ်တစ်လျှောက် ကင်းလှည့်မှုများအားလည်းအဆင့်တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။

၁၂၉။ KIO၊ MINDAA၊ RCSS၊ SSPP နှင့် TNLA၊ ဥပမာ - သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် “RCSS/SSA Worried About Pre-Election Clashes” တွင်ကြည့်ပါ။ RCSS ထိန်းချုပ်နယ်မြေများမှာ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းနှင့်မြောက်ပိုင်း နှစ်ခုစလုံးတွင် ဖြစ်သည်။

၁၃၀။ Salai Benezet, “The Chin National Front (CNF) and its armed wing declares all candidates must seek permission in order to prevent the spread of covid-19 inside rebel CNF-zones”, Burma News International, 15 September 2020.

၁၃၁။ ဥပမာ- Zin Lin Htet, “Skirmish Breaks Out Between Myanmar Military and Karen Rebels Over COVID-19 Check-points”, The Irrawaddy, 8 May 2020; “Tatmadaw pressures NMSP to withdraw C-19 medical checkpoint near TPP border”, Mon News Agency, 18 May 2020 တွင် ကြည့်ပါ။ RCSS သို့လည်း ၎င်း၏ဒေသများအတွင်းရှိ ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးရေးဂိတ်များကို ပိတ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးခဲ့သော်လည်း စက်တင်ဘာလအလယ်တွင် မူလအတိုင်း ပြန်လည်လည်ပတ်ခဲ့သည်။ သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက် “RCSS Re-Establishes Medical Checkpoints in its Territory”။

၁၃၂။ “COVID-19 Restrictions Create Difficulties for Election Campaigns, Ethnic Parties Say”, Network Media Group, 17 September 2020.

၁၃၃။ Htoon, “COVID-proofing the polls”.

၁၃၄။ ဥပမာ - Kyaw Lin Htoon, “IDPs being left behind in the response to COVID-19, say relief workers”, Frontier Myanmar, 11 May 2020 နှင့် TNI Myanmar Commentary၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၆ ရက်၊ ဒေါက်တာနွဲ့ကေခိုင် ရေးသားခဲ့သည့် “တစ်ပူပေါ် နှစ်ပူဆင့်ခဲ့သော မြန်မာ့အောက်ခြေလူတန်းစားများ” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၃၅။ Asia Foundation, “How have Myanmar’s conflicts been affected by Covid-19 and what should be done about it?”, Briefing Paper No.1, August 2020, p.1.

၁၃၆။ ဥပမာ - Amnesty International၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “Myanmar: Censorship Harms Covid-19 Response” တွင် ကြည့်ပါ။

၁၃၇။ “Accused of breaking curfew, 41 people in Paletwa Twsp to face legal action”, Development Media Group, 19 September 2020; “Shan IDPs Struggling Amid Pandemic”, Network Media Group, 19 September 2020.

၁၃၈။ “New Attacks and Village Burnings Swell Refugee Ranks in Myanmar’s Rakhine”, Radio Free Asia, 19 September 2020.

၁၃၉။ ဥပမာ- “Lives Are at Stake, Say Ethnic Health Organizations Asking for Direct Intl Support”, Kantarawaddy Times, 2 September 2020; “NMSP Closes All Entry and Exit Points To Its Controlled Territory”, Network Media Group, 17 September 2020; “Pandemic Creating Hurdles for Candidates During Campaign Period”, Shan Herald Agency for News, 20 September 2020 တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၄၀။ “Myanmar Election Campaign Launch Tripped up by Coronavirus Surge”, Radio Free Asia, 10 September 2020.

၁၄၁။ Inter-Parliamentary Union’s (IPU) Parline ၏ စုဆောင်းထားသော အချက်အလက်များ။

၁၄၂။ ဥပမာ- Akanksha Khullar, “Dashed Hopes for Myanmar’s Women”, The Diplomat, 9 August 2019; “What Advice Do Myanmar’s Female MPs Have for Women Candidates in 2020?”, Asia Foundation, 23 October 2019 တွင်ကြည့်ပါ။ အသေးစိတ်လေ့လာသုံးသပ်ချက်အတွက်ရန်ကုန်၊ Enlightened Myanmar Research Foundation၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဧပြီလ၊ Netina Tan၊ Paul Minoletti၊ Elin Bjarnegard နှင့် Aye Lei Tun တို့ ရေးသားထုတ်ပြန်ခဲ့သော “Party Building and Candidate Selection: Intraparty Politics and Promoting Gender Equality in Myanmar” တွင်ကြည့်ပါ။

၁၄၃။ “Myanmar’s NLD Unveils Election Candidate Lineup with More Women, Muslims”, The Irrawaddy, 23 July 2020.

၁၄၄။ “Myanmar Parties Select Candidates to Draw Youth and Women Voters in 2020 Contests”, Radio Free Asia, 30 July 2020.

၁၄၅။ “Nearly One-Third of SNLD Candidates Are Female”, Shan Herald Agency for News, 10 August 2020; “Twenty-Five Percent of Mon Unity Party’s Electoral Candidates Are Women”, Network Media Group, 29 July 2020.

၁၄၆။ “Kachin State sees a drop in number of female candidates”, Network Media Group, 4 September 2020.

၁၄၇။ ဥပမာ- မြန်မာတိုင်း(မ်) ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက် ဖော်ပြခဲ့သော “The NLD’s iron-fisted gerontocracy”, Frontier Myanmar ၂၀၁၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၀ ရက် နေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သော “By-elections are coming. Here’s why you should pay attention” တို့တွင် ကြည့်ပါ။

၁၄၈။ “Shan Party emphasises women, youth candidates”, Myanmar Times, 2 July 2020; “New Ethnic Faces Dot Myanmar’s 2020 Election Landscape”, The Irrawaddy, 26 August 2020.

၁၄၉။ International Crisis Group, “Peace and Electoral Democracy in Myanmar”, Asia Briefing No.157, 6 August 2019 တွင်ကြည့်ပါ။

၁၅၀။ TNI Myanmar Commentary၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက် “ပထမတော့ သေနတ်နဲ့ ကျနော်တို့ရဲ့ မြေတွေကို လုယူသွားခဲ့ကြတယ်။ အခုကျတော့ မြေလုဖို့ ဥပဒေကို အသုံးချ လာပြန်ပြီ”။

၁၅၁။ “Will Myanmar’s Next Govt Be an Ethnic-NLD Coalition?”, The Irrawaddy, 27 June 2020; K. Yhome, “Myanmar’s upcoming general elections and the ethnic factor”, Observer Research Foundation, 6 July 2020; “A

look ahead to Myanmar GE 2020: Ethnic parties and storms of discontent”, Southeast Asia Globe, 20 July 2020.

၁၅၂။ “SNDP Optimistic About 2020 Electoral Outcomes”, Shan Herald Agency for News, 22 July 2020.

၁၅၃။ “A coalition government could promote peace, says NMSP Chair”, Mon News Agency, 24 August 2020.

၁၅၄။ မွန်အမျိုးသားပါတီ၏ ဒုဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော ဦးသက်လွင် သည် တိုင်းရင်းသားရေးရာများအတွက် ဝန်ကြီးဖြစ်သည်။

၁၅၅။ Ye Mon, “No deal: NLD prepares to go it alone in 2020”, Frontier Myanmar, 28 October 2019.

၁၅၆။ ရည်ညွှန်းစာစုအား (အထက်) တွင် ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သည်။ ခြွင်းချက်တစ်ခုမှာ USDP အနေဖြင့် ချီဖွေ မဲဆန္ဒနယ်-၂ ၏ ကချင်ပြည်နယ်လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်နေရာတွင် ပါဝင်ခြင်း မရှိပါ။ ထိုနေရာအား USDP ၏ မဟာမိတ်ဖြစ်ပြီး အပစ်ခတ် ရပ်စဲထားသော ဒေသခံပြည်သူ့စစ် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏သား ဖြစ်သည့် လက်ရှိအမတ်တစ်ဦးဖြစ်သော ဇေယျာဝိန်းဆောင်မှ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည်။ The Irrawaddy၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၃ ရက်၊ နန်းလွင် ရေးသားခဲ့သော “Militia Leader’s Son in Myanmar’s Kachin to Seek Reelection to State Parliament” တွင် ကြည့်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင်တွဲ
ISBN/ISSN: 2214-8957

၂၀၁၀ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးအတွက် အရေးကြီးသော နှစ်တစ်နှစ် (Burma in 2010: A Critical Year in Ethnic Politics) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဇွန်လ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများ။ အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (Burma's 2010 Elections: Challenges and Opportunities) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၂၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဇွန်လ။

မညီမျှသည့်ကစားကွင်း၊ မြန်မာ့ရွေးကောက်ပွဲ အခင်းအကျင်း (Unlevel Playing Field: Burma's Election Landscape) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၃၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ။

ပြောင်းလဲလာသော တိုင်းရင်းသားရေးအခင်းအကျင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအား ဆန်းစစ်လေ့လာချက် (A Changing Ethnic Landscape: Analysis of Burma's 2010 Polls) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၄၊ ၂၀၁၀ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေး၊ အဖြေရှာရမည့်အချိန် (Ethnic Politics in Burma: The Time for Solutions) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၅၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏အစိုးရအသစ်။ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတွင် အုပ်ချုပ်စီမံမှု နှင့်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အလားအလာ (Burma's New Government: Prospects for Governance and Peace in Ethnic States) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၆၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မေလ။

ပဋိပက္ခလား၊ငြိမ်းချမ်းရေးလား။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်တိုင်းရင်းသားဒေသမငြိမ်သက်မှုများ ဆိုးရွားတင်းမာလာခြင်း (Conflict or Peace? Ethnic Unrest Intensifies in Burma) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက်စာစောင် အမှတ် ၇၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လ။

မြန်မာ့ပဋိပက္ခစက်ဝန်း အဆုံးသတ်ခြင်းလား။ တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အလားအလာများ (Ending Burma's Conflict Cycle? Prospects for Ethnic Peace) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင်အမှတ် ၈၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ။

လမ်းဆုံတွင်ရောက်နေသည့် မြန်မာပြည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအရှိန်အဟုန်ကိုထိန်းသိမ်းထားခြင်း (Burma at the Crossroads: Maintaining the Momentum for Reform) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၉၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇွန်လ။

ကချင်ပဋိပက္ခ။ ငြိမ်းချမ်းရေးလွှမ်းမိုးနိုင်ရမည်။ (The Kachin Crisis: Peace Must Prevail) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၀၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မတ်လ။

ပိုင်ဆိုင်မှုငြင်းဆိုခံရခြင်း။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခများ (Access Denied: Land Rights and Ethnic Conflict in Burma) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒ သုံးသပ်ချက်စာစောင် အမှတ် ၁၁၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် မေလ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားရေးရာစိန်ခေါ်မှု။ မျှော်လင့်ချက်စိတ်ကူးစိတ်သန်းများမှ လက်တွေ့ဆီသို့ (Burma's Ethnic Challenge: From Aspirations to Solutions) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒ သုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၂၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ။

အနက်အဓိပ္ပါယ်မပါသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး၊ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းမပါသည့် အချက်အလက်များ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် သရုပ်လက္ခဏာ (Ethnicity without Meaning, Data without Context: The 2014 Census Identity and Citizenship in Burma/Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံ ဆိုင်ရာမူဝါဒ သုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၃၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ။

မြန်မာနိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေး။ ရှင်းလင်းမှုနှင့် အောင်မြင်မှုတို့ ရှိရန်အတွက် လိုအပ်ချက်။ (Political Reform and Ethnic Peace in Burma/Myanmar: The Need for Clarity and Achievement) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက်စာစောင် အမှတ် ၁၄၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဧပြီလ။

စစ်ရေးအရ ထိပ်တိုက်တွေ့ခြင်းလား၊ နိုင်ငံရေးအရဆွေးနွေးမှုလား။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီအတွက် ကိုးကန့်ပဋိပက္ခ၏ အကျိုးဆက်များ။ (Military Confrontation or Political Dialogue: Consequences of the Kokang Crisis for Peace and Democracy in Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ်၁၅၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ (Ethnic Politics and the 2015 Elections in Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၆၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးအတွက် လက်ရှိအခြေအနေက ဘယ်လိုလဲ။ (The 2015 General Election in Myanmar: What Now for Ethnic Politics?) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ်၁၇၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ။

အမျိုးသမီးမပါဘဲ ငြိမ်းချမ်းမှုမရှိနိုင်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကျား၊မ တန်းတူ ညီမျှမှု၊ စစ်မက်ပဋိပက္ခ နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး။ (No Women, No Peace: Gender Equality, Conflict and Peace in Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ် ၁၈၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ။

China's Engagement in Myanmar: From Malacca Dilemma to Transition Dilemma, Myanmar Policy Briefing Nr 19, July 2016

ပြန်လည်ထိန်းချုပ်စီမံပိုင်ခွင့်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာစစ်ဘေးတိမ်းရှောင်သူများနှင့် စစ်ဘေးဒုက္ခသည်များ၏ သဘောဆန္ဒအလျောက် နေရပ်ပြန်ခြင်း၊ ပြန်လည်အပ်နှံပေးခြင်းနှင့် မြေယာဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ (Re-Asserting Control: Voluntary Return, Restitution and the Right to Land for IDPs and Refugees in Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ်၂၀၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ။

ပင်လုံအလွန် - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအကျပ်အတည်း (Beyond Panglong: Myanmar's National Peace and Reform Dilemma) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက် စာစောင် အမှတ်၂၁၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ။

ပိုးလမ်းမစိတ်ဓာတ်ကို ဈေးကွက်တင်ခြင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခါးပတ်လမ်းစီမံကိန်း (Selling the Silk Road Spirit: China's Belt and Road Initiative in Myanmar) မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာမူဝါဒသုံးသပ်ချက်စာစောင် အမှတ်၂၂၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ။

အခြားအစီရင်ခံစာများ

မညီမျှမှုကိုဖြစ်ပွားစေခြင်း။ မြန်မာနိုင်ငံနယ်စပ်များရှိ ဒေသတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Developing Disparity, Regional Investment in Burma's Borderlands) ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

တစ်ကျော့ပြန်- မူလအခြေအနေဆိုးသို့ ပြန်လည်ဆိုက်ရောက်လာသည့် ရွှေတြိဂံဒေသ (Bouncing Back, Relapse in the Golden Triangle) ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးနှင့် မြေယာဆက်စပ်မှု၊ အမျိုးသားမြေအသုံးချရေးမူဝါဒတွင် ဂျွန်ဒါကို အသိအမှတ်ပြု ခြင်း (Linking Women and Land in Myanmar: Recognising Gender in the National Land Use Policy) ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီကျပြီး အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိသည့် မြေယာမူဝါဒချမှတ်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှု၊ အမျိုးသား မြေယာအသုံးပြုမှု မူကြမ်းအပေါ် တုံ့ပြန်ချက် (The Challenge of Democratic and Inclusive Land Policymaking in Myanmar: A Response to the Draft National Land Use Policy) ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

ကောင်းမွန်သည့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ရပ်ဆီသို့။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးဥပဒေများကို သုံးသပ်ခြင်း (Towards a Healthier Legal Environment: A Review of Myanmar's Drug Laws) ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း မြေအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု (The Meaning of Land in Myanmar) ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ။

'Found in the Dark', The Impact of Drug Law Enforcement Practices in Myanmar, September 2016

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နောက်ထပ်ကြီးကျယ်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး
ခြေလှမ်းတစ်ရပ် - သမုဒ္ဒရာနှင့် ရေအောက် သယ်ဇာတများကို
ခြံခတ်သိမ်းဆည်းခြင်း (Myanmar's Next Great Transformation:
Enclosing the oceans and our aquatic resources) ၂၀၁၇
ခုနှစ်၊ မတ်လ။

သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးရေးစနစ်ကို ပြစ်မှုကြောင်း
အရ အရေးမယူဘဲ ဖြေလျှော့ပေးခြင်း- မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွှေ
ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ သင်ပုန်းကြီးဖတ်စာ
(Decriminalise agro-forestry! A primer on shifting
cultivation in Myanmar) ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ။

အယူအမြင် ထောင်ချောက်- မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဖွံ့ဖြိုးရေး
အင်အားစုများ၏ ချုပ်ကိုင်လမ်းကြောင်းနှင့် လွတ်မြောက်နိုင်
မည့်နည်းလမ်းများ (Paradigm Trap: The development
establishment's embrace of Myanmar and how to break
loose) ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလ။

*From War to Peace in Kayah (Karenni) State: A Land at
the Crossroads in Myanmar, June 2018*

မြန်မာ၊ ထိုင်းနှင့် တရုတ်တောင်ပိုင်းဒေသရှိ မက်အမ်ဖီတမင်း
သုံးစွဲမှု - သုံးစွဲမှုအလေ့အထများနှင့် အန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်
ငန်းများကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း (Methamphetamine use
in Myanmar, Thailand, and Southern China: assessing
practices, reducing harms) ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ။

“မြေလွတ်မြေဆိုတာ လုံးဝမရှိပါ” - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဓလေ့ထုံး
တမ်းစဉ်လာ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့် စနစ်များကို ထိန်းသိမ်းကာ
ကွယ်ရန်အတွက် သုံးသပ်လမ်းညွှန်ချက်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မတ်လ။

အာရကန် (ရခိုင်ပြည်နယ်) - မြန်မာနိုင်ငံအနောက်ဘက်ဒေသမှ
ပဋိပက္ခမြေ၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုအား ဆွီဒင်အစိုးရ၏ ရန်ပုံငွေပံ့ပိုးမှုဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဤထုတ်ဝေမှုတွင်ပါရှိသော အကြောင်းအရာများသည် TNI ၏ တာဝန်သာဖြစ်ပြီး အလှူရှင်၏ ရပ်တည်ချက် သဘောထားများ လုံးဝမပါဝင်ပါ။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု အသေးစိတ်အချက်အလက်များ

ယခု အစီရင်ခံစာပါ အကြောင်းအရာများအား စီးပွားရေးရည်ရွယ်ချက်အတွက်မဟုတ်ဘဲ သတင်းရင်းမြစ်များအား <http://www.tni.org/copyright> အဖြစ် သင့်လျော်စွာ ကိုးကားဖော်ပြခြင်းဖြင့် ပြန်လည်ထုတ်ဝေမှုများ သို့မဟုတ် ရည်ညွှန်းကိုးကားမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

Transnational Institute

De Wittenstraat 25, 1052 AK Amsterdam, The Netherlands

Tel: +31 -20-6626608, Fax: +31-20-6757176

E-mail: Burma@tni.org

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ TNI ၏လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော အစီအစဉ်များ အားလုံးကို <https://www.tni.org/en/myanmar-in-focus> တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

Transnational Institute (TNI) သည် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုရှိပြီး တရားမျှတ၍ ဒီမိုကရေစီ ထုံးနည်းစံကျဖြစ်သည့် မြေကမ္ဘာကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် သံနိဋ္ဌာန်ချထားသည့်နိုင်ငံတကာသုတေသနနှင့်မူဝါဒပြောင်းလဲရေးစည်းရုံးအရေးဆိုလျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ပေါင်းလေးဆယ်ကျော် ကာလတစ်လျှောက် TNI အနေဖြင့် လူထုလှုပ်ရှားမှုများ အကြား သီးခြားဆက်ကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်၍ ပညာရှင်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများကို ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

TNI မြန်မာနိုင်ငံအစီအစဉ်

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရသစ် ပေါ်ထွန်းလာခြင်းကြောင့် အခြေခံကျသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်၍ ကမ္ဘာ့အရှည်ကြာဆုံး စာရင်းဝင်သည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်နိုင်ရန် မျှော်လင့်ချက်ရောင်ခြည်သန်းလာခဲ့သည်။ TNI ၏ မြန်မာအစီအစဉ် သည် တစ်ရှိန်ထိုးတံခါးပွင့်လာသည့် နိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလျက်ရှိသည့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်များနှင့် (တိုင်းရင်းသား) အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများခိုင်မာအားကောင်းလာအောင် ပံ့ပိုးကူညီရန် ရည်ရွယ်ထားသကဲ့သို့ တစ်ဖက်တွင်လည်း အားလုံးပါဝင်မှုရှိ၍ အခွန်ရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရာ၌ ပါဝင်အထောက်အကူပြုလျက်ရှိပါသည်။ TNI အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားနယ်မြေဒေသများအကြောင်း ကျွမ်းကျင်နံ့စပ်မှုရှိစေရန် အထူးတလည် လေ့လာဆည်းပူးလာခဲ့ပြီး မြန်မာအစီအစဉ်၌ လယ်ယာဥယျာဉ်ခြံမြေ တရားမျှတမှု၊ အခြားနည်းဖြင့် ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူသားဆန်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးရေးရာ မူဝါဒများဟန်ချက်ညီညီပေါ်ထွန်းလာစေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။